

WÓJT GMINY STANISŁAWÓW

**AKTUALIZACJA PROGRAMU
OCHRONY ŚRODOWISKA
DLA GMINY STANISŁAWÓW**

Listopad 2009 r.

ABRYŚ
Spółka z o.o.

ul. Daleka 33, 60 – 124 Poznań

tel. (+48 61) 65 58 100

fax: (+48 61)65 58 101

www.abrys.pl

e – mail: projekty@abrys.pl

**AKTUALIZACJA PROGRAMU OCHRONY
ŚRODOWISKA
DLA GMINY STANISŁAWÓW
NA LATA 2009 – 2012
Z UWZGLĘDNIENIEM PERSPEKTYWY
NA LATA 2013 - 2016**

Zespół autorski:

mgr Igor Szymkowiak

mgr inż. Wojciech Przybycin

inż. Ewelina Sergiel

1. WSTĘP.....	10
1.1. PRZEDMIOT OPRACOWANIA.....	10
1.2. CEL I ZAKRES OPRACOWANIA.....	10
1.3. PODSTAWA PRAWNA OPRACOWANIA.....	10
1.4. ŹRÓDŁA DANYCH.....	10
1.5. POLITYKA EKOLOGICZNA PAŃSTWA.....	11
2. CHARAKTERYSTYKA GMINY.....	12
2.1. POŁOŻENIE I UWARUNKOWANIA Z NIM ZWIĄZANE.....	12
2.1.1. <i>Geograficzne i administracyjne</i>	12
2.1.2. <i>Ukształtowanie terenu</i>	13
2.1.3. <i>Klimat</i>	13
2.2. HYDROGRAFIA.....	14
2.3. SPOŁECZNOŚĆ.....	14
3. OCHRONA DZIEDZICTWA PRZYRODNICZEGO.....	16
3.1. PROJEKTOWANY OBSZAR NATURA 2000.....	16
3.1.1. <i>Zasady zagospodarowania na obszarach Natura 2000</i>	17
3.1.2. <i>Zagrożenia dla obszarów Natura 2000</i>	20
3.1.3. <i>Rozwój agroturystyki</i>	21
3.1.4. <i>Przyjęte cele i priorytety</i>	21
3.1.5. <i>Kierunki działań</i>	22
3.1.6. <i>Lista przedsięwzięć własnych i koordynowanych, w podziale na inwestycyjne i pozainwestycyjne, przewidzianych do realizacji w ramach Programu w perspektywie wieloletniej</i>	22
3.2. OCHRONA I ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ LASÓW.....	24
3.2.1. <i>Analiza stanu istniejącego</i>	24
3.2.2. <i>Przewidywane kierunki zmian</i>	25
3.2.3. <i>Przyjęte cele i priorytety</i>	25
3.2.4. <i>Kierunki działań wyznaczone w II Polityce Ekologicznej Państwa</i>	25
3.2.5. <i>Zhierarchizowana lista przedsięwzięć własnych i koordynowanych, w podziale na inwestycyjne i pozainwestycyjne, przewidzianych do realizacji w ramach Programu w perspektywie wieloletniej</i>	26
3.3. OCHRONA POWIERZCHNI ZIEMI.....	28
3.3.1. <i>Analiza stanu istniejącego</i>	28
3.3.2. <i>Potencjalne źródła zanieczyszczenia gleb na terenie gminy</i>	30
3.3.3. <i>Przewidywane kierunki zmian</i>	31
3.3.4. <i>Przyjęte cele</i>	31
3.3.5. <i>Kierunki działań</i>	31
3.3.6. <i>Zhierarchizowana lista przedsięwzięć własnych i koordynowanych, w podziale na inwestycyjne i pozainwestycyjne, przewidzianych do realizacji w ramach Programu w perspektywie wieloletniej</i>	32
3.4. OCHRONA WÓD POWIERZCHNIOWYCH I PODZIEMNYCH ORAZ ZASOBÓW NATURALNYCH.....	35
3.4.1. <i>Wody podziemne</i>	35
3.4.2. <i>Wody powierzchniowe</i>	35
3.4.3. <i>Zagrożenia wód powierzchniowych</i>	35
3.4.4. <i>Zagrożenia wód podziemnych</i>	36
3.4.5. <i>Analiza stanu istniejącego zasobów kopalin</i>	36
4. ZRÓWNOWAŻONE WYKORZYSTANIA MATERIAŁÓW, WODY I ENERGII.....	37
4.1. MATERIAŁOCHŁONNOŚĆ, WODOCHŁONNOŚĆ, ENERGOCHŁONNOŚĆ I ODPADOWOŚĆ PRODUKCJI.....	37
4.1.1. <i>Analiza stanu istniejącego</i>	37
4.1.2. <i>Przewidywane kierunki zmian</i>	37
4.1.3. <i>Przyjęte cele</i>	38
4.1.4. <i>Kierunki działań</i>	38
4.1.5. <i>Zhierarchizowana lista przedsięwzięć własnych i koordynowanych, w podziale na inwestycyjne i pozainwestycyjne, przewidzianych do realizacji w ramach Programu w perspektywie wieloletniej</i>	38

4.2. WYKORZYSTANIE ENERGII ODNAWIALNEJ	40
4.2.1. Analiza stanu istniejącego.....	40
4.2.2. Przewidywane kierunki zmian.....	46
4.2.3. Przyjęte cele.....	46
4.2.4. Kierunki działań.....	46
4.2.5. Zhierarchizowana lista przedsięwzięć własnych i koordynowanych, w podziale na inwestycyjne i pozainwestycyjne, przewidzianych do realizacji w ramach Programu.....	46
4.2.6. Przewidywane kierunki zmian.....	47
4.2.7. Przyjęte cele.....	48
4.2.8. Kierunki działań.....	48
4.2.9. Zhierarchizowana lista przedsięwzięć własnych i koordynowanych, w podziale na inwestycyjne i pozainwestycyjne, przewidzianych do realizacji w ramach Programu.....	48
5. ŚRODOWISKO I ZDROWIE. DALSZĄ POPRAWĄ JAKOŚCI ŚRODOWISKA I BEZPIECZEŃSTWA EKOLOGICZNEGO	50
5.1. JAKOŚĆ WÓD.....	50
5.1.1. Analiza stanu istniejącego.....	50
5.1.2. Źródła zanieczyszczeń wód powierzchniowych i podziemnych.....	51
5.1.3. Przewidywane kierunki zmian.....	51
5.1.4. Przyjęte cele.....	51
5.1.5. Kierunki działań.....	52
5.1.6. Zhierarchizowana lista przedsięwzięć własnych i koordynowanych, w podziale na inwestycyjne i pozainwestycyjne, przewidzianych do realizacji w ramach Programu w perspektywie wieloletniej.....	52
5.2. ZANIECZYSZCZENIE POWIETRZA.....	54
5.2.1. Analiza stanu istniejącego.....	54
5.2.2. Ocena zagrożenia dla ludzi i środowiska.....	56
5.2.3. Przewidywane kierunki zmian.....	57
5.2.4. Przyjęte cele.....	57
5.2.5. Kierunki działań.....	57
5.2.6. Zhierarchizowana lista przedsięwzięć własnych i koordynowanych, w podziale na inwestycyjne i pozainwestycyjne, przewidzianych do realizacji w ramach Programu.....	58
5.3. POWAŻNE AWARIE.....	60
5.3.1. Analiza stanu istniejącego.....	60
5.3.2. Cele średniookresowe do 2016 r.....	60
5.3.3. Kierunki działań.....	61
5.3.4. Zhierarchizowana lista przedsięwzięć własnych i koordynowanych, w podziale na inwestycyjne i pozainwestycyjne, przewidzianych do realizacji w ramach Programu.....	61
5.4. ODDZIAŁYWANIE HAŁASU.....	62
5.4.1. Analiza stanu istniejącego.....	63
5.4.2. Ocena zagrożenia dla ludzi i środowiska.....	65
5.4.3. Przewidywane kierunki zmian.....	65
5.4.4. Przyjęte cele.....	65
5.4.5. Kierunki działań.....	65
5.4.6. Zhierarchizowana lista przedsięwzięć własnych i koordynowanych, w podziale na inwestycyjne i pozainwestycyjne, przewidzianych do realizacji w ramach Programu.....	66
5.5. ODDZIAŁYWANIE PÓL ELEKTROMAGNETYCZNYCH.....	67
5.5.1. Analiza stanu istniejącego.....	67
5.5.2. Przewidywane kierunki zmian.....	70
5.5.3. Przyjęte cele.....	70
5.5.4. Kierunki działań.....	70
5.5.5. Lista przedsięwzięć własnych i koordynowanych.....	70
5.6. HARMONOGRAM REALIZACJI PROGRAMU.....	72
5.7. EDUKACJA SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ.....	72
5.8. UDZIAŁ SPOŁECZEŃSTWA W PODEJMOWANIU DECYZJI.....	74
5.9. PODEJŚCIE DO PLANOWANIA PRZESTRZENNEGO – EKOLOGIZACJA.....	74
6. PODSUMOWANIE PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA	76

Spis Tabel:

TABELA 1 STAN LUDNOŚCI W LATACH 2005-2008 NA TERENIE GMINY STANISŁAWÓW.....	14
TABELA 2 STAN LUDNOŚCI ZALEŻNIE OD WIEKU W 2008 W GMINIE STANISŁAWÓW.....	14
TABELA 3 WSKAŹNIKI MODUŁU GMINNEGO W LATACH 2005-2008.....	15
TABELA 4 PRZEDSIĘWZIĘCIA NA LATA 2009-2016 W ZAKRESIE OCHRONY PRZYRODY NA TERENIE GMINY STANISŁAWÓW.....	22
TABELA 5 LEŚNICTWO WSZYSTKICH FORM WŁASNOŚCI GMINY STANISŁAWÓW LATACH 2005-2008.....	24
TABELA 6 ZADANIA DO REALIZACJI NA LATA 2009-2016 W RAMACH OCHRONY LASÓW NA TERENIE GMINY STANISŁAWÓW.....	26
TABELA 7 PODZIAŁ UŻYTKÓW ROLNYCH ZE WZGLĘDU NA PRZEZNACZENIE W 2005 R.....	28
TABELA 8 STOPNIE PODATNOŚCI GLEB NA EROZJE.....	30
TABELA 9 PRZEDSIĘWZIĘCIA W ZAKRESIE OCHRONY GLEB NA TERENIE GMINY STANISŁAWÓW.....	32
TABELA 10 ZUŻYCIE WODY W GMINIE STANISŁAWÓW W LATACH 2005-2008.....	37
TABELA 11 PRZEDSIĘWZIĘCIA NA LATA 2009-2016 W ZAKRESIE ZRÓWNOWAŻONEGO WYKORZYSTANIA MATERIAŁÓW, WODY I ENERGII NA TERENIE GMINY STANISŁAWÓW.....	38
TABELA 12 POTENCJALNA ENERGIA UŻYTECZNA W KWH/M2/ROK W WYRÓŻNIONYCH REGIONACH POLSKI.....	43
TABELA 13 LISTA PRZEDSIĘWZIĘĆ PRZEWIDZIANYCH DO REALIZACJI W RAMACH PROGRAMU - ODNAWIALNE ŹRÓDŁA ENERGII NA TERENIE GMINY STANISŁAWÓW.....	46
TABELA 14 PRZEDSIĘWZIĘCIA ZAPLANOWANE NA LATA 2009- 2016 W ZAKRESIE OCHRONY PRZED POWODZIĄ DO PRZEPROWADZENIA NA TERENIE GMINY STANISŁAWÓW.....	48
TABELA 15 CHARAKTERYSTYKA SIECI WODOCIĄGOWEJ NA TERENIE GMINY STANISŁAWÓW	50
TABELA 16 ZUŻYCIE WODY NA POTRZEBY GOSPODARCZE I KOMUNALNE NA TERENIE GMINY STANISŁAWÓW W LATACH 2005-2008.....	50
TABELA 17 PRZEDSIĘWZIĘCIA DO REALIZACJI W LATACH 2009-2016 W ZAKRESIE OCHRONY WÓD POWIERZCHNIOWYCH I PODZIEMNYCH NA TERENIE GMINY STANISŁAWÓW.....	52
TABELA 18 PRZEDSIĘWZIĘCIA NA LATA 2009-2016 ZWIĄZANE Z OCHRONĄ POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO NA TERENIE GMINY STANISŁAWÓW.....	58
TABELA 19 ZADANIA PRZEZNACZONE DO REALIZACJI W RAMACH ZAPOBIEGANIA WYSTĄPIENIA AWARII NA TERENIE GMINY STANISŁAWÓW.....	61
TABELA 20 DOPUSZCZALNE POZIOMY HAŁASU W ŚRODOWISKU POWODOWANEGO PRZEZ POSZCZEGÓLNE GRUPY ŹRÓDEŁ HAŁASU, Z WYŁĄCZENIEM HAŁASU POWODOWANEGO PRZEZ STARTY, LĄDOWANIA I PRZELOTY STATKÓW POWIETRZNYCH ORAZ LINIE ELEKTROENERGETYCZNE, WYRAŻONE WSKAŹNIKIEM LAEQ D I LAEQ N, KTÓRE TO WSKAŹNIKI MAJĄ ZASTOSOWANIE DO USTALANIA I KONTROLI WARUNKÓW KORZYSTANIA ZE ŚRODOWISKA, W ODNIESIENIU DO JEDNEJ DOBY.....	63

TABELA 21 PRZEDSIĘWZIĘCIA DO REALIZACJI W LATACH 2009-2016 W ZAKRESIE OCHRONY PRZED HAŁASEM NA TERENIE GMINY STANISŁAWÓW.....	66
TABELA 22 PRZEDSIĘWZIĘCIA DO REALIZACJI W LATACH 2009-2016 W ZAKRESIE OCHRONY PRZED PROMIENIOWANIEM ELEKTROMAGNETYCZNYM.....	70
TABELA 23 WSKAŹNIKI MONITOROWANIA PROGRAMU.....	71
TABELA 24 HARMONOGRAM WDRAŻANIA „PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY STANISŁAWÓW.....	72

Spis Rysunków:

RYSUNEK 1 POŁOŻENIE GMINY STANISŁAWÓW NA TERENIE POWIATU MIŃSKIEGO	12
RYSUNEK 2 GMINA STANISŁAWÓW.....	13
RYSUNEK 3 STREFY ENERGETYCZNE WIATRU W POLSCE. MAPA OPRACOWANA PRZEZ PROF. H. LORENC NA PODSTAWIE DANYCH POMIAROWYCH Z LAT 1971-2000.....	41
RYSUNEK 4 ZASOBY BIOMASY W POLSCE.....	42
RYSUNEK 5 REGIONY HELIOENERGETYCZNE POLSKI.....	43
RYSUNEK 6 PRZYKŁADOWE ŹRÓDŁA POLA ELEKTROMAGNETYCZNEGO.....	68
RYSUNEK 7 SYMULACJE NUMERYCZNE PRĄDU INDUKOWANEGO W CIELE CZŁOWIEKA ZNAJDUJĄCEGO SIĘ W POLU MAGNETYCZNYM O POLARYZACJI POZIOMEJ.....	68

LEGENDA SKRÓTÓW:

ARiMR – Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa
 GUS – Główny Urząd Statystyczny
 GDDKiA - Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad
 GZWP – główny zbiornik wód podziemnych
 IMiGW – Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej
 KDPR – Kodeks Dobrej Praktyki Rolniczej
 NFOŚiGW – Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
 ODR – Ośrodek Doradztwa Rolniczego
 OZE – odnawialne źródła energii
 OWO – obszar wysokiej ochrony wód podziemnych
 PZD – Powiatowy Zarząd Dróg
 RCEE – Regionalne Centrum Edukacji Ekologicznej
 RZGW – Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej
 WPI – Wieloletni Plan Inwestycyjny
 WFOŚiGW - Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
 WIOŚ – Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska
 WGKKiGN – Wydział Geodezji, Kartografii, Katastru i Gospodarki Nieruchomościami
 WZMiUW – Wojewódzki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych

Literatura i źródła danych

- Planowanie Gospodarki Odpadami w Polsce. Poradnik – powiatowe i gminne plany gospodarki odpadami, wyd. MIKOM, Warszawa 2002r.,
- Wytyczne do sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym, Ministerstwo Środowiska, Warszawa, grudzień 2002r.,
- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (Dz. U. nr 62, poz. 628).,
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 kwietnia 2003r. w sprawie sporządzania planów gospodarki odpadami (Dz. U. nr 66, poz. 620 z 2003r.).,

- Ustawa z dnia 11 maja 2001r. o opakowaniach i odpadach opakowaniowych (Dz. U. 2001 nr 63, poz. 638 ze zmianami),.
- Ustawa z dnia 11 maja 2001r. o obowiązkach przedsiębiorców w zakresie gospodarowania niektórymi odpadami oraz o opłacie produktowej i opłacie depozytowej (Dz. U. 2001 nr 63, poz. 639 ze zmianami),.
- Polityka Ekologiczna Państwa na lata 2009 – 2012 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2016.,
- Strony internetowe Centrum Informacji o Środowisku: www.cios.gov.pl,.
- Strony internetowe Ministerstwa Środowiska: www.mos.gov.pl,.
- „Wojewódzki Plan Gospodarki Odpadami dla Mazowsza na lata 2007-2011 z uwzględnieniem lat 2012-2015” (WPGO 2007-2015)
- Rocznik Statystyczny Województwa Mazowieckiego,
- Krajowy Plan Gospodarki Odpadami 2010,
- Głównego Urzędu Statystycznego,
- Dane WIOŚ,
- Informacje z gminy

1. Wstęp

1.1. Przedmiot opracowania

Przedmiotem niniejszego opracowania jest aktualizacja uchwalonego przez Radę Gminy Stanisławów Uchwałą nr XXX/202/05 z dnia 29 listopada 2005 r. „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Stanisławów”.

1.2. Cel i zakres opracowania

Zgodnie z przepisami ustawy Prawo Ochrony Środowiska (Dz. U. z 2008 r. Nr 25 poz. 150 ze zm.), przyjęte dokumenty podlega aktualizacji nie rzadziej niż co 4 lata.

Celem opracowania jest aktualizacja „Programu ochrony środowiska dla Gminy Stanisławów”.

Program swoją strukturą bezpośrednio nawiązuje do projektu Polityki Ekologicznej Państwa na lata 2009 – 2012 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2016. Niniejsze opracowanie, określające kierunki polityki ekologicznej na lata 2007 - 2010 oraz 2011-2014, należy traktować jako wypełnienie obowiązku aktualizacji Polityki ekologicznej Państwa na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010", a więc odniesienia jej celów i niezbędnych działań do aktualnej sytuacji społeczno-gospodarczej oraz stanu środowiska. Potrzeba tej aktualizacji wynikała też z uzyskania przez Polskę członkostwa w Unii Europejskiej. Stwarza to, z jednej strony, szansę szybkiego rozwiązania wielu problemów ochrony środowiska i poprawy jakości życia mieszkańców, przykładowo poprzez możliwość korzystania ze środków finansowych UE, z drugiej strony oznacza konieczność spełnienia wymagań wynikających z Traktatu Akcesyjnego oraz osiągnięcia celów wspólnotowej polityki ekologicznej.

1.3. Podstawa prawna opracowania

Dokument został opracowany w związku z obowiązkiem nałożonym na gminy przez ustawę z 27.04.2001 Prawo ochrony środowiska w art.17 i 18, oraz ustawę z 27.07.2001 o wprowadzeniu ustawy – Prawo ochrony środowiska, Środowiska w art. 10 w zakresie terminu jego realizacji. Zakres merytoryczny Programu ochrony środowiska określają *Wytyczne sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym* (MŚ grudzień 2002).

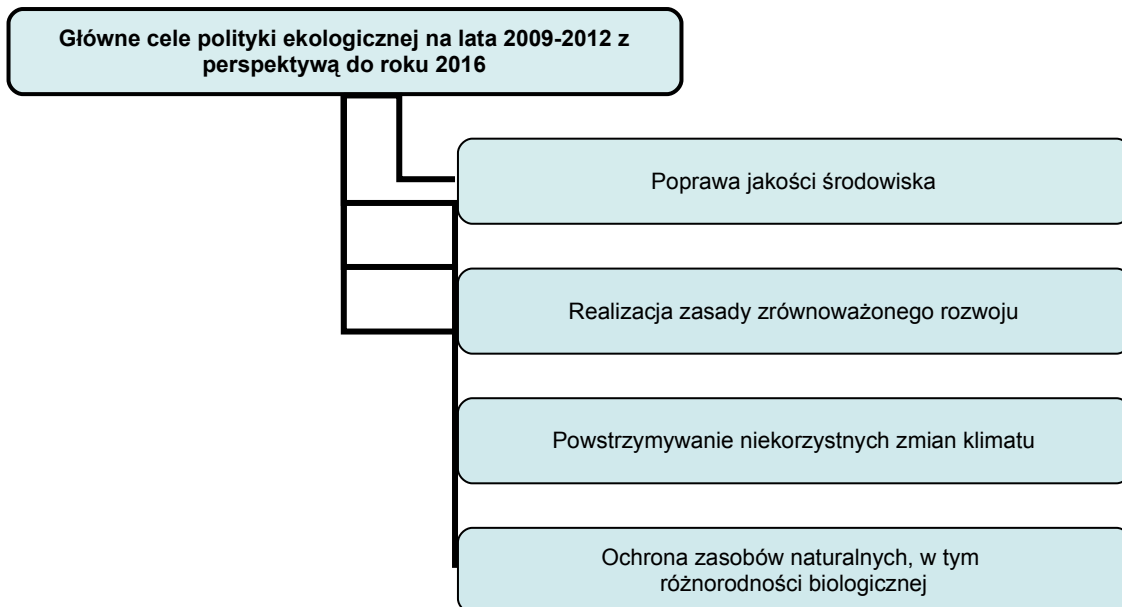
1.4. Źródła danych

- Urząd Gminy Stanisławów,
- Starostwo Powiatowe w Mińsku Mazowieckim,
- WIOŚ Warszawa,
- GUS,
- Ośrodek Doradztwa Rolniczego,
- Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa,
- WZMiUW.

1.5. Polityka ekologiczna państwa

W grudniu 2008 r. Rada Ministrów przyjęła „Politykę ekologiczną państwa na lata 2009-2012 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2016”

Polityka ekologiczna jest dokumentem strategicznym, określającym cele i priorytety ekologiczne a poprzez to wskazującym kierunek działań koniecznych dla zapewnienia właściwej ochrony środowisku naturalnemu. Do realizacji tych założeń władze samorządowe przygotowują odpowiednio wojewódzkie, powiatowe i gminne programy ochrony środowiska.

Cele pośrednie, to przede wszystkim nacisk na ochronę powietrza i przeciwdziałanie zmianom klimatu, a przede wszystkim spełnianie standardów określonych przez UE w tym temacie. Dla terenów, które ich nie spełniają muszą zostać opracowane i wykonane programy naprawcze. Polska powinna także położyć duży nacisk na promocję energii pozyskiwanej z odnawialnych źródeł energii (OZE), a także modernizację już istniejącego przemysłu energetycznego.

Wypełnianie założeń polityki ekologicznej stało się bodźcem do powołania nowych organów – Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska i regionalnych dyrektorów ochrony środowiska. Jest to krok mający na celu uprościć i przyspieszyć procedury środowiskowe.

W 2009 roku mają także zostać zakończone prace nad listą obszarów Natura 2000. Priorytetem stanie się również kontynuacja zalesień i zadrzewień w celu tworzenia korytarzy ekologicznych łączących kompleksy leśne. Ma to ogromne znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej fauny i flory. Wszystkie państwa, w tym także Polska muszą pamiętać o racjonalnym gospodarowaniu zasobami naturalnymi, w szczególności wodą. Polityka ekologiczna kładzie nacisk na racjonalne korzystanie z zasobów geologicznych i poprawę gospodarki odpadami, zwłaszcza komunalnymi. Gospodarowanie pieniędzmi pozyskanymi z Unii Europejskiej powinno być bardziej efektywne i w dużej mierze skupić się na wyposażaniu kolejnych aglomeracji w oczyszczalnie ścieków i systemy wodno-kanalizacyjne.

Polityka ekologiczna zawsze kładzie też duży nacisk na podnoszenie świadomości ekologicznej społeczeństwa zgodnie z zasadą - „myśl globalnie, działaj lokalnie”. Polska powinna zadbać również o opracowanie ryzyka powodziowego, ochronę gleb, rekultywację terenów zdegradowanych i ochronę przed hałasem.

2. Charakterystyka Gminy

2.1. Położenie i uwarunkowania z nim związane

2.1.1. Geograficzne i administracyjne

Gmina Stanisławów to jedna z 13-stu gmin powiatu mińskiego, położona w północnej jego części. Powiat miński natomiast stanowi środkową część województwa mazowieckiego, łącząc się bezpośrednio z aglomeracją warszawską. Gmina Stanisławów zajmuje powierzchnię 106 km² (10 697 ha) i zamieszkuje ją (stan na 31.12.2008) 6 359 mieszkańców.

Siedziba gminy Stanisławów oddalona jest od Warszawy o około 40 km i od Mińska Mazowieckiego o około 15km. Administracyjnie od 1 stycznia 1999 roku wchodzi w skład powiatu mińskiego, który stanowią gminy: Mińsk Mazowiecki (miasto-gmina), Halinów (miasto-gmina), Kałuszyn (miasto – gmina), Sulejówek (miasto), Cegłów, Dębe Wielkie, Jakubów, Latowicz, Mrozy, Siennica, Stanisławów, Dobre.

Gmina Stanisławów sąsiaduje z gminami: Poświętne, Dobre, Jakubów, Dębe Wielkie, Halinów i Mińsk Mazowiecki, Strachówka.

Rysunek 1 Położenie gminy Stanisławów na terenie powiatu mińskiego

Źródło: www.gminy.pl

Rysunek 2 Gmina Stanisławów

Źródło: www.stanislawow.samorzady.pl

2.1.2. Ukształtowanie terenu

Gmina Stanisławów położona jest w środkowo – wschodniej części dawnego województwa siedleckiego, które z dniem 1 stycznia 1999 roku weszło w skład województwa mazowieckiego, stanowiąc środkową część jego obszaru. Położona jest na granicy dwóch mezoregionów fizyczno-geograficznych Równiny Wołomińskiej i Wysoczyzny Kałuszyńskiej. Należą one do dwóch makroregionów:

- Równina Wołomińska do Niziny Środkowomazowieckiej,
- Wysoczyzna Kałuszyńska do Niziny Południowopodlaskiej.

Pod względem morfologicznym część środkowa i południowo – wschodnia gminy położona jest na denudowanej wysoczyźnie morenowej, zaś część północno – zachodnia na poglądnej równinie denudacyjnej stożka napływowego.

Obszar wysoczyzny morenowej wznosi się na wysokość 120 – 170 m npm. Powierzchnia jest tu lekko falista, spadkach 2 – 5%, nachylona generalnie w kierunku północno – zachodnim. W krajobrazie widoczne są wzgórza wydmore oraz zagłębienia terenowe. Wysokość względna wydmy sięga 20m. Większe wzgórza wydmore występują w okolicach wsi Mały Stanisławów, Ładzyń, Wólka Konstancja, Ciopan, Pustelnik. Wzgórzom wydmowym towarzyszą obniżenia terenu typu deflacyjnego, zagłębione od 1,0 do 3,0m, często zatorfione.

Całą powierzchnię gminy rozcinają współczesne doliny rzek: Rządzy i Czarnej. Doliny rzek są zagłębione od 2,0 do 5,0m poniżej otaczającego je terenu. Ich koryta tworzą liczne zakola. Dolinki dopływów tych rzek są płytkie i słabo zaznaczają się w terenie

2.1.3. Klimat

W klimatyczno-rolniczym podziale gmina Stanisławów leży w obszarze o przeważającym wpływie klimatu kontynentalnego, charakteryzującego się większymi od średnich w Polsce am-

plitudami temperatury powietrza, dość późną i stosunkowo krótką wiosną, długim latem, długą i chłodną zimą z trwałą pokrywą śnieżną oraz większymi opadami atmosferycznymi.

Średnioroczne opady atmosferyczne wahają się w granicach 560-630 mm, jest więc na ogół wyższa niż w dzielnicach nizinnych.

Długość zimy wynosi około 97 dni, dni z przymrozkami jest około 118, czas trwania pokrywy śnieżnej około 74 dni.

Średnia roczna temperatura wynosi $+7,0^{\circ}\text{C}$, długość okresu wegetacyjnego wynosi około 210 - 220 dni. Długość lata wynosi około 98 dni. Średnia roczna prędkość wiatru wynosi 30m/s .

Lokalne odkształcenia warunków klimatycznych występują w dolinach Czarnej i Rządzy oraz w większych obniżeniach terenu. Panuje tam tendencja do zwiększonej wilgotności powietrza oraz zwiększonej częstotliwości mgieł.

2.2. Hydrografia

Obszar gminy należy do dorzecza Narwi. Część południowa gminy należy do zlewni rzeki Czarnej, część północna do zlewni Rządzy. Inne ciek, stanowiące przeważnie dopływy wymienionych wyżej rzek mają charakter wybitnie lokalny. Sieć drobnych cieków jest liczna, uzupełniona siecią kanałów melioracyjnych.

W związku z pracami melioracyjnymi (odwadniającymi) ilość zbiorników w ostatnich latach znacznie zmalała. Na terenie gminy spotkać można także sztuczne zbiorniki wodne, którymi są zagłębienia budowane w celach gospodarczych: stawy rybne i zbiorniki zasobowe na potrzeby indywidualnych gospodarstw. Najważniejszymi zbiornikami wód na terenie gminy Stanisławów jest kompleks stawów we wsi Zawiesiuchy, w zachodniej części gminy, na rzece Czarnej.

Największą wartością przyrodniczą gminy są tereny leśne i wody (powierzchniowe i podziemne).

Wody podziemne, eksploatowane na terenie gminy pochodzą z czwartorzędowego poziomu wodonośnego. Główny poziom wodonośny występuje w utworach czwartorzędowych na głębokości 20 -50 m ppt. Przeciętne ich wydajność wynosi od 10 do $30\text{m}^3/\text{godz}$.

Gmina położona jest na obszarze trzeciorzędowego zbiornika wód podziemnych „Subniecka warszawska – część centralna” o zasobach dyspozycyjnych $0,10\text{l/s/km}^2$.

2.3. Społeczność

Według danych GUS z 2008 roku gminę Stanisławów zamieszkiwało 6316 osób (stan na 31.12.2008 r.).

Liczbę ludności gminy w latach 2005 – 2008 przedstawia tabela:

Tabela 1 Stan ludności w latach 2005-2008 na terenie gminy Stanisławów

Jednostka terytorialna	2005r.	2006r.	2007r.	2008r.
Gmina Stanisławów	6197	6262	6244	6359

Źródło: GUS

Tabela 2 Stan ludności zależnie od wieku w 2008 w gminie Stanisławów

Stan ludności w 2008 roku [ilość osób]	Ogółem	6359
	Ogółem - mężczyźni	3141
	Ogółem - kobiety	3175
	W wieku przedprodukcyjnym - ogółem	1136
	W wieku przedprodukcyjnym - mężczyźni	577
	W wieku przedprodukcyjnym - kobiety	559
	W wieku produkcyjnym - ogółem	4204
	W wieku produkcyjnym - mężczyźni	2235
	W wieku produkcyjnym - kobiety	1969
	W wieku poprodukcyjnym - ogółem	976
	W wieku poprodukcyjnym - mężczyźni	329

	W wieku poprodukcyjnym - kobiety	647
--	----------------------------------	-----

Źródło: GUS

Tabela 3 Wskaźniki modułu gminnego w latach 2005-2008

Wskaźniki modułu gminnego		2005r.	2006r.	2007r.	2008r.
ludność na 1 km ²	osoba	59	58	59	59
kobiety na 100 mężczyzn	osoba	100	101	101	101
małżeństwa na 1000 ludności	para	7,2	6,3	7,5	6,7
urodzenia żywe na 1000 ludności	osoba	9,5	11,4	12,2	11,2
zgony na 1000 ludności	osoba	10,3	12,7	10,9	9,8
przyrost naturalny na 1000 ludności	osoba	-0,8	-1,3	1,3	1,4

Źródło: GUS

Powyższa tabela pokazuje, że ogólny bilans ludności gminy wykazuje wartości dodatnie – liczba urodzeń żywych w przeliczeniu na 1000 osób jest wyższa niż liczba zgonów.

3. Ochrona dziedzictwa przyrodniczego

Wśród elementów objętych ochroną prawną na terenie gminy Stanisławów należy wymienić:

- 3 pomniki przyrody: 1 dąb szypułkowy, 1 dąb zwykły oraz 1 topola biała,
- rynek we wsi Stanisławów,
- park koło targowiska;
- kościół w Stanisławowie wpisany do rejestru zabytków pod numerem A22/127
- zajazd w rynku (XXw.).

3.1. Projektowany obszar Natura 2000

Obszar Natura 2000 to nowa forma ochrony przyrody (obok takich już istniejących jak park narodowy, rezerwat przyrody, czy inne), wprowadzona do polskiego prawa dotyczącego ochrony przyrody w 2004 r., choć niektóre zapisy dotyczące tych obszarów włączono już do prawa polskiego w 2001 r. Natura 2000 to nazwa Europejskiej sieci ekologicznej specjalnych obszarów ochrony, która jest wprowadzana we wszystkich krajach Unii Europejskiej, a którą tworzą poszczególne obszary Natura 2000 wyznaczone zgodnie z jednolitymi, naukowymi kryteriami zapisanymi w dyrektywie Rady Wspólnot Europejskich z 1992 r. o ochronie siedlisk naturalnych oraz dzikiej fauny i flory w Europie. Za obszary Natura 2000 uznaje się najistotniejsze tereny dla zachowania zagrożonych lub bardzo rzadkich gatunków roślin, zwierząt, czy charakterystycznych siedlisk przyrodniczych mających znaczenie dla ochrony wartości przyrodniczych całej Europy – czyli tzw. różnorodności biologicznej. Sposób ochrony w obrębie każdego z tych obszarów może być jednak inny. Bardzo istotnym elementem tego nowego systemu ochrony przyrody jest monitoring stanu siedlisk przyrodniczych oraz siedlisk gatunków roślin i zwierząt oraz ich populacji, za pomocą którego sprawdzana jest skuteczność działań ochronnych.

Sieć Natura 2000 to system, który łączy dwa odrębne systemy obszarów chronionych wyznaczanych na podstawie prawa Unii Europejskiej. System ten nakłada się na dotychczasowe systemy obszarów ochrony przyrody funkcjonujące w państwach europejskich, ale nie zastępuje ich. Sieć Natura 2000 ma bowiem swe odmienne cele i funkcje. Jeden z podsystemów sieci Natura 2000 obejmuje obszary ważne dla ochrony dzikich ptaków (tzw. ostoje dzikich ptaków, formalnie nazywane „obszarami specjalnej ochrony ptaków” – OSO, a potocznie obszarami „ptasimi”), a drugi tworzą obszary wyznaczone dla ochrony określonych typów siedlisk przyrodniczych oraz siedlisk istotnych dla ochrony określonych gatunków roślin i zwierząt innych niż ptaki (formalnie nazywane „specjalnymi obszarami ochrony siedlisk” – SOO, a potocznie obszarami „siedliskowymi”). Ochrona ptaków ma specjalny status w ramach sieci Natura 2000 z uwagi na to, że obszary w celu ochrony ptaków wyznaczano w UE już od wielu lat przed przyjęciem dyrektywy „siedliskowej” z 1992 r. Przepisy o ochronie ptaków w Europie były bowiem przyjmowane najwcześniej – było to zasługą miłośników ptaków (profesjonalnych ornitologów i amatorów), których na całym świecie są ogromne rzesze – interesują się oni ptakami, zbierają informacje o nich i walczą o ich ochronę.

Warto wiedzieć więcej na temat sieci Natura 2000, ponieważ będzie ona w przyszłości pokrywała znaczną część Unii Europejskiej – co najmniej 15%. Jak duża część powierzchni danego kraju włączana jest do sieci Natura 2000 zależy od stanu zachowania tamtejszej przyrody, od stopnia jej unikatowości w skali europejskiej, a także od stopnia jej udokumentowania. Przykładowo w Słowenii będzie to prawdopodobnie około 35% powierzchni kraju, w Hiszpanii około 25%, a w Wielkiej Brytanii tylko około 5%. W Polsce obszary sieci Natura 2000 mogą docelowo zająć nawet około 20% powierzchni kraju

Torfowiska Czernik PLH 14_17

Obszar obejmuje dwie bezodpływowe niecki otoczone wysokimi wałami zwydmień, z których największa nosi nazwę Góra Wizna. Rozciąga się tu duży kompleks leśny zwany Czernikiem, w którym dominują bory sosnowe.

Na terenie gminy Stanisławów obszar obejmie powierzchnie 30,387 ha.

W Załączniku nr 1 przedstawiono mapę z zaznaczonym projektowanym obszarem

- Charakterystyka obszaru

Jedne z najlepiej zachowanych, na terenie wschodniego Mazowsza, torfowisk mszysto-turzycowych i mszarów z klasy Scheuchzerio-Caricetea nigrae (7140), z płacami reprezentującymi stadia przejściowe do torfowisk wysokich ze związku Sphagnion magellanicum. Są one interesujące pod względem syntaksonomicznym nawiązują pod względem składu gatunkowego i struktury do zbiorowisk Eriophoro vaginati-Sphagnetum recurvi i Ledo-Sphagnetum magellanicum. Swoistą mozaikę tworzą tu zbiorowiska: turzycy dzióbkowatej Carici rostratae-Sphagnetum apiculati (Sphagno-Caricetum rostratae), welnianki wąskolistnej Eriophoro angustifolii-Sphagnetum recurvi i turzycy nitkowatej Caricetum lasiocarpae. Ten ostatni występuje w dwóch postaciach: płaskiego, dywanowego mszaru oraz pływających wysepek. Do osobliwości należą niewielkie powierzchniowo płaty mszaru dolinkowego z turzycą bagienną Caricetum limosae. Obrzeża torfowisk porastają różne pod względem fazy rozwojowej, jak również stopnia zachowania bory bagiennie Vaccinio uliginosi-Pinetum.

Dużą wartość przyrodniczą tego terenu podkreśla masowe występowanie rosiczki okrągłolistnej Drosera rotundifolia oraz obecność - turzycy bagiennej Carex limosa, wymienionej w Polskiej Czerwonej Księdze Roślin, szlaczkonii torfowca Colias palaeno, figurującego Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt oraz ważki - zalotki większej Leucorrhinia pectoralis.

Na terenie Obszaru występuje dość liczna populacja żmii zygzakowatej Vipera berus oraz odbywają lęgi żurawie Grus grus.

Przez teren gminy dolinami rzek: Rządzy, Czarnej Strugi i Boruczy, kompleksami leśnymi oraz terenami otwartymi przebiega regionalny korytarz ekologiczny, decydujący o spójności sieci obszarów Natura 2000. Łączy on obszary Natura 2000 rozciągające się wzdłuż doliny: Liwca (Ostoja Nadliwiecka), Dolina Liwca), Kostrzynia (Dolina Kostrzynia), Bugu (Dolina Dolnego Bugu, Ostoja Nadbużańska) i Świdra (Dolina Świdra) z obszarem Natura 2000 Poligon Rembertów. **Na obszarach tych nie należy realizować intensywnych przedsięwzięć, które mogłyby doprowadzić do rozerwania ich ciągłości. Zaleca się prowadzenie zalesień, zadrzewień w celu zachowania bioróżnorodności i wzmocnienia korytarzy.**

- **Zagrożenia**

Do najważniejszych czynników zagrażających siedliskom przyrodniczym są zaburzenia stosunków wodnych będące skutkiem funkcjonowania rowu osuszającego. W efekcie nastąpił rozwój gatunków drzewiastych: brzozy omszonej Betula pubescens i sosny zwyczajnej Pinus sylvestris. Pogorszeniu uległy też warunki glebowe borów bagiennych Vaccinio uliginosi-Pinetum. W ramach ochrony czynnej nadleśnictwo Mińsk (RDLP w Warszawie) wybudowało w 2008 r. zastawkę piętrzącą i zaobrączkowało część drzew w celem ograniczenia ich udziału w obrębie torfowiska.

Wartym uwagi problemem występującym na terenie Obszaru jest plądrowanie stanowisk rosiczki okrągłolistnej Drosera rotundifolia i grzybieni białych Nymphaea alba w celu pozyskania okazów do ogródków działkowych.

Nie bez znaczenia zwłaszcza na parametry wody jest spływ zanieczyszczeń z pobliskiej drogi krajowej nr 50, po której odbywa się ruch tranzytowy. Spełnia ona obecnie rolę tzw. dużej obwodnicy Warszawy. W planach jest poszerzenie drogi.

3.1.1. Zasady zagospodarowania na obszarach Natura 2000

Generalne zasady postępowania na obszarach Natura 2000 zostały zapisane w art. 33 ustawy o ochronie przyrody. Szczegółowe zasady, dostosowane do wymogów ochronnych każdego obszaru, ustalane są indywidualnie dla każdego z tych obszarów poprzez zapisy planu ochrony. Plany ochrony przygotowane zgodnie z wymogami Rozporządzenia Ministra Środowiska w sprawie trybu i zakresu opracowania projektu planu ochrony dla obszaru Natura 2000 będą podstawowym źródłem informacji o zasadach gospodarowania na obszarach Natura 2000. Plany mają zostać przygotowane w ciągu 5 lat od czasu formalnego wyznaczenia poszczególnych obszarów, więc trzeba będzie na nie jeszcze dość długo czekać, okres ten dla OSO rozpoczął swój bieg w początkach grudnia 2005 r. Warto, więc choć ogólnie zapoznać się z głównymi zasadami jakie dotyczą gospodarowania na obszarach Natura 2000.

Najważniejszą zasadą odnoszącą się do obszarów Natura 2000 jest zakaz podejmowania działań mogących w znaczący sposób pogorszyć stan przyrody na tych obszarach. Co istotne zasadę tą stosuje się nie tylko do już zatwierdzonych obszarów ale również do projektowanych obszarów Natura 2000, znajdujących się zarówno na oficjalnej liście opracowanej przez Ministra Środowiska, jak i na innych listach zgłoszonych do Komisji Europejskiej (to tzw.

listy „cieni” – „Shadow list” – przygotowywane na ogół przez organizacje pozarządowe). Wprawdzie zgodnie z dosłownym brzmieniem przepisów zakaz ten rozciąga się wyłącznie na obszary z listy zgłoszonych przez Ministra Środowiska (czyli lista oficjalna), to jednak – zgodnie ze stanowiskiem Ministra Środowiska z maja 2005 r. i zgodnie z literą i duchem dyrektywy siedliskowej i stanowiskiem prezentowanym w tej sprawie przez Komisję Europejską – obowiązek ten dotyczy wszystkich zgłoszonych obszarów, niezależnie od tego, jaki podmiot (MŚ czy organizacje ekologiczne) dokonały jego zgłoszenia.

Druga bardzo ważna zasada odnosząca się do obszarów Natura 2000 to ta, która mówi, iż projekty planów ochrony i projekty zmian do przyjętych planów oraz planowane przedsięwzięcia, które nie są bezpośrednio związane z ochroną obszarów Natura 2000 lub projektowanych obszarów Natura 2000, ani też nie wynikają z potrzeb tej ochrony, a które mogą znacząco oddziaływać na te obszary, wymagają przeprowadzenia postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko, czyli sprawdzenia rodzaju i skali zagrożenia, jakie mogą wywołać te działania. Obowiązek ten wypływa z zapisów ustawy o ochronie przyrody, ale zasady takiego postępowania określone zostały w ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska. Bardzo istotne jest, bowiem by na obszary Natura 2000 nie wprowadzać nowych zagrożeń, nie uruchamiać żadnej uciążliwej dla środowiska działalności. Przy przeprowadzaniu procedury oceny oddziaływania na środowisko bardzo pomocne jest opracowanie instruktażowe Komisji Europejskiej "Ocena planów i projektów znacząco oddziałujących na obszary Natura 2000: wytyczne metodyczne dotyczące ustaleń art.6(3) i (4) Dyrektywy Siedliskowej 92/43/EEC", przygotowane na zamówienie Dyrektoriatu Generalnego Środowisko Komisji Europejskiej w 2002 r. przez zespół z Oxford Brookes University, a wydane w języku polskim przez WWF Polska w 2005r.

Należy się liczyć też z tym, że jeżeli działania na obszarze Natura 2000 zostaną (lub zostały) podjęte bez przeprowadzenia postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko, o którym mowa w art. 33 ust. 3 ustawy o ochronie przyrody, to właściwy organ (regionalny dyrektor ochrony środowiska, a na obszarach morskich dyrektor właściwego urzędu morskiego), nakazuje ich natychmiastowe wstrzymanie i podjęcie w wyznaczonym terminie niezbędnych czynności w celu przywrócenia poprzedniego stanu danego obszaru, jego części lub chronionych na nim gatunków. Umyślne nieprzestrzeganie zakazów obowiązujących na obszarach Natura 2000 (sformułowane ogólnie w art. 33.1 ustawy o ochronie przyrody lub w sposób szczegółowy opisane w planie ochrony danego obszaru Natura 2000) traktowane jest jako wykroczenie i zagrożone jest karą aresztu lub grzywną. Orzekanie w tych sprawach następuje na podstawie przepisów Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia.

Szczegółowe sposoby ochrony siedlisk i gatunków dla których wyznaczany jest obszar Natura 2000 zapisane zostały w § 5 rozporządzenia Ministra Środowiska w sprawie trybu i zakresu opracowania projektu planu ochrony dla obszaru Natura 2000. Polegać one powinny przede wszystkim na zachowaniu tych siedlisk i gatunków, a w szczególności na:

- przeciwdziałaniu zagrożeniom biotycznym i abiotycznym,
- zachowaniu odpowiednich i poprawieniu niewłaściwych stosunków wodnych dla siedlisk przyrodniczych,
- eliminowaniu obcych gatunków roślin i zwierząt zagrażających rodzimym gatunkom,
- tworzeniu dogodnych warunków występowania i rozwoju gatunków roślin i zwierząt,
- uwzględnieniu w gospodarce, w szczególności leśnej, rolnej, wodnej i rybackiej, ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt,
- inicjowaniu procesów regeneracyjnych zniszczonej roślinności,
- utrzymywaniu właściwego składu gatunkowego w ekosystemach łąkowych przez wykaszanie roślinności, wypas zwierząt oraz usuwanie drzew i krzewów,
- renaturyzacji i odtwarzaniu siedlisk przyrodniczych oraz siedlisk gatunków roślin i zwierząt,
- reintrodukcji gatunków roślin i zwierząt,
- tworzeniu i utrzymaniu korytarzy umożliwiających migracje zwierząt,
- regulacji liczebności populacji roślin i zwierząt w celu zachowania równowagi wśród gatunków będących przedmiotem ochrony na obszarach Natura 2000,

- umożliwianiu przebiegu naturalnych procesów przyrodniczych dla utrzymania siedlisk przyrodniczych lub siedlisk roślin i zwierząt we właściwym stanie ochrony siedliska lub gatunku lub dla przywrócenia ich właściwego stanu,
- wykonywaniu zabiegów ochronnych dla przywrócenia i zachowania właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz właściwego stanu ochrony gatunków roślin i zwierząt,
- przywróceniu i utrzymaniu właściwego składu gatunkowego drzewostanów zgodnie z rodzajem siedliska,
- prowadzeniu gospodarki rolnej metodami sprzyjającymi ochronie siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt.

Powyższy wykaz pokazuje wyraźnie, że ochrona siedlisk i gatunków nie będzie zależna wyłącznie od typowych działań z dziedziny ochrony przyrody, a więc działań bezpośrednio nakierowanych na ochronę tych walorów przyrodniczych, choć będą one bardzo ważne, ale w dużym stopniu będzie realizowana poprzez odpowiednie sposoby gospodarowania na tych obszarach. Bardzo istotne dla ochrony tych walorów będzie uwzględnianie w gospodarce rolnej, leśnej, wodnej, rybackiej potrzeb ochrony tych walorów, między innymi poprzez prowadzenie działań gospodarczych w tych dziedzinach metodami sprzyjającymi ochronie siedlisk i gatunków uznanych za ważne dla całej Europy i poprzez niedopuszczanie do nadmiernej intensyfikacji działań w tych dziedzinach.

W planach ochrony obszarów Natura 2000 określone zostaną istniejące i potencjalne zagrożenia wewnętrzne i zewnętrzne dla siedlisk i gatunków obszarów Natura 2000 oraz podane zostaną sposoby eliminacji i ograniczania tych zagrożeń i ich skutków. Trzeba się więc liczyć z tym, że w niektórych przypadkach zagrożenia te związane będą z działalnością turystyczną i formułowane zalecenia dotyczyć mogą tej branży.

Jednocześnie należy uwzględnić to iż wiele obszarów Natura 2000 pokrywa się zasięgiem z parkami narodowymi, rezerwatami przyrody, parkami krajobrazowymi oraz wieloma innymi formami ochrony przyrody – a zatem wszelkie zakazy i ograniczenia dotyczące ruchu turystycznego oraz tworzenia bazy turystycznej jakie na tych obszarach obowiązują (wynikające z zapisów ustawy o ochronie przyrody, a w przypadkach parków narodowych, rezerwatów przyrody i parków krajobrazowych szczegółowo przedstawione w ich planach ochrony) przenoszą się automatycznie na dane obszary Natura 2000 i obowiązują już teraz.

Dopuszczalne kierunki gospodarowania na obszarach Natura 2000:

Na obszarach Natura 2000 nie podlega ograniczeniu działalność związana z utrzymaniem urządzeń i obiektów służących bezpieczeństwu przeciwpowodziowemu oraz działalność gospodarcza, rolna, leśna, łowiecka i rybacka, a także amatorski połów ryb, jeżeli nie zagrażają one zachowaniu siedlisk przyrodniczych oraz siedlisk roślin lub zwierząt ani nie wpływają w sposób istotny negatywnie na gatunki roślin i zwierząt, dla których ochrony został wyznaczony obszar Natura 2000. Prowadzenie powyższej działalności na obszarach Natura 2000 wchodzących w skład parków narodowych i rezerwatów przyrody, jest dozwolone wyłącznie w zakresie, w jakim nie narusza to zakazów obowiązujących na tych obszarach.

Od czasu wstąpienia Polski do Unii Europejskiej wspierane jest pro-środowiskowe gospodarowanie w rolnictwie. Rolnicy mogą się starać o dodatkowe środki finansowe z różnych tytułów – są dwa główne rodzaje takich płatności:

- Najważniejsze to wsparcie z tytułu realizacji programów rolnośrodowiskowych, a w ich ramach między innymi z racji gospodarowania zgodnego z zasadami rolnictwa ekologicznego. Warunkiem otrzymywania płatności rolnośrodowiskowych jest zobowiązanie do realizacji programu rolnośrodowiskowego przez okres 5 lat, zgodnie z planem działalności rolnośrodowiskowej; przestrzeganie na obszarze całego gospodarstwa rolnego podstawowych wymagań, które muszą być przestrzegane przy prowadzeniu działalności rolniczej (związanych w szczególności z ochroną środowiska) oraz przestrzeganie wymagań wynikających z poszczególnych pakietów rolnośrodowiskowych W ramach realizowanego obecnie PROW na lata 2004-2006 rolnicy mogli otrzymywać dodatkowo zwiększone o 20% płatności z tytułu położenia gospodarstwa na obszarze Natura 2000. W ramach programu rolnośrodowiskowego przygotowanego na lata 2007-2013 (PROW 2007-2013) można będzie realizować pakiet rolnośrodowiskowy „ochrona zagrożonych gatunków ptaków i siedlisk

przyrodniczych na obszarach Natura 2000” – podstawowym warunkiem przystąpienia do tego pakietu będzie jest sporządzenie dokumentacji przyrodniczej.

- Ponadto z tytułu położenia gospodarstwa na obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania (położenie w górach lub na pogórzu gdzie są strome zbocza, lub na terenach o słabych glebach albo niekorzystnych warunkach wodnych czy klimatycznych, albo gdzie są szczególnie trudne warunki społeczno-demograficzne) rolnicy otrzymują wsparcie pod warunkiem zobowiązania się i przestrzegania zasad zwykłej dobrej praktyki rolniczej. Płatności ONW mają stanowić rekompensatę za dodatkowo ponoszone koszty i utracony dochód w wyniku gospodarowania na tych obszarach.

Wszystkie te formy wsparcia powinny rzeczywiście zachęcać rolników do gospodarowania przyjaznego środowisku.

3.1.2. Zagrożenia dla obszarów Natura 2000

- Niewłaściwa lokalizacja inwestycji. Może ona doprowadzić do utraty miejsc pracy związanych z pierwotnym charakterem regionu, zakłócić lub zniszczyć naturalny krajobraz (np. zburzyć perspektywę, zamknąć cenne widoki, zaszkodzić atrakcyjności trasy turystycznej, zagrozić roślinom czy zwierzętom). Największej ostrożności wymaga lokalizacja budowli i urządzeń zmieniających pośrednio lub bezpośrednio stosunki wodne oraz obiektów utrudniających przeloty ptakom, nietoperzom i owadom.

- Lokowanie autostrad i dróg szybkiego ruchu na obszarach Natura 2000 lub w ich sąsiedztwie jest obecnie dość dokładnie analizowane i w zasadzie nie ma niebezpieczeństwa pominięcia bardziej ekologicznego wariantu nowej drogi czy zniszczenia ostoi lub brutalnego przecięcia szlaku migracji zwierząt. Kwestie lokalizacji nowych inwestycji, punktowych i liniowych a także zmian w użytkowaniu terenu mogą być skutecznie eliminowane i jednocześnie uzgadniane w czasie tworzenia miejscowego planu przestrzennego zagospodarowania. Jest to jednak także zagrożenie, gdyż plany te często (zbyt często) są tworzone niekompetentnie, obejmują za małe przestrzenie, nie uwzględniają wymogów związanych z terenami sąsiednimi, są przygotowywane zdecydowanie korzystnie dla konkretnej inwestycji, wreszcie po prostu wykonywane zbyt rzadko.

- Kolejnym, dość powszechnym zagrożeniem jest niekontrolowany rozwój masowej turystyki. Na obszarze Natura 2000 należy tak planować usługi, aby ruch turystyczny nie zniszczył przyrody. Jeśli zainteresowanie turystów obszarem chronionym jest tak duże, że ich fizyczna obecność zagraża przyrodzie, należy przenieść główny nurt ruchu poza ten obszar, np. do centrów edukacji ekologicznej lub innych atrakcyjnych obiektów położonych poza obszarem Natura 2000. Błędem jest też brak porozumienia w sprawie rozwoju turystyki zrównoważonej i współpracy między mieszkańcami, organizatorami turystyki i instytucjami ochrony środowiska. Pod tym względem dużą rolę mogą odegrać samorządy. Na terenie gminy Stanisławów nie występuje masowa turystyka.

- Intensyfikacja produkcji rolnej odbywa się bez większej nad nią kontroli, często „skokami”. To oczywiste zagrożenie dla obszarów Natura 2000, a ponadto dla niektórych proekologicznych funkcji terenu. Środki ochrony roślin i nawozy sztuczne wymywane z pól położonych na obszarze Natura 2000 i w okolicy szkodzą jego przyrodzie np. przez nadmierną eutrofizację czy „zakwitanie” wód (nadmierny rozrost glonów) i zarastanie jezior. Obniża się też jakość wód pitnych.

- To samo dotyczy zbyt intensywnej gospodarki leśnej. Plany urządzania lasu powinny być zintegrowane z planami ochrony obszarów Natura 2000. Dobra praktyka w tej dziedzinie to takie gospodarowanie w lesie, które nie ogranicza różnorodności biologicznej, a nawet ją wzbogaca. W lasach prywatnych jest pod tym względem gorzej niż w lasach zarządzanych przez przedsiębiorstwo Lasy Państwowe.

- Warto pamiętać, że około połowy strat i zagrożeń dla przyrody powoduje codzienne nieprzestrzeganie przepisów.

3.1.3. Rozwój agroturystyki

W najbliższych latach jednym z bardzo ważnych czynników decydujących o poziomie życia właścicieli małych gospodarstw, którzy zmuszeni będą do poszukiwania alternatywnych źródeł przychodów, będzie rozwój turystyki, a zwłaszcza agroturystyki.

Poprzez rozwój i modernizację infrastruktury technicznej wsi, zostaną stworzone korzystne warunki dla inwestycji, zwłaszcza wśród potencjalnych inwestorów zagranicznych, a obszary wiejskie staną się bardziej atrakcyjne dla rozwoju turystyki, w tym agroturystyki w powiązaniu z gospodarstwami ekologicznymi.

Gmina Stanisławów posiada korzystne warunki do zrównoważonego rozwoju agroturystyki.

Na terenie gminy Stanisławów znajdują się trzy gospodarstwa agroturystyczne, przyjmujące pojedynczych turystów. Funkcjonują one tak samo jak statystyczne gospodarstwo rolne. Nie oddziałują one na środowisko, a zwłaszcza na obszary Natura 2000 w większym stopniu niż przeciętne gospodarstwo rolne. Rozwój agroturystyki będzie zrównoważony i nie będzie oddziałował negatywnie na obszary chronione.

3.1.4. Przyjęte cele i priorytety

Polska jest krajem bogatym w siedliska leśne i bagienne, urozmaicone zespoły łąkowe, zespoły torfowisk wysokich i niskich z wieloma nieregulowanymi na dużych odcinkach rzekami, m.in. Wisłą. Pozwoliło to na utworzenie unikatowych nisz ekologicznych dla licznych gatunków fauny i flory. Różnorodność biologiczna terenów Polski należy do najbogatszych w Europie Środkowej. Obecnie w Polsce znajdują się 23 parki narodowe (1% powierzchni kraju), 1395 rezerwatów przyrody (0,5% powierzchni kraju), 120 parków krajobrazowych (8%), 449 obszarów chronionego krajobrazu (22,5% powierzchni). Stanowi to łącznie około 30% powierzchni kraju. Ponadto Polska jako członek UE jest zobligowana do wyznaczenia na swoim terenie obszarów Natura 2000. Które są zintegrowanym europejskim systemem ochrony przyrody. Zasady jego tworzenia określają dwie dyrektywy przyjęte przez Polskę:

- ✓ Dyrektywa Rady 79/409/EWG z dnia 2 kwietnia 1979 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa (tzw. Dyrektywa Ptasia)
- ✓ Dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (tzw. Dyrektywa Siedliskowa)

Obszary Natura 2000 są w Polsce wyznaczane od 2004 r. przez zespoły naukowe złożone ze służb leśnych współpracujących z przyrodnikami reprezentującymi środowiska naukowe, jak i przy udziale pozarządowych organizacji ekologicznych. Dotychczasowy bilans zamyka się w ilości 124 obszarów specjalnej ochrony ptaków (ok. 5400 tys. ha) i 364 specjalnych obszarów ochrony siedlisk (ok. 2889 tys. ha). Oprócz tych form przyrody na terenie Polski jest planowane wyznaczenie obszarów cennych przyrodniczo (HNV – high nature value). Systemy te oraz ich cechy są korzystne dla różnorodności biologicznej i przyczyniają się do obecności gatunków i siedlisk ważnych z punktu widzenia ochrony przyrody na poziomie europejskim lub krajowym lub regionalnym. W tym celu planowane jest utworzenie międzyresortowej grupy roboczej z inicjatywy Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi przy udziale Ministra Środowiska odpowiedzialnej za przygotowanie propozycji obszarów cennych przyrodniczo.

Ponadto w życie weszła ustawa z dnia 3 października 2008 o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, zgodną z prawem unijnym. Ma ona radykalnie przyspieszyć wydawanie decyzji środowiskowych. Została także znowelizowana ustawa o ochronie przyrody, która wprowadziła do polskiego systemu prawnego przepisy zgodne z Dyrektywą Ptasią i Dyrektywą Siedliskową. Działanie te mają być pomocne w projektowaniu i prowadzeniu inwestycji nawet na obszarach chronionych po wcześniejszym spełnieniu wymagań nałożonych tymi aktami prawnymi.

Cel średniookresowy do 2016:

***Rozwój i bieżąca ochrona obszarów i obiektów cennych przyrodniczo.
Ochrona walorów krajobrazu rekreacyjnego i rolniczego.***

3.1.5. Kierunki działań

Przyjętym celem średniookresowym jest zachowanie bogatej różnorodności biologicznej polskiej przyrody na poziomach:

- ✓ wewnątrzgatunkowym (genetycznym)
- ✓ gatunkowym
- ✓ ponadgatunkowym (ekosystemowym)

przy jednoczesnym umożliwieniu zrównoważonego rozwoju gospodarczego kraju, który w sposób niekonfliktowy będzie współistniał z różnorodnością biologiczną.

Kierunki działań na lata 2009-2016 wyznaczone w II Polityce Ekologicznej Państwa:

1. Dokończenie inwentaryzacji i waloryzacji różnorodności biologicznej Polski, a w końcowym efekcie ustanowienie pełnej listy obszarów Natura 2000
2. Realizacja zadań wynikających z Krajowej strategii ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej dotyczące przywracania właściwego stanu siedlisk przyrodniczych (ekosystemów) i ostoi gatunków na obszarach chronionych, wraz z zachowaniem zagrożonych wyginieciem gatunków oraz różnorodności genetycznej roślin, zwierząt i grzybów.
3. Przywrócenie drożności lądowych i wodnych korytarzy ekologicznych umożliwiających przemieszczanie się zwierząt i funkcjonowanie populacji w skali kraju.
4. Wsparcie procesu opracowania planów ochrony dla obszarów chronionych.
5. Zwiększenie świadomości społeczeństwa w zakresie potrzeb i właściwych metod ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu.
6. Przyspieszenie waloryzacji różnorodności biologicznej na obszarach, na których planowane są inwestycje infrastrukturalne przewidziane do współfinansowania za środków UE, w szczególności realizowane w ramach Programu Operacyjnego „Infrastruktura i Środowisko 2007-2013”.

3.1.6. Lista przedsięwzięć własnych i koordynowanych, w podziale na inwestycyjne i pozainwestycyjne, przewidzianych do realizacji w ramach Programu w perspektywie wieloletniej

Tabela 4 Przedsięwzięcia na lata 2009-2016 w zakresie ochrony przyrody na terenie gminy Stanisławów

Lp.	Rodzaj przedsięwzięcia	Opis przedsięwzięcia	Jednostka odpowiedzialna / Jednostki współpracujące	Okres realizacji									Cel przedsięwzięcia	Szacunkowe nakłady zt	Potencjalne źródła finansowania
				2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	
Zadania własne															
1.	P	Prowadzenie działań, wspomagających rozwój populacji, szczególnie rodzimych gatunków drobnej zwierzyny łownej o zauważalnym spadku ich liczebności na terenach dzierzawionych obwodów łowieckich	właściwe koła Polskiego Związku Łowieckiego/ u,									Zwiększenie bioróżnorodności	W miarę potrzeby oraz posiadanych środków	Polski Związek Łowiecki i koła łowieckie	

2.	P	Preferowanie na terenach podlegających wszelkim formom ochrony lokalizacji wyłącznie przedsięwzięć o „czystych” technologiach	Zarząd województwa, gmina/województwa, powiat									Minimalizacja obciążenia środowiska	W miarę potrzeby oraz posiadanych środków	Środki własne
3.	P	Organizacja cykli szkoleń z zakresu Kodeksu Dobrej Praktyki Rolniczej KDPR i dopłat bezpośrednich do prowadzenia gospodarstw rolnych na obszarach objętych Naturą 2000.	ODR									Wdrażanie w rolnictwie dobrych praktyk	W miarę potrzeby oraz posiadanych środków	Środki własne
4.	I	Współdziałanie w organizacji ponadregionalnych wydarzeń turystycznych, ekologicznych, sportowych i kulturalnych -	Powiat/ jednostki organizacyjne Starostwa, gminy, podmioty gospodarcze,									Działania na rzecz rozwoju gospodarczego jako elementu rozwoju zrównoważonego	W miarę potrzeby oraz posiadanych środków	Budżet powiatu i gmin, sponsorów
5.	I	Preferowanie nasadzeń gatunkami drzew rodzimych, zalesianie korytarzy ekologicznych. Zakaz zabudowy na wyznaczonych korytarzach ekologicznych	Gmina / nadleśnictwo									Zwiększenie bioróżnorodności	W miarę potrzeby oraz posiadanych środków	Środki własne
6.	I	Prowadzenie racjonalnej gospodarki łowieckiej i zwalczanie kłusownictwa	właściwe koła Polskiego Związku Łowieckiego/ u, gmina									Ochrona zasobów przyrodniczych	W miarę potrzeby oraz posiadanych środków	Środki własne
7.	I	Zrównoważony rozwój agroturystyki	rolnicy/ ODR, gmina, powiat, stowarzyszenia agroturystyczne									Udostępnienie i regulacja ruchu na obszarach przyrodniczo cennych	W miarę potrzeby	Rolnicy, organizacje gospodarcze i pozarządowe, budżety gmin
Zadania koordynowane														
1.	P	Promocja działań proekologicznych, wydawnictwa ekologiczne – z przeznaczeniem dla dorosłej części społeczności lokalnych.	Powiat									Podniesienie świadomości ekologicznej		Budżet powiatu
2.	I	Ograniczenie wycinki drzew z pobocza dróg gminnych i powiatowych	Powiatowy Zarząd Dróg									Minimalizacja obciążenia środowiska		Budżet powiatu
3.	I	Obsadzanie dróg powiatowych i gminnych gatunkami miododajnymi drzew i krzewów (min. lipami i wierzbą)	Powiatowy Zarząd Dróg									Minimalizacja obciążenia środowiska	W miarę potrzeby oraz posiadanych środków	Budżet powiatu

3.2. Ochrona i zrównoważony rozwój lasów

3.2.1. Analiza stanu istniejącego

Lasy są najbardziej naturalną formacją przyrodniczą, związaną z krajobrazem oraz niezbędnym czynnikiem równowagi środowiska przyrodniczego. Szczególną rolę w ochronie ekosystemów leśnych, ich biocenoz oraz zachodzących naturalnych procesów przyrodniczych odgrywają tereny chronione i rezerваты leśne.

Lasy spełniają bardzo różnorodne funkcje w sposób naturalny, którymi są:

- funkcje ekologiczne (ochronne), zapewniające stabilizację stosunków wodnych, ochronę gleb przed erozją, kształtują klimat, stabilizują układ atmosfery, tworzą warunki do zachowania potencjału biologicznego gatunków i ekosystemów, zachowują różnorodność i złożoność krajobrazu,
- funkcje produkcyjne, polegające na pozyskiwaniu drewna z zachowaniem odnawialności, pozyskiwania nieдрzewnych użytków z lasu, prowadzenia gospodarki łowieckiej,
- funkcje społeczne, które służą kształtowaniu korzystnych warunków zdrowotnych i rekreacyjnych dla społeczeństwa.

Administracyjnie lasy gminy Stanisławów wchodzą w skład Nadleśnictwa Mińsk w Mińsku Mazowieckim oraz Nadleśnictwa Drewnica w Ząbkach.

Lasy zajmują 3059,1ha. Stosunkowo niewielkie kompleksy leśne rozproszone są na całym terenie części gminy, największe skupiska występują w północnej części gminy.

W lasach dominują siedliska borowe z przewagą boru świeżego, o drzewostanie w którego skład wchodzi głównie sosna, a tylko sporadycznie brzoza i dąb. Jedynie uroczysko Szymankowszczyzna reprezentuje typ siedliskowy boru mieszanego świeżego z brzozą, dębem, olchą i osiką.

W dolinach rzecznych, zagłębieniach i obniżeniach terenowych występują siedliska łągu i olsu. Pod względem gatunkowym dominuje tu olcha. Występuje także topola i wierzba.

Tabela 5 Leśnictwo wszystkich form własności gminy Stanisławów latach 2005-2008.

LEŚNICTWO WSZYSTKICH FORM WŁASNOŚCI					
Powierzchnia gruntów leśnych	j.m.	2005r.	2006r.	2007r.	2008r.
ogółem	ha	3 092,2	3 097,6	3 047,6	3 059,1
lasy ogółem	ha	3 050,8	3 054,4	3 004,4	3 015,4
grunty leśne publiczne ogółem	ha	1 389,2	1 394,6	1 344,6	1 356,1
grunty leśne publiczne Skarbu Państwa	ha	1 389,2	1 394,6	1 344,6	1 356,1
grunty leśne publiczne Skarbu Państwa w zarządzie Lasów Państwowych	ha	1 203,4	1 207,8	1 207,8	1 208,3
grunty leśne prywatne	ha	1 703,0	1 703,0	1 703,0	1 703,0
Powierzchnia gruntów nieleśnych zalesionych i przeznaczonych do zalesienia					
zalesienia ogółem	ha	2,2	0	1,7	0
zalesienia lasy prywatne ogółem	ha	2,2	0	0,5	0
lesistość w %	%	28,80	28,60	28,10	28,20
LASY NIESTANOWIĄCE WŁASNOŚCI SKARBU PAŃSTWA					
Powierzchnia gruntów leśnych					
ogółem	ha	1 703,00	1 703,00	1 703,00	1 703,00
lasy ogółem	ha	1 703,00	1 703,00	1 703,00	1 703,00
grunty leśne prywatne ogółem	ha	1 703,00	1 703,00	1 703,00	1 703,00
grunty leśne prywatne osób fizycznych	ha	1 667,00	1 667,00	1 667,00	1 667,00
grunty leśne prywatne wspólnot gruntowych	ha	34,00	34,00	34,00	34,00

Źródło: GUS

W 2003r został zaktualizowany „Krajowy program zwiększenia lesistości” (Ministerstwo Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa) opracowany w 1995 roku. Źródła finansowania programu wynikają z prawnych i statutowych możliwości zainteresowanych podmiotów. Uwzględnia się również zróżnicowanie kosztów realizacji programu w poszczególnych etapach.

W założeniach programu koszty realizacji obciążą:

- budżet państwa oraz budżety samorządów;
- środki Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz wojewódzkie i gminne fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej;
- inne fundusze celowe jak: Fundusz Leśny, Ekofundusz, Fundusz Pracy oraz fundusze Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa;
- po uzyskaniu przez Polskę członkostwa w Unii Europejskiej środki pochodzące z Sekcji Gwarancji Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej.

Przewiduje się również możliwość wyjednania pomocy finansowej dla leśnictwa na realizację programu zalesień ze strony Unii Europejskiej w ramach programu PHARE oraz innych pozabudżetowych źródeł.

W krajach Unii Europejskiej zalesienie terenów rolniczych dostosowane do lokalnych warunków jest dofinansowywane (koszty zakładania upraw, koszty utrzymania zalesień przez 5 lat, premia za utratę dochodu z powierzchni zalesienia przez 20 lat). Wysokość subsydiów będzie wynikiem negocjacji z Komisją Europejską.

3.2.2. Przewidywane kierunki zmian

Główne założenia gospodarki leśnej zmierzające do osiągnięcia poprawy stanu lasu uwzględniają następujące cele:

- wprowadzenie zalesień, zakrzewień i zadarnień stanowiących element odbudowy krajobrazu naturalnego, tworzących naturalne korytarze ekologiczne
- nacisk na rolę zalesień w ochronie wód przed spływem powierzchniowym zanieczyszczeń
- wzmocnienie wewnętrznej spójności zbiorowisk leśnych poprzez wprowadzenie zalesień jako uzupełnienia przestrzenne krajobrazu
- produkcji drewna na zasadzie najwyższej opłacalności oraz surowców i produktów ubocznego użytkowania lasu,
- obsadzanie zielenią budynków należących do gminy.

3.2.3. Przyjęte cele i priorytety

W perspektywie średnioterminowej zakłada się dalsze wzmocnienie modelu racjonalnego użytkowania zasobów poprzez kształtowanie właściwej struktury lasów, gatunkowej i wiekowej, i ich wykorzystania gospodarczego w sposób i tempie zapewniającym trwałe zachowanie ich bogactwa biologicznego, wysokiej produktywności oraz potencjału regeneracyjnego. W związku z tym celem średniookresowym do 2016 r. będzie:

Cel średniookresowy do roku 2016

Zachowanie i wzrost różnorodności biologicznej istniejących zasobów leśnych

3.2.4. Kierunki działań wyznaczone w II Polityce Ekologicznej Państwa:

1. Realizacja przez Lasy Państwowe „Krajowego programu zwiększenia lesistości”.
2. Tworzenie spójnych kompleksów leśnych połączonych korytarzami ekologicznymi.
3. Dostosowanie gospodarki leśnej do wymogów wynikających z ochrony sieci obszarów Natura 2000.
4. Utrzymanie znacznej retencji wodnej i jej powiększenie przez przywracanie przesuszonych przez meliorację terenów wodno-błotnych.
5. Dostosowanie składu gatunkowego drzewostanów do siedliska
6. Zwiększenie różnorodności genetycznej i gatunkowej biocenozy leśnych.
7. Rozbudowa funkcji leśnych banków genów.
8. Wprowadzenie alternatywnego systemu certyfikacji lasów.

9. Stały monitoring środowiska leśnego w celu przeciwdziałania stanom niepożądanym (pożary, choroby, szkody przemysłowe, degradacja).
10. Zwiększenie różnorodności gatunkowej lasów i bieżąca ochrona istniejących kompleksów leśnych.
11. Racjonalna gospodarka leśna.
12. Edukacja ekologiczna w zakresie wzbogacania i racjonalnego użytkowania zasobów leśnych (zwiększenie różnorodności gatunkowej szczególnie w nasadzeniach porolnych).
13. Zintensyfikowanie współpracy z organami administracji rządowej w zakresie tworzenia i utrzymywania obszarów cennych przyrodniczo.
14. Zwiększenie powierzchni zieleni miejskiej.
15. Restauracja parków wiejskich.

3.2.5. Zhierarchizowana lista przedsięwzięć własnych i koordynowanych, w podziale na inwestycyjne i pozainwestycyjne, przewidzianych do realizacji w ramach Programu w perspektywie wieloletniej

Tabela 6 Zadania do realizacji na lata 2009-2016 w ramach ochrony lasów na terenie gminy Stanisławów

L.p.	Rodzaj przedsięwzięcia	Opis przedsięwzięcia	Jednostka odpowiedzialna / Jednostki współpracujące	Okres realizacji								Cel przedsięwzięcia	Szacunkowe nakłady zł	Potencjalne źródła finansowania
				2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Zadania własne														
1.	P	Ochrona i wzmocnienie funkcji zadrzewień i zakrzewień, jako ważnych korytarzy ekologicznych. Pielęgnowanie i zakładanie nowych zadrzewień śródpolnych.	Gmina /właściciele gruntów									Powstrzymanie postępującej degradacji lasów	-	Budżet gminy, WFOŚiGW
2.	P	Włączenie do działań edukacyjnych problematyki gospodarki leśnej i ochrony lasu.	Gmina /nadleśnictwa									Świadoma ochrona zasobów przyrody		Budżet gminy, fundusze ekologiczne
3	P	Wspieranie oraz popularyzacja inicjatyw podejmowanych na rzecz zwiększenia leśności terytorium gminy, zalesianie korytarzy ekologicznych.	Nadleśnictwa, gmina, właściciele gruntów									Realizacja założeń polityki leśnej państwa		Środki właścicieli, inne fundusze, fundusze gminy
4	P	Prowadzenie akcji edukacyjnych przeciw wypalaniu traw.	Gmina, Powiat, Straż Pożarna, szkoła									Świadoma ochrona zasobów przyrody	Środków w miarę potrzeby oraz posiadanych	Środki własne

5.	I	Zalesianie terenów o niskich klasach bonitacyjnych gleb i gruntów porolnych	ARiMR, gmina, właściciele gruntów,									Przeciwdziałanie erozji, tworzenie łączników ekologicznych	środków W miarę potrzeby oraz posiadanych	budżet Państwa, środki właścicieli
6.	I	Pielęgnacja zieleni terenów wiejskich bez wprowadzania roślin obcych dla danego terenu.	Gmina									Świadoma ochrona zasobów przyrody	W miarę potrzeby	Środki własne
7.	I	Obsadzanie zielenią terenów należących do Gminy.	Gmina									Zwiększanie obszarów zieleni	środków W miarę potrzeby oraz posiadanych	Środki własne
8.	I	Wydzielenie miejsc parkingowych i tras spacerowych w kompleksach leśnych aby skanalizować ruch turystyczny oraz wyposażyc te miejsca w odpowiednią infrastrukturę.	Gmina									Świadoma ochrona zasobów przyrody	środków W miarę potrzeby oraz posiadanych	Środki własne
Zadania koordynowane														
1.	P	Wzmocnienie kontroli gospodarki leśnej na obszarach nowych nasadzeń i w lasach prywatnych.	Gmina/ nadleśnictwa, ARiMR									Powstrzymanie postępującej degradacji lasów prywatnych	-	Powiat
2.	P	Aktualizacja uproszczonych planów urządzenia lasów niebędących własnością Państwa.	Powiat									Zwiększanie udziału obszarów leśnych	-	Powiat

3.	P	Działania na rzecz prowadzenia prawidłowej gospodarki leśnej w lasach niepaństwowych.	właściciele i zarządcy lasów/Gmina, nadleśnictwa,											Powstrzymanie postępującej degradacji lasów prywatnych	-	Środki zarządców lasów, Powiat, nadleśnictw
----	---	---	---	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	---	---

3.3. Ochrona powierzchni ziemi

3.3.1. Analiza stanu istniejącego

Zgodnie z danymi podanymi przez GUS w 2005 roku użytkowanie gruntów w gminie Stanisławów kształtuje się w następujący sposób.

Tabela 7 Podział użytków rolnych ze względu na przeznaczenie w 2005 r.

Użytki rolne	ha
Powierzchnia użytków rolnych w tym:	6654
Grunty orne	5115
Sady	26
Łąki	1116
Pastwiska	397

Źródło: GUS 2005 r. – ostatnie, najbardziej aktualne dane podane przez GUS

Gleby

Rolnictwo to głównie małe i średnie gospodarstwa rolne, głównie rozwijające się w południowej części gminy, gdzie gleby są dobre.

Na stan gleb ma wpływ wiele czynników m.in.: procesy erozyjne, emisja gazów i pyłów, prowadzona gospodarka rolna (nawożenie, stosowanie środków ochrony roślin).

Duże znaczenie ma również świadomość ekologiczna użytkowników gruntów.

Procent gruntów ornych w gminie Stanisławów wynosi 76,9 ogólnej powierzchni użytków rolnych.

W obszarze gminy użytki rolne klasy I-III stanowią 9,7 % (około 640 ha). Natomiast kompleksy gleb klasy IV stanowią 29,1% UR. W gminie dominują gleby niskiej jakości. Grunty rolne klas V i VI stanowią 60,7% ich ogólnej powierzchni. Większe powierzchnie najlepszych w skali gminy gleb występują w południowej części gminy.

Odczyn gleb

Ocenę stopnia zakwaszenia gleb i potrzeb wapnowania oraz wycenę zawartości przyswajalnych form makroelementów (P, K, Mg) i mikroelementów (B, Cu, Mn, Zn) wykonano na podstawie liczb granicznych obowiązujących w Stacjach Chemiczno-Rolniczych, opracowanych przez Instytut Nawożenia i Gleboznawstwa w Wesolej.

Na obszarze powiatu mińskiego jak i gminie Stanisławów dominują gleby o odczynie bardzo kwaśnym i kwaśnym, pH od 5,5 do pH 7,2.

Zakwaszenie gleb wpływa nie tylko na zmniejszenie plonów, lecz także sprzyja przyswajaniu przez rośliny metali ciężkich, co wymusza zwiększenie nakładów na zabiegi agrotechniczne gleb - około 60 – 70% gleb z terenu powiatu mińskiego jak i gminy Stanisławów wymaga wapnowania i nawożenia.

Monitoring gleb

Monitoring gleb oraz własności agrochemicznych gleb prowadzą Stacje Chemiczno-Rolnicze. Badania właściwości agrochemicznych gleb na terenie województwa mazowieckiego prowadzi Stacja Chemiczno-Rolnicza w Wesolej. Zakres wykonywanych badań obejmuje określenie właściwości fizykochemicznych gleb, w tym:

- oznaczenie odczynu gleb (pH),
- oznaczenie zawartości przyswajalnych makroelementów (fosforu, potasu, magnezu),
- oznaczenie zawartości przyswajalnych mikroelementów (boru, miedzi, manganu, cynku).

Pod wpływem czynników naturalnych oraz antropogenicznych zachodzi pogorszenie właściwości użytkowych gleb, czyli ich degradacja. Głównymi przyczynami, które powodują obniżenie właściwości produkcyjnych gleb są: górnictwo, niewłaściwe użytkowanie rolnicze gleb, błędne stosowanie środków ochrony roślin i nawozów sztucznych oraz oddziaływanie przemysłu, transportu i gospodarki komunalnej. Z punktu widzenia ochrony środowiska najważniejsze jest zapobieganie zanieczyszczeniom metalami ciężkimi.

Tego typu zanieczyszczenia występują na terenach i w otoczeniu zakładów przemysłowych, w pobliżu tras komunikacyjnych oraz w obszarach objętych oddziaływaniem składowiska odpadów komunalnych i przemysłowych.

Zgodnie z ustawą o ochronie gruntów rolnych i leśnych wyróżnia się podstawowe kierunki ochrony gruntów rolnych i leśnych:

- ochronę ilościową polegającą na ograniczeniu przeznaczenia tych gruntów na inne cele,
- ochronę jakościową polegającą na zapobieganiu procesom degradacji i dewastacji, szkodom powstającym w wyniku działalności nierolniczej i nieleśnej, przywróceniu i poprawianiu ich wartości,
- poprawianie wartości użytkowej gruntów leśnych oraz zapobieganie obniżaniu ich produktywności.

Na cele nierolnicze można przeznaczać przede wszystkim grunty oznaczone w ewidencji gruntów jako nieużytki, a w razie ich braku – inne grunty o najniższej przydatności rolniczej. Przeznaczenie gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne można dokonać jedynie w planach zagospodarowania przestrzennego.

3.3.1.1. Ochrona gruntów

Wszystkie działania praktyczne w zakresie ochrony zasobów glebowych oraz ich racjonalnego użytkowania muszą być prawnie usankcjonowane.

Ochrona gruntów rolnych i leśnych polega na ograniczeniu ich przeznaczenia na cele nierolnicze lub nieleśne i zapobieganiu procesom degradacji i dewastacji gruntów rolnych i leśnych oraz szkodom w produkcji rolniczej i leśnej, powstającym wskutek różnej działalności nierolniczej i nieleśnej.

Przeznaczenie gruntów rolnych i leśnych, zwanych dalej gruntami, na cele nierolnicze i nieleśne dokonuje się w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego, sporządzonym w trybie określonym w przepisach o zagospodarowaniu przestrzennym.

Jeśli chodzi o wyłączenie gruntów z produkcji rolniczej lub leśnej to wówczas wyłączenie z produkcji gruntów mineralnych, zaliczonych do klas I, II, III, IIIa, IIIb oraz gruntów organicznych klas IV, IVa, IVb, V i VI, a także innych gruntów rolnych oraz gruntów leśnych, przeznaczonych na cele nierolnicze i nieleśne - następuje po wydaniu decyzji zezwalającej na takie wyłączenie. W decyzji określa się obowiązki związane z wyłączeniem, w tym wysokości opłat (należności i opłat rocznych), a w odniesieniu do gruntów leśnych - także jednorazowe odszkodowanie w razie dokonania przedwczesnego wyrębu drzewostanu. Wydanie decyzji, następuje przed uzyskaniem pozwolenia na budowę.

Na zapobieganie degradacji gruntów ustawa nakłada na właścicieli gruntów obowiązek przeciwdziałania degradacji gleb, w tym szczególnie spowodowanej erozją gleb. To wiąże się z koniecznością utrzymywania w stanie sprawności technicznej urządzeń przeciwoerozyjnych i urządzeń melioracji szczegółowych oraz z ewentualnie nakazanym przez starostę zalesianiem, zadrzewianiem czy zakrzewieniem gruntów lub z założeniem na nich trwałych użytków zielonych.

W przepisach dotyczących rekultywacji i zagospodarowania gruntów zawarta jest podstawowa zasada, że osoba powodująca utratę albo ograniczenie wartości użytkowej gruntów jest obowiązana do ich rekultywacji na własny koszt. Ze środków publicznych pokrywa się jedynie koszty rekultywacji gruntów zdewastowanych lub zdegradowanych przez nie ustalone osoby lub w wyniku klęsk żywiołowych. Rekultywacji gruntów na cele rolnicze położonych, w rozumieniu przepisów o zagospodarowaniu przestrzennym, na obszarach rolniczej przestrzeni produkcyjnej, dokonuje się ze środków Funduszu Ochrony Gruntów Rolnych, a rekultywacji gruntów leśnych i gruntów przeznaczonych do zalesienia ze środków budżetu państwa, na zasadach określonych w przepisach o lasach. Rekultywacji na inne cele pozostałych gruntów zdewastowanych lub zdegradowanych przez nie ustalone osoby lub w wyniku klęsk żywiołowych dokonuje się ze środków budżetu państwa lub ze środków osób zainteresowanych prowadzeniem działalności na zrehabilitowanych gruntach.

Fundusz Ochrony Gruntów Rolnych został utworzony na podstawie przepisu art. 23 ustawy z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz. U. Nr16 poz. 78, z 1997 r. Nr 60 poz.370 i Nr 80 poz. 505 i z 1998 r Nr 106 poz. 668). Stanowi kontynuację funduszu powoływanego przez poprzednie przepisy o ochronie i rekultywacji gruntów.

Tabela 8 Stopnie podatności gleb na erozję.

Rodzaj gleby	Stopień podatności gleb na erozję
Gleby pyłowe, szczególnie lessy	Bardzo podatne
Piaski luźne i rędziny kredowe	Silnie podatne
Żwiry i piaski gliniaste	Średnio podatne
Gliny lekkie i gliny średnie	Słabo podatne
Gliny ciężkie, ility i gleby szkieletowe	Odporne

Źródło: Kodeks Dobrych Praktyk Rolniczych

3.3.1.2. Zasady uprawy i możliwości potencjalnych zysków z upraw energetycznych

Założenia „Strategii rozwoju energetyki odnawialnej” nakłada obowiązek zakupu w Polsce energii ze źródeł odnawialnych w ilości minimum 7,5% do roku 2010.

Zakładanie upraw roślin energetycznych budzi ciągle wiele obaw i niepewności, brak jest doświadczeń w tego typu przedsięwzięciach, a potencjalne zyski mają często duże rozpiętości w odniesieniu zarówno do samej rośliny, jak i różnych producentów. Stosunkowo najlepiej na rynku krajowym poznana jest uprawa wierzby energetycznej i róży bezkolcowej.

Uprawy energetyczne można prowadzić na bardzo słabych gruntach, o dużej zawartości metali ciężkich, traktowanych często jako nieużytki. Kępiasty rozwój roślin sprzyja w tym wypadku zapobieganiu erozji wietrznej i wodnej, chroniąc grunty przyległe, a silnie rozwinięty system korzeniowy sprzyja stopniowej regeneracji i rekultywacji gruntu. Korzenie wierzby sorbują z gleby ogromną ilość metali ciężkich takich, jak: arsen, ołów, kadm, cynk itp. Jeśli źródło emitujące tego typu zanieczyszczenia zostanie zatrzymane, wieloletnia uprawa wierzby może nie tylko przynieść korzyści finansowe, ale też wydajnie przyczynić się do poprawy klasy bonitacyjnej gleby.

Wadą upraw energetycznych jest to, że zmniejszają liczbę wytwarzanej żywności, gdyż zajmują potencjalny areal możliwy do wykorzystania do produkcji roślin na cele żywnościowe.

Najprostszym i powszechnie stosowanym sposobem uzyskania energii z biomasy jest jej spalanie. Dotyczy to takich surowców jak słoma, drewno opałowe i drewno odpadowe. Wyszuszoną 1 tona biomasy ma wartość opałową 0,7 tony węgla kamiennego. Jest to surowiec przyjazny dla środowiska, ponieważ ma małą zawartość siarki oraz zamknięty cykl obiegu. Dwutlenek węgla wydzielany przy spalaniu biomasy jest absorbowany w czasie wegetacji roślin w tej samej ilości. Biomasa zawierająca dużą ilość wilgoci (nie wysuszona) nie nadaje się do spalania, może natomiast być zużytkowana w procesie fermentacji beztlenowej (metanowej), celem uzyskania produktu zwanego biogazem.

3.3.2. Potencjalne źródła zanieczyszczenia gleb na terenie gminy

Zanieczyszczenie gleb związane z gospodarką rolną

Skutki dla środowiska związane z używaniem i stosowaniem nawozów sztucznych i środków ochrony roślin;

Odpady powstające z produkcji zwierzęcej

Produkcja zwierzęca oddziałuje na środowisko przyrodnicze w sposób bezpośredni, poprzez emisję z budynków inwentarskich zanieczyszczeń powietrznych (pyły, gazy, drobnoustroje) i w sposób pośredni - poprzez ścieki odzwierzęce (gnojowica) i odpady.

Powstające w procesie chowu zwierząt gospodarskich odpady zależne są od technologii produkcji i systemu utrzymania zwierząt. Tworząca się w systemie bezściołkowym gnojowica może stanowić środek, niebezpieczny dla środowiska glebowego i wodnego, powodujący w wodach gruntowych wzrost zawartości azotanów.

Nierozwiązana gospodarka ściekowa

Zerowy procent skanalizowania zwłaszcza na obszarach wiejskich ma decydujący wpływ poprzez wylewanie ścieków w niekontrolowany sposób.

Zły stan utrzymania systemu melioracji podstawowej i szczegółowej

Melioracje wodne obejmują ciekły wodne naturalne i sztuczne pełniące funkcje nawadniająca i odwadniająca, rurociągi, groble na obszarach nawadnianych, drenowania, stawy rybne i inne podobne urządzenia.

Przy złym stanie systemów melioracyjnych tj. zarastaniu rowów melioracyjnych na skutek nieregularnego oczyszczania, braku właściwego drenażu, dochodzi do okresowego podtapiania gruntów, zabagniania i w efekcie nieprawidłowego uwilgocenia gleb.

3.3.3. Przewidywane kierunki zmian

Przewiduje się dalsze przekształcenia gruntów rolnych pod cele budowlane i inwestycyjne. Należy jednak pamiętać o spójności tych decyzji z zapisami w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Inwestycje budowlane związane są głównie z instalacją infrastruktury technicznej, która narusza powierzchnię ziemi i zmienia warunki w środowisku gruntowym.

Wzrost świadomości ekologicznej społeczeństwa spowoduje, że coraz silniej popierane będzie rolnictwo ekologiczne, które pozwala na zachowanie w krajobrazie naturalnych i półnaturalnych układów ekologicznych, co jest szczególnie istotne na obszarach o cennych walorach przyrodniczych i w ich bezpośrednim sąsiedztwie.

3.3.4. Przyjęte cele

Celami średniookresowymi do 2016 r. są:

- Rozpowszechnianie dobrych praktyk rolnych i leśnych, zgodnych z zasadami zrównoważonego rozwoju
- Przeciwdziałanie degradacji terenów rolnych, łąkowych i wodno-błonych przez czynniki antropogeniczne
- Zwiększenie skali rekultywacji gleb zdegradowanych i zdewastowanych przywracając im funkcję przyrodniczą, rekreacyjną lub rolniczą

Cel średniookresowy do roku 2016

Właściwe użytkowanie istniejących zasobów glebowych, ich ochrona i rekultywacja

3.3.5. Kierunki działań

Kierunki działań na lata 2009-2016 wyznaczone w II Polityce Ekologicznej Państwa::

1. Opracowanie krajowej strategii ochrony gleb, w tym walki z ich zakwaszeniem.
2. Ochrona gleb przed degradacją i rekultywacja gleb zdegradowanych
3. Promocja rolnictwa ekologicznego i rolnictwa zintegrowanego
4. Waloryzacja terenów pod względem ich przydatności do produkcji zdrowej żywności oraz promocja takiej żywności.
5. Rozwój monitoringu gleb.
6. Finansowe wspieranie przez fundusze ekologiczne inicjatyw dotyczących rekultywacji terenów zdegradowanych i zdewastowanych.
7. Zakończenie opracowania systemu osłony przeciwosuwiskowej przez Państwowy Instytut Geologiczny.
8. Ochrona gleb przed negatywnym wpływem transportu i infrastruktury transportowej (w tym kolejowej).
9. Racjonalne zużycie środków ochrony roślin i nawozów oraz używanie sprawnego sprzętu rolniczego.
10. Właściwe przechowywanie nawozów organicznych (gnojówka, gnojownica, obornik)
11. Wdrażanie i przestrzeganie zasad Kodeksu Dobrych Praktyk Rolniczych.

3.3.6. Zhierarchizowana lista przedsięwzięć własnych i koordynowanych, w podziale na inwestycyjne i pozainwestycyjne, przewidzianych do realizacji w ramach *Programu* w perspektywie wieloletniej

Tabela 9 Przedsięwzięcia w zakresie ochrony gleb na terenie gminy Stanisławów

L.p.	Rodzaj przedsięwzięcia	Opis przedsięwzięcia	Jednostka odpowiedzialna / Jednostki współpracujące	Okres realizacji								Cel przedsięwzięcia	Szacunkowe nakłady zł	Potencjalne źródła finansowania
				2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Zadania własne														
5.	P	Uwzględnienie w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego terenów mogących stanowić w przyszłości miejsca eksploatacji surowców mineralnych dla potrzeb lokalnych.	Gmina									Zapobieganie degradacji gleb	Środków w miarę potrzeby oraz posiadanych	Środki własne
Zadania koordynowane														
1.	P	Optymalne zużycie nawozów mineralnych i środków ochrony roślin, zapewnienie wzrostu poziomu świadomości ekologicznej wśród rolników.	rolnicy/ ODR, gmina, Sch-R									Ochrona gleb i wód	Środków w miarę potrzeby oraz posiadanych	Środki producentów, WODR,
2.	P	Poprawa struktury agrarnej gospodarstw rolnych.	producenci rolni/, organizacje rolnicze									Poprawa efektywności ekonomicznej gospodarstw, realizacja zadań prog. rolno-środow.	Środków w miarę potrzeby oraz posiadanych	Środki prod rol, budżety gmin, fundusze ochrony środow.

3.	I	Prowadzenie prac zalesieniowych na gruntach o niskiej przydatności rolniczej.	Właściciele nieruchomości/ ARIMR								Zwiększenie lesistości	W miarę potrzeby oraz posiadanych środków	Środki producentów,
4.	I	Podjęcie przedsięwzięć z zakresu budowy i modernizacji systemów melioracji wodnej szczegółowej.	ZMIUW, spółki wodne, Powiat								Zapewnienie odpowiedniego nawodnienia gleb	W miarę potrzeby oraz posiadanych środków	Budżety gmin, Gminne spółki wodne
5.	P	Współdziałanie w rekultywacji terenów zdegradowanych.	Władający powierzchnią ziemi i użytkownicy terenów								Ochrona gleb	W miarę potrzeby oraz posiadanych środków	PFOŚiGW, gmin, użytkowników terenu
6.	P	Organizacja cykli szkoleń z zakresu Kodeksu Dobrej Praktyki Rolniczej KDPR.	ODR								Wprowadzanie dobrych praktyk rolniczych	W miarę potrzeby oraz posiadanych środków	Środki własne

Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla gminy Stanisławów

8.	I	Kontrola sposobu gromadzenia obornika na płycie obornikowej.	ARiMR, Gmina							Ochrona gleby	Właściciele terenów
9.	P	Promowanie upraw energetycznych.	Powiat, Gmina, ARiMR							Ochrona gleby	Środki własne
10.	P	Coroczna aktualizacja rejestru zawierającego informacje o terenach, na których stwierdzono przekroczenie standardów jakości gleby i ziemi ze szczególnym uwzględnieniem obszarów, na których obowiązek rekultywacji obciąża starostę.	Powiat							Ograniczenie uciążliwości odpadów	Powiat,
11.	P	Udział wraz z Gminami Powiatu w zapobieganiu degradacji i erozji gleb.	Powiat, Gmina							Rozpoznanie i zapobieganie degradacji gleb	Powiat, budżety gmin

12.	P	Ochrona naturalnej rzeźby i wartości estetycznych krajobrazu.	Powiat, Gmina										Rozpoznanie i zapobieganie degradacji gleb, ochrona krajobrazu	Środków w miarę potrzeby oraz posiadanych	
-----	---	---	---------------	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	---	--

3.4. Ochrona wód powierzchniowych i podziemnych oraz zasobów naturalnych

3.4.1. Wody podziemne

Wody podziemne, ujęte do eksploatacji, pochodzą z utworów czwartorzędowych o zmiennej głębokości występowania (od kilku do 150 m), różnej miąższości, zmiennym stopniu izolacji od czynników powierzchniowych oraz zróżnicowanej wydajności.

Wody podziemne są źródłem wody pitnej i dla celów gospodarczych. Wody podziemne w powiecie mińskim objęto monitoringiem w trzech przekrojach pomiarowych zlokalizowanych w miejscowościach:

- Huta Kuflewska gm. Cegłów,
- Poręby Leśne gm. Stanisławów i gm. Dobre,
- Kaluszyn.

Próby do analiz pobierane są w okresie sierpień – wrzesień. W ramach badań składu właściwości fizyko – chemicznych oznaczanych jest 37 wskaźników: arsen, amoniak, azotany, azotyny, bor, bar, chrom, cyjanki, cynk, fluorki, fosforany, glin, kadm, lit, magnez, mangan, miedź, nikiel, odczyn, ołów, potas, przewodowość elektryczną właściwą, krzemionkę siarczaną, stront, suma substancji rozpuszczonych, sól, twardość ogólną, wapń, wanad, wodorowęglany, rozpuszczony węgiel organiczny, żelazo, węglany, zasadowość mineralną i zasadowość ogólną (12 wskaźników toksycznych).

3.4.2. Wody powierzchniowe

Obszar gminy należy do dorzecza Narwi. Część południowa gminy należy do zlewni rzeki Czarnej, część północna do zlewni Rządzy. Inne ciek, stanowiące przeważnie dopływy wymienionych wyżej rzek mają charakter wybitnie lokalny. Sieć drobnych cieków jest liczna, uzupełniona siecią kanałów melioracyjnych.

W związku z pracami melioracyjnymi ilość zbiorników w ostatnich latach znacznie zmalała. Na terenie gminy spotkać można także sztuczne zbiorniki wodne, którymi są zagłębienia budowane w celach gospodarczych, stawy rybne i zbiorniki zasobowe na potrzeby indywidualnych gospodarstw.

Największą wartością przyrodniczą gminy są wody powierzchniowe i podziemne

3.4.3. Zagrożenia wód powierzchniowych

Na jakość wód powierzchniowych wpływają uwarunkowania naturalne: warunki klimatyczne, hydrograficzne, tempo przebiegu procesów biohydrochemicznych w wodach, presje antropogeniczne.

Podstawowymi źródłami antropogenicznego zanieczyszczenia wód powierzchniowych są odprowadzane do wód ścieki:

- komunalne z jednostek osadniczych,
- przemysłowe,
- wody opadowe z terenów zurbanizowanych,
- ze składowisk odpadów komunalnych,

- spływy powierzchniowe z terenów rolniczych i komunikacyjnych,
- niewłaściwe stosowanie środków ochrony roślin,
- niewłaściwie składowane odchody zwierzęce powstające w gospodarstwach rolnych.

3.4.4. Zagrożenia wód podziemnych

Zanieczyszczenie wód podziemnych w największym stopniu zależy od głębokości zalegania oraz izolacji poziomu wodonośnego od powierzchni terenu oraz do lokalizacji potencjalnych źródeł zanieczyszczeń. Najbardziej zagrożone są wody w obrębie czwartorzędowego poziomu wodonośnego. Dobre właściwości filtracyjne utworów izolujących poziom wodonośny stwarzają warunki do migracji zanieczyszczeń z powierzchni terenu. Wody wgłębne, lepiej izolowane od powierzchni, charakteryzują się lepszą i bardziej trwałą jakością. Zanieczyszczenia wód podziemnych może mieć charakter nieodwracalny, dlatego też ich ochrona ma znaczenie priorytetowe.

Zagrożenie zanieczyszczenia wód podziemnych wynika z:

- infiltracji zanieczyszczeń z wód powierzchniowych,
- migracji wgłębnej zanieczyszczeń związków chemicznych z obszarów rolniczych, terenów zurbanizowanych i komunikacyjnych o słabej izolacyjności gruntowej warstw wodonośnych,
- tradycyjnych metod pozbywania się ścieków,
- nieuporządkowana gospodarka ściekowa,
- obiekty hodowlane,
- niewłaściwe stosowanie środków nawożenia i ochrony roślin,
- eksploatacja surowców mineralnych, które mogą spowodować przerwanie warstwy izolacyjnej,
- dzikie wysypiska śmieci,
- prowadzenie działalności gospodarczej w zakresie stacji paliw oraz różnego rodzaju magazynów środków chemicznych,
- awarie przemysłowe.

Wody podziemne wymagają ochrony jakości przede wszystkim z uwagi na fakt wykorzystywania ich na szeroką skalę jako podstawowe źródło dla celów zaopatrzenia ludności w wodę oraz jako uzupełnienie wykorzystywanych wód powierzchniowych o niższej jakości. Ponadto, stanowią rezerwę wody pitnej dla przyszłych pokoleń.

3.4.5. Analiza stanu istniejącego zasobów kopalin

Na terenie gminy Stanisławów brak udokumentowanych złóż kruszywa naturalnego dla eksploatacji lokalnej.

4. Zrównoważone wykorzystania materiałów, wody i energii

4.1. Materiałochłonność, wodochłonność, energochłonność i odpadowość produkcji

4.1.1. Analiza stanu istniejącego

4.1.1.1. Analiza zużycia wody

Poniżej w tabeli przedstawiono analizę zużycia wody w gminie Stanisławów w rozbiciu na zużycie w przemyśle, rolnictwie i leśnictwie oraz podczas eksploatacji sieci wodociągowej.

Tabela 10 Zużycie wody w gminie Stanisławów w latach 2005-2008.

Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności	Jedn.	2005r.	2006r.	2007r.	2008r.
ogółem	dam ³ /rok	163,8	239,1	200,6	231,2
przemysł	dam ³ /rok	65	69	67	63
rolnictwo i leśnictwo	dam ³ /rok	0	0	0	0
eksploatacja sieci wodociągowej	dam ³ /rok	98,8	170,1	133,6	168,2
gospodarstwa domowe	dam ³ /rok	76,8	136,6	104,8	161,7

Źródło: GUS

4.1.1.2. Analiza stanu izolacji termicznej obiektów budowlanych, zapotrzebowanie na ciepło

Dominującą formą budownictwa jest budownictwo jednorodzinne zwłaszcza na terenach wiejskich. Wiele z nich powstała przed 1990 rokiem, dlatego też można wnioskować, iż zaledwie kilka procent tych budynków jest docieplona, jednakże w ostatnim czasie obserwuje się wzrastającą liczbę dociepleń budynków przez indywidualnych użytkowników.

W ostatnich latach przybywa nowych budynków i mieszkań, które są już budowane w nowych technologiach.

Obiekty budownictwa mieszkalnego i usługowego zaopatrywane są w większości z lokalnych źródeł energii.

4.1.1.3. Możliwości racjonalizacji energetycznych potrzeb transportu

Energetyczne potrzeby transportu należy przede wszystkim ograniczać bezpośrednio poprzez szeroko rozumianą racjonalizację przewozów oraz pośrednio poprzez wydłużanie cyklu życia produktów. Wiąże się z tym konieczność opracowania programu obniżenia energochłonności przewozów osobowych i towarowych.

W tym celu niezbędne jest promowanie takich form transportu, który zapewni optymalne jego wykorzystanie przy maksymalnym dopuszczalnym obciążeniu. Odbywać się to będzie poprzez m.in.: rozwój różnorodnych sieci komunikacyjnych, ich racjonalne wykorzystanie, optymalizowanie środków transportu, ale także poprzez promowanie i wdrażanie systemów zarządzania środowiskowego, zidentyfikowanie istotnych problemów środowiskowych (w tym także oddziaływania transportu) i wdrożenia odpowiednich procedur postępowania oraz prowadzenia w ramach systemu wymaganej dokumentacji.

4.1.2. Przewidywane kierunki zmian

Dynamiczny rozwój gospodarczy w skali globalnej oraz w latach wcześniejszych, nieplanowana i nieprzemysłana działalność człowieka spowodowały nadmierną eksploatację zasobów surowców naturalnych dla przemysłu i energetyki, wzrastającą pod względem ilościowym i jakościowym odpadowość gospodarki oraz pogarszające się warunki w dostępności do korzystania z zasobów wodnych.

Nieracjonalne gospodarowanie zasobami naturalnymi spowodowało stały wzrost kosztów ich pozyskiwania i wykorzystywania, a także stałe wyczerpywanie się ich pokładów. Wymusza to świadome działania prowadzące do wzrostu efektywności ich wykorzystywania, co będzie powodowało obniżanie zużycia na jednostkę produktu, jednostkową wartość usługi bez pogarszania standardu życia ludności i perspektyw rozwojowych gospodarki. Konieczne jest dążenie do racjonalizacji wykorzystywania wody, zminimalizowanie ilości powstających odpadów oraz ilości wykorzystywanej energii elektrycznej i cieplnej zarówno w przemyśle, usługach, transporcie jak i w gospodarstwach domowych.

Zmniejszenie zużycia wody, materiałów i energii oraz wykorzystywanie surowców wtórnych jest także najbardziej racjonalnym podejściem w dziedzinie poprawy ekonomiki produkcji.

Z jednej strony zmniejsza się presja na środowisko, a z drugiej większe są opłaty za gospodarcze korzystanie ze środowiska, mniejsze koszty energii i surowców stosowanych w produkcji.

Realizacja powyższego celu ekologicznego zależy przede wszystkim od działań podejmowanych przez przemysł i energetykę zawodową, a także przez sferę komunalną.

4.1.3. Przyjęte cele

Celami średniookresowymi do 2016 r. są:

- Wdrożenie zasady decouplingu, rozdzielenia zależności oddziaływania rozwoju gospodarczego na środowisko,
- Wzrost efektywności wykorzystania surowców, w tym zasobów wodnych w gospodarce,
- Zwiększenie efektywności energetycznej gospodarki, zaoszczędzenie 9% energii finalnej w ciągu 9 lat, do roku 2017,
- Zapobieganie i ograniczanie powstawania odpadów u źródła, a także zmniejszenie ich negatywnego oddziaływania na środowisko

4.1.4. Kierunki działań

Kierunki działań na lata 2009-2016 wyznaczone w II Polityce Ekologicznej Państwa:

1. Rozpoczęcie prac nad opracowaniem normatywów zużycia surowców (w tym wody) i energii na jednostkę produktu w poszczególnych sektorach.
2. Kontynuacja prac nad opracowaniem nowych instrumentów polityki ekologicznej wspierających ograniczenie zużycia materiałów, wody i energii w procesach produkcyjnych.
3. Wspieranie działań zmierzających do ograniczenia zużycia materiałów, wody i energii na jednostkę produktu podejmowanych zarówno przez podmioty gospodarcze jak i instytucje publiczne.
4. Wspieranie stosowania zamkniętych obiegów wody w przedsiębiorstwach.
5. Wspieranie działań zmierzających do zmniejszenia zużycia wody i podniesienia efektywności wykorzystania energii w gospodarce komunalnej.

4.1.5. Zhierarchizowana lista przedsięwzięć własnych i koordynowanych, w podziale na inwestycyjne i pozainwestycyjne, przewidzianych do realizacji w ramach Programu

w perspektywie wieloletniej.

Tabela 11 Przedsięwzięcia na lata 2009-2016 w zakresie zrównoważonego wykorzystania materiałów, wody i energii na terenie gminy Stanisławów

L.p.	Rodzaj przedsięwzięcia	Opis przedsięwzięcia	Jednostka odpowiedzialna / Jednostki współpracujące	Okres realizacji									Cel przedsięwzięcia	Szacunkowe nakłady zł	Potencjalne źródła finansowania
				2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	
Zadania własne															

1.	P	Edukacja ekologiczna w zakresie racjonalnego wykorzystania wody, energii, selektywnej zbiórki odpadów.	Powiat, gmina								Ograniczenie zużycia energii, wody i wytworzenia odpadów	W miarę potrzeb i posiadanych środków	Budżet Gminy, inne undusze
2.	I	Uszczelnienie sieci wodociągowej tak aby uniemożliwić nielegalny pobór wody	Przedsiębiorstwa komunalne, Gmina								Ograniczenie zużycia wody, kontrola przepływu wody	W miarę potrzeb i posiadanych środków	Środki własne
3.	P	Zachęcanie do wykorzystania odnawialnych źródeł energii	Gmina								Ograniczenie zużycia energii	W miarę potrzeb i posiadanych środków	Środki własne
Zadania koordynowane													
1.	P	Prowadzenie działań na rzecz poprawy efektywności ogrzewania poprzez „termomodernizację” obiektów	Zarządcy nieruchomości								Oszczędność energii, ochrona powietrza	W miarę potrzeb i posiadanych środków	Środki zarządców Powiat, fund. Strukturalne inne fundusze

2.	P	Wymiana, źródeł energii cieplnej zasilanych paliwem nieodnawialnym na urządzenia, o mniejszym stopniu negatywnego oddziaływania na środowisko	Zarządcy nieruchomości														Oszczędność surowców, ochrona powietrza	Środki własne inwestorów, Powiat, inne fundusze
3.	P	Podjęcie działań celem wykorzystania, do celów bytowych i gospodarczych, alternatywnych źródeł energii.	Zarządcy nieruchomości														Oszczędność surowców, ochrona powietrza	Środki własne inwestorów, Powiat, inne fundusze

4.2. Wykorzystanie energii odnawialnej

Zakłada się, że do roku 2015 produkcja energii, w stosunku do jej obecnego zużycia w powiecie, z odnawialnych źródeł powinna wynosić 12 %. W związku ze stale rosnącymi cenami paliw kopalnych (węgiel, ropa, gaz) stosowanie obecnie odnawialnych źródeł energii ma uzasadnienie nie tylko ekologiczne, ale również ekonomiczne.

Postęp naukowo – techniczny spowodował, że stosowane technologie służące do produkcji energii ze źródeł odnawialnych są coraz bardziej efektywne i konkurują pod względem ekonomicznym z systemami tradycyjnymi.

W gospodarce energetycznej gminy mogą być wykorzystywane, m.in. takie źródła energii odnawialnej, jak:

- energia wiatru,
- energia wody,
- energia biomasy,
- energia słońca,
- energia geotermalna,
- energia otoczenia, wykorzystywana przez tzw. pompy ciepła,
- energia wytwarzana w skojarzeniu.

4.2.1. Analiza stanu istniejącego

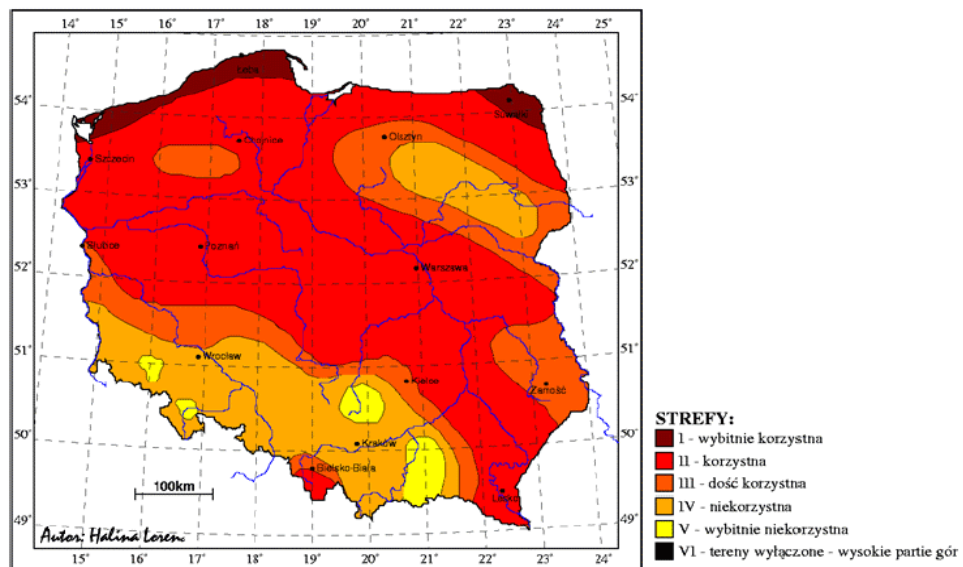
Zmiany klimatu, kwaśne deszcze, dziura ozonowa, degradacja chemiczna gleb jest wynikiem działalności człowieka na środowisko. Emisja do atmosfery gazów: dwutlenku węgla, dwutlenku siarki, tlenków azotu jest głównym problemem ekologicznym. Źródłem tych gazów jest spalanie paliw, głównie dla celów energetycznych. Należy podejmować działania zmierzające do zmniejszenia energochłonnych procesów produkcyjnych, zmianę struktury zużywanych paliw, a także wzrost produkcji energii ze źródeł odnawialnych oraz bezemisyjnych. W Polsce głównym źródłem energii cieplnej jest węgiel kamienny. W sezonie grzewczym następuje więc wzrost emisji pyłowo – gazowej na terenach zabudowy zagrodowej i mieszkaniowej. Do tego dochodzi również problem spalania odpady w kotłowniach CO, powodujące uwalnianie do powietrza wielu trujących związków chemicznych.

Analiza źródeł ogrzewania w gminie Stanisławów pozwala wnioskować, że odnawialne źródła energii stanowią znikomy procent w jej bilansie energetycznym. Dotychczasowe próby przekonania lokalnej społeczności do tego sposobu pozyskiwania energii cieplnej nie przyniosły wymiernego efektu.

4.2.1.1. Energia wiatru

Gmina Stanisławów leży w II strefie wietrzności - bardzo korzystnej.

Gmina jest w trakcie opracowania Projektu założeń do planu zaopatrzenia gminy Stanisławów w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe. Jednak przedsięwzięcie to zanim dojdzie do realizacji musi być poprzedzone licznymi badaniami, m.in. monitoringiem przelotu ptaków, ze względu na sąsiedztwo obszarów Natura 2000.

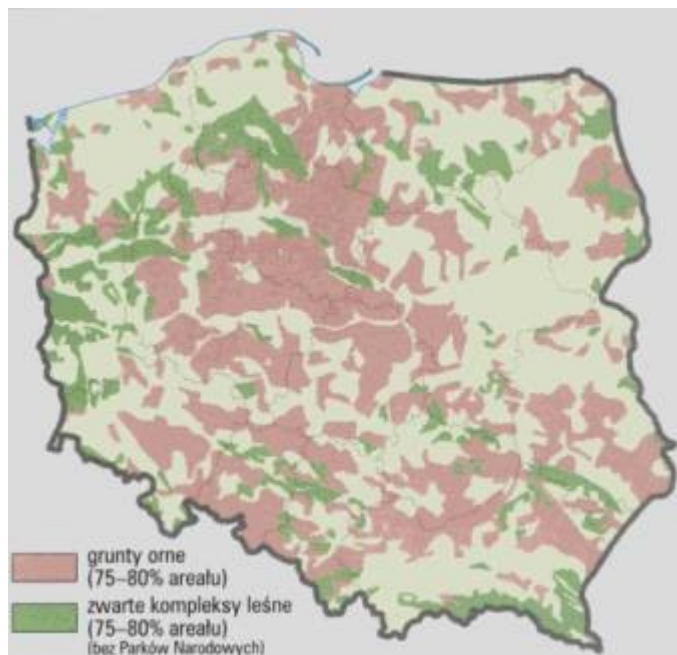
Rysunek 3 Strefy energetyczne wiatru w Polsce. Mapa opracowana przez prof. H. Lorenca na podstawie danych pomiarowych z lat 1971-2000.

4.2.1.2. Energia biomasy

Biomasa, to produkty składające się w całości lub w części z substancji roślinnych pochodzących z rolnictwa lub leśnictwa spalane w celu odzyskania zawartej w nich energii lub następujące odpady:

- roślinne z rolnictwa i leśnictwa
- roślinne z przemysłu przetwórstwa spożywczego, jeżeli odzyskuje się wytwarzaną energię cieplną
- włókniste roślinne z procesu produkcji pierwotnej masy celulozowej i z procesu produkcji papieru z masy, jeżeli odpady te są spalane w miejscu, w którym powstają, a wytwarzana energia cieplna jest odzyskiwana
- korka
- drewna, z wyjątkiem odpadów drewna zanieczyszczonego impregnatami i powłokami ochronnymi, które mogą zawierać związki chlorowcoorganiczne lub metale ciężkie, oraz drewna pochodzącego z odpadów budowlanych lub z rozbiórki

Gmina Stanisławów posiada korzystne warunki do upraw energetycznych, jednak uprawy takie należy wykluczyć z obszarów objętych ochroną prawną, siedlisk łąkowych, terenów podmokłych. Dotychczas rolnicy masowo nie zdecydowali się na prowadzenie upraw energetycznych na terenie gminy.

Rysunek 4 Zasoby biomasy w Polsce

4.2.1.3. Energia geotermalna

Dotychczasowe rozpoznanie warunków geologicznych okręgu grudziądzko-warszawskiego, na terenie którego położona jest gmina Stanisławów, pozwala ocenić zasoby oraz potencjał energetyczny złóż wód termalnych jako średni. Zgodnie jednak z charakterystykami strumieni ciepłych wynikających z danych zebranych na poziomie spongów (podłóg wyrobisk) odwiertów wykonanych w pobliżu Stanisławowa, to jest w miejscowościach:

Dębe Wielkie – głębokość odwiertu 3020m p.p.t.

Dobre – głębokość odwiertu 2842m p.p.t.

Kałużyn – głębokość odwiertu 3190m p.p.t.

Okuniew – głębokość odwiertu 4298m p.p.t.

Należy przyjąć, że złoża produktywnych wód termalnych rozpoczynają się na głębokości około 3000m p.p.t. (to jest na granicy opłacalności inwestycyjnej odwiertu) a uzyskana z nich temperatura waha się w granicach 60 – 70°C. Uwzględniając zatem z jednej strony brak na terenie gminy Stanisławów odpowiedniej infrastruktury w postaci sieci ciepłowniczej, która mogłaby w optymalny sposób wykorzystywać pozyskiwaną bezpośrednio z odwiertów energię ciepłą wód termalnych z drugiej zaś strony zbyt niskie temperatury tych wód dla zasilania nimi turbin parowych produkujących energię elektryczną, ocenia się, że potencjał wód termalnych na terenie gminy Stanisławów na obecną chwilę nie uzasadnia wykorzystania ich złóż do celów energetycznych.¹

4.2.1.4. Pompy ciepła

Pompy ciepła to urządzenia umożliwiające pozyskiwanie i użytkowanie ciepła niskotemperaturowego, pochodzącego z takich źródeł jak powietrze, woda czy gleba, a także ciepła odpadowego, powstającego w procesach produkcyjnych czy też podczas klimatyzowania pomieszczeń. Umożliwiają one podniesienie, przy pomocy energii mechanicznej, ciepła niskotemperaturowego na poziom wyższych temperatur użytecznych dla celów grzewczych. Na terenie gminy szkoła w Stanisławowie i ośrodek zdrowia są ogrzewane przy pomocy pompy ciepła, jak również szkoła w Pustelniku.

¹ Projekt założeń do planu zaopatrzenia gminę Stanisławów w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe

4.2.1.5. Analiza możliwości wykorzystania energii słonecznej

Płożenie geograficzne Polski z grzbiecami górnymi na południu i Morzem Bałtyckim na północy oraz napływ często zmieniających się mas powietrza, to warunki wpływające na charakter zachmurzenia, które w konsekwencji silnie oddziałuje na przestrzenny rozkład promieniowania całkowitego w Polsce.

Określenie przydatności poszczególnych regionów Polski dla potrzeb energetyki słonecznej oparto na takich kryteriach jak: liczba godzin ze słońcem, sumy miesięczne i roczne promieniowania całkowitego, przezroczystość atmosfery (w tym wpływy antropogeniczne), albedo podłoża, długość i czas wystąpienia nieprzerwanych okresów dopływu bezpośredniego promieniowania Słońca oraz ocena warunków lokalnych.

Wydzielono 11 regionów, które uszeregowano według przydatności dla energetyki słonecznej (rys. poniżej) :

- I - Nadmorski
- II - Pomorski
- III - Mazursko - Siedlecki
- IV - Suwalski
- V - Wielkopolski
- VI - Warszawski
- VII - Podlasko - Lubelski
- VIII - Śląsko - Mazowiecki
- IX - Świętokrzysko-Sandomierski
- X - Górnos Śląski
- XI - Podgórski

Rysunek 5 Regiony helioenergetyczne Polski

Tabela 12 Potencjalna energia użyteczna w kWh/m²/rok w wyróżnionych rejonach Polski.

Rejon	Rok (I – XII)	Półrocze letnie (IV – IX)	Sezon letni (VI – VIII)	Półrocze zimowe (X – III)
Pas nadmorski	1076	881	497	195
Wschodnia część Polski	1081	821	461	260
Centralna część Polski	985	785	449	200
Zachodnia część Polski z górnym dorzeczem Odry	985	785	438	204
Południowa część polski	962	682	373	280
Południowo-zachodnia część Polski obejmująca obszar Sudetów z Tuchowem	950	712	712	238

Źródło: www.cire.pl

Innym parametrem, decydującym o możliwościach wykorzystania energii promieniowania słonecznego w kolektorach są średnioroczne sumy promieniowania słonecznego.

Źródło: www.energia-odnawialna.pl

Zasoby **energii słonecznej** w Polsce charakteryzują się przede wszystkim bardzo nierównomiernym rozkładem czasowym w cyklu rocznym. 80% całkowitej rocznej sumy nasłonecznienia przypada na półrocze wiosenno-letnie, od początku kwietnia do końca września, przy czym czas operacji słonecznej w lecie wydłuża się do 16 godz/dzień, natomiast w zimie skraca się do 8 godzin dziennie. Roczna średnia wartość sum nasłonecznienia w Polsce wynosi 1600 godzin.

Energia słoneczna jest powszechnie dostępnym, całkowicie czystym i najbardziej naturalnym z dostępnych źródeł energii. Najefektywniej może być wykorzystana lokalnie, zaspokajając zapotrzebowanie na ciepłą wodę i ciepło. Dużą zaletą jej użytkowania jest łatwa adaptacja, zwłaszcza do celów gospodarstwa domowego.²

Według ocen ekspertów, potencjał ekonomiczny kolektorów słonecznych w Polsce do produkcji ciepłej wody użytkowej wynosi 24 PJ. Natomiast potencjał kolektorów słonecznych do suszenia płodów rolnych sięga 21 PJ.

Wielkość promieniowania słonecznego, jaka może być wykorzystywana przez kolektor jest znacznie mniejsza a całkowite promieniowanie słoneczne docierające ze słońca do ziemi i wynosi 0,7 kW/m². Przyczyną tego są straty przesyłanej energii powstałe w wyniku:

- rozproszenia
- pochłaniania
- strat na kolektorze

Gmina Stanisławów leży w rejonie wschodniej części Polski charakteryzującym się bardzo wysokim nasłonecznieniem w ciągu roku. Na terenie gminy jednak nie wykorzystuje się energii słonecznej.

4.2.1.5.1 Bariery w wykorzystaniu energii słonecznej:

1. **Brak prostego systemu wsparcia małych indywidualnych inwestycji w instalacje kolektorów.** Tylko system małych grantów łatwo dostępnych dla osób fizycznych pozwoli na masowy rozwój energetyki cieplnej opartej na energii słońca.
2. **Brak zdefiniowanych celów odnośnie wykorzystania fotowoltaiki w budownictwie.**

² Michałowska-Knap K., Wiśniewski G., „Stan obecny i potencjał energetyki odnawialnej w Polsce”

4.2.1.6. Kojarzenie źródeł energii

Obniżenie kosztów pozyskania energii ze źródeł odnawialnych można uzyskać przez coraz częściej stosowane łączenie różnych źródeł w jeden system energetyczny. Najbardziej efektywnym sposobem wykorzystania wszelkiego rodzaju paliw jest skojarzona produkcja energii elektrycznej i ciepła. Energie te wytwarzane mogą być w małych elektrociepłowniach napędzanych biopaliwami. Mała elektrociepłownia, albo inaczej blok grzewczo-elektryczny, (BGE), to urządzenie, w którym wytwarza się prąd i ciepło. Urządzenie składa się z silnika spalinowego lub parowego i przenośników do wykorzystania ciepła odpadowego z systemu chłodzenia silnika, obiegu oleju, spalin oraz z generatora wytwarzającego energię elektryczną.

Nośnikami energii przetwarzanej przez blok grzewczo-elektryczny mogą być paliwa stałe (biomasa), paliwa gazowe (np.: gaz ziemny, gaz drzewny, biogaz, propan-butan) i paliwa płynne (np.: olej opałowy, olej rzepakowy, biodiesel). Efekt ekonomiczny bloku grzewczo-elektrycznego jest szczególnie duży wtedy, gdy urządzenie będzie pracowało w ruchu ciągłym przez cały rok. Powstająca energia elektryczna może być wykorzystana na potrzeby własne lub może zostać sprzedana poprzez system sieci energetycznej, a energia cieplna zostanie wykorzystana do celów grzewczych.

Skojarzenie wytwarzania energii jest efektywniejszym sposobem w porównaniu do ciepłowni i elektrowni.

Średnioroczna sprawność (wykorzystanie paliwa) w poszczególnych systemach produkcji energii przedstawia się następująco:

- blok grzewczo-elektryczny - 75-90%,
- ciepłownia wytwarzająca tylko energię cieplną - 65%,
- ciepłownia wytwarzająca tylko energię elektryczną - 35%.

Biopaliwa mogą stanowić nośnik energii dla kilku rodzajów instalacji - elektrociepłowni, a mianowicie:

- elektrociepłownie parowe mogą być opalane biomasą, biogazem lub biopaliwami.
- elektrociepłownia gazowo-parowa opalana może być gazem ziemnym lub biogazem.
- elektrownie gazowe opalane mogą być gazem ziemnym i biogazem powstającym w reaktorze w wyniku fermentacji odpadów organicznych, a także pirolitycznych.
- elektrociepłownie napędzane olejem opałowym lub rzepakowym.

Uwarunkowania zawarte w nowym Prawie energetycznym sprzyjają rozwojowi nowych źródeł energii o mocach od kilkunastu kW do kilku, a nawet kilkunastu MW, głównie wytwarzających energię na potrzeby lokalnej grupy odbiorców. Lokalne źródła energii elektrycznej o niewielkiej koncentracji mocy zainstalowanej (poniżej 1 MW) określa się jako źródła generacji rozproszonej lub źródła zdecentralizowane.

Obniżenie kosztów pozyskania energii ze źródeł odnawialnych można uzyskać poprzez coraz częściej stosowane łączenie różnych źródeł w jeden kompleks energetyczny.

Przykładem łączenia różnych źródeł energii może być oczyszczalnia ścieków. Potrzeby energetyczne oczyszczalni mogą być zaspokajane w części lub w całości z elektrowni wiatrowych oraz biogazu.

Za produkcją energii w skojarzeniu przemawiają następujące argumenty:

- W porównaniu do tradycyjnych systemów wytwarzania, ta sama ilość energii pierwotnej jest przetwarzana na większą ilość energii wtórnej,
- Lokalne źródła energii charakteryzują się tym, że zmniejszają się koszty inwestycyjne, w związku z tym, że nie ma konieczności rozbudowy sieci przesyłowych. Zastosowanie źródeł zdecentralizowanych pozwala na uniknięcie ponoszenia kosztów związanych z budową niekiedy znacznych odcinków sieci przesyłowo-rozdzielczych,
- Następuje znaczne zmniejszenie strat energii związanych z przesyłem,
- Skojarzone systemy energii napędzane odnawialnymi źródłami energii przyczyniają się do znacznego zmniejszenia emisji szkodliwych związków chemicznych do środowiska.

4.2.2. Przewidywane kierunki zmian

Szansą na bliższą i dalszą przyszłość jest upowszechnianie nowoczesnych form infrastruktury wspomagającej przedsiębiorczość. Energetyka ze źródeł odnawialnych będzie się coraz lepiej rozwijać zwłaszcza na terenach wiejskich, np. uprawa plantacji energetycznych.

4.2.3. Przyjęte cele

Polska przyjęła dwa progi udziału odnawialnych źródeł energii w bilansie paliwowo-energetycznym kraju:

- Do 2010 r. udział energii odnawialnej w bilansie paliwowo-energetycznym kraju powinien wynosić 7,5%
- Do 2020 r. udział energii odnawialnej w bilansie paliwowo-energetycznym kraju powinien wynosić 14% .

Cel średniookresowy do 2016r.

Promocja i wykorzystanie naturalnych źródeł energii.

4.2.4. Kierunki działań

Kierunki działań na lata 2009-2016 wyznaczone w II Polityce Ekologicznej Państwa:

Aby faktycznie następował w Polsce rozwój odnawialnych źródeł energii, energia odnawialna musi stać się integralną częścią całego sektora energetyki. Obowiązek zwiększenia nacisku na wykorzystanie OZE nakładają na Polskę nie tylko przepisy wewnętrzne (Prawo energetyczne, Prawo ochrony środowiska, Ustawa o odpadach), ale też uwarunkowania wynikające z wymogów UE:

- Białej Księgi - „Energia dla przyszłości – odnawialne źródła energii” z 1997 r.
- Zielonej Księgi „O bezpieczeństwie energetycznym z 2000 r.
- Dyrektywy 2001/77/WE w sprawie promocji wykorzystania energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych na wewnętrznym rynku energii elektrycznej
- Dyrektywy 2001/80/WE w sprawie ograniczania emisji niektórych zanieczyszczeń do powietrza z dużych źródeł spalania paliw
- Dyrektywy 96/61/WE w sprawie zintegrowanego zapobiegania i ograniczania zanieczyszczeń

Polska powinna dbać o większe i sprawniejsze rozbudowywanie mechanizmów wsparcia wytwarzania energii z OZE i kłaść nacisk na programowanie rozwoju energetyki odnawialnej. Rozwojowi energetyki odnawialnej powinna towarzyszyć aktywizacja terenów oraz rozwój przedsiębiorstw pracujących na rzecz tej energetyki. Energia wytwarzana z OZE powinna podlegać mechanizmom rynkowym zgodnie z kierunkiem przyjętym dla całego sektora. Przy wypełnianiu wszystkich tych założeń należy zawsze kierować się zasadą zrównoważonego rozwoju.

4.2.5. Zhierarchizowana lista przedsięwzięć własnych i koordynowanych, w podziale na inwestycyjne i pozainwestycyjne, przewidzianych do realizacji w ramach Programu

Tabela 13 Lista przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w ramach Programu - odnawialne źródła energii na terenie gminy Stanisławów

L.p.	Rodzaj przedsięwzięcia	Opis przedsięwzięcia	Jednostka odpowiedzialna / Jednostki współpracujące	Okres realizacji									Cel przedsięwzięcia	Szacunkowe nakłady zł	Potencjalne źródła finansowania
				2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	
Zadania własne															

1.	P	Promowanie wśród mieszkańców gminy energii ze źródeł odnawialnych (kociołnie na biomasę, solary, wody termalne)	Gmina									Podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców	-W miarę potrzeb i posiadanych środków	Powiat
2	I	Wyposażenie obiektów administrowanych przez gminę - budowa solarów i kotłów na biomasę	Gmina									Podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców	-W miarę potrzeb i posiadanych środków-	Fundusze ochrony środowiska, inne źródła w tym UE
Zadania koordynowane														
1.	P	Wsparcie przedsięwzięć z zakresu wykorzystania odnawialnych źródeł energii	osoby fizyczne, przedsiębiorcy Urząd Marszałkowski									Oszczędność surowców nieodnawialnych	W miarę potrzeb i posiadanych środków	Środki inwestorów. Fundusze ochrony środowiska
2.	P	Propagowanie na terenach wiejskich źródeł energii cieplnej wykorzystujących biomasę – słomę i biogaz otrzymywany z fermentacji metanowej odchodów zwierzęcych.	WODR/Powiat, Gmina, producenci urzędzeń									Oszczędność surowców nieodnawialnych	W miarę potrzeb i posiadanych środków	Środki WODR, producenci urzędzeń

4.2.6. Przewidywane kierunki zmian

Przewidywane zmiany związane są głównie ze zwiększeniem czystości wód powierzchniowych, zwłaszcza cieków i zbiorników wodnych oraz racjonalizacją użytkowania wody w zlewniach oraz ochroną przed podtopieniami i suszą.

Należy również dążyć do wyznaczenia i ujęcia w planach zagospodarowania przestrzennego terenów zalewowych celem ograniczania skutków podtopień.

Tereny przylegające bezpośrednio do cieków oraz tereny zaplanowane pod budowę zbiorników retencyjnych należy chronić przed zabudową.

4.2.7. Przyjęte cele

Głównym celem średniookresowym jest racjonalizacja gospodarowania zasobami wód powierzchniowych i podziemnych tak, by uchronić gospodarkę narodową przed deficytami wody i zabezpieczyć przed skutkami powodzi przy jednoczesnym zwiększeniu samofinansowania gospodarki wodnej. Priorytetem będzie zwiększenie retencji wodnej oraz skuteczna ochrona głównych zbiorników wód podziemnych przed zanieczyszczeniem.

4.2.8. Kierunki działań

Kierunki działań na lata 2009-2016 wyznaczone w II Polityce Ekologicznej Państwa:

1. Przygotowanie oceny ryzyka powodziowego, która będzie wskazywała obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi, dla których należało będzie do 2013 r. opracować mapy zagrożenia i mapy ryzyka powodziowego.
2. Wyznaczenie obszarów zalewowych tam, gdzie nie zostały jeszcze wyznaczone
3. Rozwój tzw. małej retencji wody przy wsparciu finansowym z programów UE.
4. Realizacja projektów ze środków Programu Operacyjnego „Infrastruktura i Środowisko” (priorytet III), mających na celu zapewnienie odpowiedniej ilości zasobów wodnych na potrzeby ludności i gospodarki kraju oraz ochrony przed powodzią.
5. Modernizacja systemów melioracyjnych przez zaopatrzenie ich w urządzenia piętrzące wodę, umożliwiające sterowanie odpływem.
6. Dokończenie systemu monitorowania terenów osuwiskowych

4.2.9. Zhierarchizowana lista przedsięwzięć własnych i koordynowanych, w podziale na inwestycyjne i pozainwestycyjne, przewidzianych do realizacji w ramach Programu

Tabela 14 Przedsięwzięcia zaplanowane na lata 2009- 2016 w zakresie ochrony przed powodzią do przeprowadzenia na terenie gminy Stanisławów.

L.p.	Rodzaj przedsięwzięcia	Opis przedsięwzięcia	Jednostka odpowiedzialna / Jednostki współpracujące	Okres realizacji								Cel przedsięwzięcia	Szacunkowe nakłady zł	Potencjalne źródła finansowania
				2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Zadania koordynowane														
1.	P/I	Realizacja założeń Powiatowego Planu Reagowania Kryzysowego obejmującego plan reagowania w przypadku powodzi	Powiat									Ochrona przed powodzią	-	Powiat środki własne
Zadania własne														

Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla gminy Stanisławów

1.	P	Określenie granic obszarów bezpośredniego zagrożenia powodzią oraz zasad ich użytkowania	RZGW/ Powiat, gminy								Ochrona przed powodzią	Środki własne i posiadanych	Środki własne, Inne fundusze
2.	P/I	Współdziałanie w tworzeniu systemów ochrony przeciwpowodziowej	władze województwa, powiat, gminy								Ochrona przed powodzią	Środki własne i posiadanych	Środki własne, Inne fundusze w tym strukturalne UE.
3.	I	Regulacja odbudowa rzek i kanałów	WZMiUW								Ochrona przed powodzią	Środki własne i posiadanych	Środki własne, Inne fundusze.
4.	I	Modernizacja obiektów i urządzeń ochrony przeciwpowodziowej	WZMiUW, wojewoda, Powiat, gmina								Ochrona przed powodzią	Środki własne i posiadanych	Środki własne, Inne fundusze.
5.	I	Budowa i renowacja zbiorników małej retencji przez właścicieli prywatnych-	Osoby prywatne								Ochrona przeciwpowodziowa, zabezpieczenie przed skutkami suszy	-	Środki własne

5. Środowisko i zdrowie. Dalsza poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego.

5.1. Jakość wód

5.1.1. Analiza stanu istniejącego

Na jakość wód powierzchniowych wpływają uwarunkowania naturalne: warunki klimatyczne, hydrograficzne, tempo przebiegu procesów biohydrochemicznych w wodach, presje antropogeniczne.

Podstawowymi źródłami antropogenicznego zanieczyszczenia wód powierzchniowych są odprowadzane do wód ścieki:

- komunalne z jednostek osadniczych,
- przemysłowe,
- wody opadowe z terenów zurbanizowanych,
- ze składowisk odpadów komunalnych,
- spływy powierzchniowe z terenów rolniczych i komunikacyjnych,
- niewłaściwe stosowanie środków ochrony roślin,
- niewłaściwie składowane odchody zwierzęce powstające w gospodarstwach rolnych.

Podstawowe źródło zanieczyszczeń wód powierzchniowych na terenie gminy Stanisławów stanowią ścieki komunalne z jednostek osadniczych nie objętych kanalizacją sanitarną. Na nieruchomościach nie podłączonych do gminnej sieci kanalizacyjnej ścieki gromadzone są w zbiornikach bezodpływowych (szambach), często nie spełniających warunków określonych w Prawie Budowlanym. Ścieki ze zbiorników wywożone są na pola, do lasów i do cieków wodnych. Nieszczelne szamba, „dzikie” wyloty kanalizacji oraz nie w pełni oczyszczone ścieki stanowią znaczne zagrożenie dla stanu czystości wód powierzchniowych i podziemnych, wprowadzając głównie zanieczyszczenia wyrażone jako BZT₅, ChZT, azot amonowy, fosforany i zanieczyszczenia bakteriologiczne. Spłukiwane z pól nawozy wprowadzają znaczne ilości związków azotu i fosforu.

Pomimo niekorzystnej klasyfikacji wód powierzchniowych na terenie gminy i powiatu mińskiego obserwuje się stopniową poprawę ich jakości. Poprawa stanu czystości wód powierzchniowych jest wynikiem restrukturyzacji wielu gałęzi przemysłu, rezygnacji z technologii uciążliwych dla środowiska, regresu gospodarczego oraz rozwoju technologii pozwalających na osiągnięcie wyższej efektywności redukcji zanieczyszczeń.

5.1.1.1. Zaopatrzenie mieszkańców w wodę

W 2008 roku długość czynnej sieci rozdzielczej wyniosła 171 km (od 2005 roku długość wzrosła o 70,8 km). W 2007 roku z sieci wodociągowej na terenie korzystały 4 130 osoby a liczba połączeń prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania wyniosła w 2008 roku 2292 i była większa w porównaniu z rokiem 2005 o 789 sztuk.

Tabela 15 Charakterystyka sieci wodociągowej na terenie gminy Stanisławów

	J. m.	2005	2006	2007	2008
Wodociągi					
długość czynnej sieci rozdzielczej	km	100,2	131,5	167,8	171,0
długość czynnej sieci rozdzielczej będącej w zarządzie bądź administracji gminy	km	100,2	131,5	167,8	171,0
połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	1503	1680	1967	2292
woda dostarczona gospodarstwom domowym	dam ³	76,8	136,6	104,8	161,7
ludność korzystająca z sieci wodociągowej	osoba	3477	3729	4130	b.d.

Źródło: GUS

W 2008 roku w gminie Stanisławów zużyte zostało około 231,2 dam³ wody..

Tabela 16 Zużycie wody na potrzeby gospodarcze i komunalne na terenie gminy Stanisławów w latach 2005-2008

Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności	Jedn.	2005r.	2006r.	2007r.	2008r.
ogółem	dam ³ /rok	163,8	239,1	200,6	231,2

przemysł	dam ³ /rok	65	69	67	63
rolnictwo i leśnictwo	dam ³ /rok	0	0	0	0
eksploatacja sieci wodociągowej	dam ³ /rok	98,8	170,1	133,6	168,2
gospodarstwa domowe	dam ³ /rok	76,8	136,6	104,8	161,7

Źródło: GUS

5.1.1.2. Problem nieszczelnych zbiorników bezodpływowych

Zgodnie z *ustawą o utrzymaniu czystości i porządku w gminach*, gminy mają obowiązek prowadzić ewidencję zbiorników bezodpływowych w celu kontroli częstotliwości ich opróżniania oraz opracowania planu rozwoju sieci kanalizacyjnej.

Do wywozu ścieków ze zbiorników bezodpływowych uprawnione są wyłącznie przedsiębiorcy posiadający wymagane w tym zakresie zezwolenie wydane przez burmistrza gminy na której prowadzą działalność.

Nierozpoznana w pełni sytuacja w gospodarce ściekami gromadzonymi w zbiornikach bezodpływowych pozwala sądzić, iż prawdopodobnie duża część tych zbiorników nie spełnia wymagań w zakresie właściwego stanu technicznego.

Takie działania powodują zachwianie równowagi biologicznej i gospodarczej, stanowią m.in. zagrożenie bakteriologiczne dla wód powierzchniowych przeznaczonych na kąpieliska, skażenia ujęć infiltracyjnych wody, zanieczyszczenia wód przeznaczonych na hodowle ryb i do rekreacji oraz nadmiernego zanieczyszczenia i eutrofizacji wód stojących powierzchniowych.

5.1.2. Źródła zanieczyszczeń wód powierzchniowych i podziemnych

Główne zanieczyszczenia wód powierzchniowych i podziemnych to:

Ścieki komunalne, przemysłowe i opadowe. U niektórych gospodarstw głównymi ich odbiornikami są rzeki, które odbierają głównie ścieki pochodzące z gospodarstw domowych. Inne zanieczyszczenia to te, które powstają podczas prowadzenia działalności gospodarczej i rolniczej (stosowanie nawozów i środków ochrony roślin, hodowle ryb, zwierząt gospodarskich).

Składowiska odpadów i miejsca magazynowania produktów ropopochodnych (główny wpływ na wody podziemne; produkty ropopochodne zawierają szkodliwe związki typu benzen, toluen, ksyleny BTEX, które rozpuszczają się w wodach podziemnych i migrują, stanowiąc zagrożenie dla ujęć wody pitnej).

Oczyszczalnie ścieków, które pomimo odprowadzania do odbiorników (rowy melioracyjne, rzeki) podczyszczonych ścieków wpływają negatywnie na stan jakości wód powierzchniowych, Zakłady przemysłowe, które również odprowadzają podczyszczone ścieki komunalne czy przemysłowe do rzek.

5.1.3. Przewidywane kierunki zmian

Uporządkowanie gospodarki ściekowej na terenie gminy znacznie wpłynie na poprawę jakości wód. Zahamowany zostanie proces degradacji wody powierzchniowej i podziemnej. Większość gospodarstw zostanie skanalizowana, a na obszarach, gdzie jest to nieekonomiczne powstaną przydomowe oczyszczalnie ścieków. Także obiekty turystyczne będą miały rozwiązany problem gospodarki ściekowej. Również systematyczna edukacja rolników przyczyni się do racjonalnego korzystania z nawozów sztucznych.

Bardzo ważnym czynnikiem dla poprawy jakości wód będzie ponadlokalna współpraca gmin leżących w zlewniach rzek.

Największy nacisk w zakresie ochrony wód położono na realizację wymagań Ramowej Dyrektywy Wodnej. Są one podstawą do osiągnięcia przez wody powierzchniowe dobrego stanu chemicznego i ekologicznego, a przez wody podziemne dobrego stanu chemicznego i ilościowego w terminie do końca 2015 r.

5.1.4. Przyjęte cele

Do końca 2016r. Polska powinna zapewnić 75% redukcji całkowitego ładunku azotu i fosforu w ściekach komunalnych pochodzących z obszaru kraju w celu ochrony wód powierzchniowych, przed eutrofizacją oraz zakończyć program budowy, rozbudowy i modernizacji systemów kanalizacyjnych i oczyszczalni ścieków we wszystkich aglomeracjach o RLM powyżej 2 000.

Naczelnym celem średniookresowym polityki ekologicznej w odniesieniu do jakości wód jest utrzymanie lub osiągnięcie dobrego stanu wszystkich wód, w tym również zachowanie i

przywracanie ciągłości ekologicznej cieków. Ten długofalowy cel powinien być realizowany z godnie z założeniami Ramowej Dyrektywy Wodnej 2000/60/WE obowiązującej we wszystkich krajach UE, obowiązek wewnętrzny nakłada na Polskę ustawa – Prawo wodne.

Cel średniokresowy 2016r.

*Zapewnienie wszystkim mieszkańcom odpowiedniej jakości wody do picia
Przywrócenie wysokiej jakości wód powierzchniowych i racjonalne gospodarowanie wodą*

5.1.5. Kierunki działań

Kierunki działań na lata 2009-2016 wyznaczone w II Polityce Ekologicznej Państwa:

1. Budowa lub modernizacja oczyszczalni ścieków z podwyższonym usuwaniem biogenów dla wszystkich aglomeracji powyżej 15 000 RLM oraz rozbudowa dla nich sieci kanalizacyjnych wspierana dotacjami z Programu Operacyjnego „Infrastruktura i Środowisko”
2. Uruchomienie działań zapisanych w planach gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy w Polsce oraz programie wodno-środowiskowym w kraju
3. Opracowanie programów działań specjalnych mających na celu ograniczenie zanieczyszczenia powodowanego przez substancje niebezpieczne i priorytetowe pochodzące przede wszystkim ze źródeł przemysłowych
4. Wyposażenie zakładów sektora rolno-spożywczego w wysokosprawne oczyszczalnie ścieków
5. Wyposażenie jak największej liczby gospodarstw rolnych w zbiorniki na gnojnicę i płyty obornikowe
6. Ustanowienie obszarów ochronnych dla głównych zbiorników wód podziemnych oraz stref ochrony ujęć wód podziemnych
7. Rozwój sieci monitoringu jakości wód powierzchniowych i podziemnych
8. Wdrożenie do praktyki najbardziej skutecznych i ekonomicznie opłacalnych metod odzysku osadów ściekowych z dużych oczyszczalni ścieków.

5.1.6. Zhierarchizowana lista przedsięwzięć własnych i koordynowanych, w podziale na inwestycyjne i pozainwestycyjne, przewidzianych do realizacji w ramach Programu w perspektywie wieloletniej

Tabela 17 Przedsięwzięcia do realizacji w latach 2009-2016 w zakresie ochrony wód powierzchniowych i podziemnych na terenie gminy Stanisławów

L.p.	Rodzaj przedsięwzięcia	Opis przedsięwzięcia	Jednostka odpowiedzialna / Jednostki współpracujące	Okres realizacji									Cel przedsięwzięcia	Szacunkowe nakłady zł	Potencjalne źródła finansowania
				2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	
Zadania własne															

Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla gminy Stanisławów

1.	I	Budowa i modernizacja urządzeń oczyszczających ścieki przemysłowe wprowadzane do wód, do ziemi lub do instalacji zbiorowego odprowadzania ścieków.	przedsiębiorcy										Uregulowanie gospodarki wodno - ściekowej	środków w miarę potrzeb i posiadanych	Środki własne, Inne fundusze.
2.	I	Wspieranie budowy indywidualnych systemów oczyszczania ścieków, w miejscach gdzie jest niemożliwa lub ekonomicznie nieuzasadniona budowa sieci kanalizacyjnej. Przydomowe oczyszczalnie ścieków.	Gmina, właściciele										Uregulowanie gospodarki wodno - ściekowej	środków w miarę potrzeb i posiadanych	Środki własne, Inne fundusze
3.	I	Budowa sieci wodociągowej na terenie gminy Stanisławów	Gmina										Uregulowanie gospodarki wodnej	środków w miarę potrzeb i posiadanych	Środki własne, Inne fundusze.
4.	P	Rozwój współpracy ze wszystkimi instytucjami wpływającymi na jakość wód, wspieranie edukacji ekologicznej w zakresie racjonalnej gospodarki wodami i jej ochrony przed zanieczyszczeniem.	gmina, powiat, zakłady komunalne	15.000zł.	15000zł.	15000zł.							Uregulowanie gospodarki wodnej	350 000zł.	Środki własne, Inne fundusze.
5.	I.	Budowa oczyszczalni ścieków i kanalizacji sanitarnej w gminie Stanisławów	Gmina	7.300.000zł.	4.700.000zł.								Uregulowanie gospodarki wodnej	12 000 000zł.	Środki własne, Inne fundusze.
Zadania koordynowane															

1	I	Rozpoznanie możliwości oraz opracowanie koncepcji oczyszczania ścieków opadowych z dróg powiatowych.	Powiatowy Zarząd Dróg											Uregulowanie gospodarki wodno - ściekowej	Środki własne, Inne fundusze
2	I	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków w miejscu gdzie nie będzie kanalizacji w obiektach stanowiących własność powiatu.	Powiat											Uregulowanie gospodarki wodno - ściekowej	Środki własne, Inne fundusze

5.2. Zanieczyszczenie powietrza

5.2.1. Analiza stanu istniejącego

Powietrze jest nie tylko niezbędnym do życia zasobnikiem tlenu, ale również ma decydujący wpływ na zdrowie człowieka. Wprowadzanie do powietrza substancji stałych, ciekłych lub gazowych w ilościach, które mogą ujemnie wpłynąć na zdrowie ludzi, klimat, przyrodę, glebę, wodę lub spowodować inne szkody w środowisku określane jest jako zanieczyszczenie powietrza. Liczba rodzajów zanieczyszczeń, jaka może występować w powietrzu, jest niezmiernie duża. Z uwagi na tę mnogość wyodrębniono grupę zanieczyszczeń nazywanych charakterystycznymi zanieczyszczeniami powietrza.

Najczęściej występującymi charakterystycznymi zanieczyszczeniami powietrza są: pyły, dwutlenek siarki, tlenki azotu, tlenek i dwutlenek węgla. Największym antropogenicznym źródłem emisji różnych substancji jest proces spalania paliw. W strukturze emitowanych zanieczyszczeń przeważają zanieczyszczenia gazowe, a wśród nich: dwutlenek węgla, dwutlenek siarki, tlenek azotu i tlenek węgla.

Ochrona powietrza polega na dotrzymywaniu ustalonych poziomów substancji w powietrzu.

Na terenie powiatu mińskiego, w skład którego wchodzi gmina Stanisławów znajduje się jeden punkt pomiarowy zanieczyszczeń powietrza i znajduje się on w Mińsku Mazowieckim przy ulicy T. Kościuszki 9. Na terenie powiatu mińskiego pomiary stanu zanieczyszczenia powietrza są prowadzone przez Wojewódzką Stację Sanitarno – Epidemiologiczną w Warszawie Oddział Zamiejscowy w Siedlcach.

Na podstawie wykonanych badań w 2008 r. nie stwierdzono przekroczeń w żadnym z oznaczanych wskaźników zanieczyszczeń. Należy również zauważyć, że gmina Stanisławów jest oddalona o około 15km od Mińska Mazowieckiego, tak więc podobne stężenie zanieczyszczeń na jej terenie

Ważnym zagadnieniem są zanieczyszczenia pochodzące od komunikacji drogowej. W przypadku ulic o zwiększonym natężeniu ruchu należy liczyć się z okresowo podwyższony-

mi, ale prawdopodobnie nie przekraczającymi norm, stężeniami węglowodorów, tlenu węgla, tlenków azotu, ozonu, pyłów i metali, w tym zwłaszcza ołowiu. Istotne znaczenie ma również zapylenie powstające na skutek ścierania się opon i nawierzchni dróg. Emisja komunikacyjna stwarza zagrożenie w pobliżu dróg o dużym natężeniu ruchu kołowego, oddziałując niekorzystnie na uprawy polowe.

Duży wpływ na stan czystości powietrza ma także emisja niska pochodząca z palenisk domowych. Piece domowe i lokalne systemy grzewcze praktycznie nie posiadają jakichkolwiek urządzeń ochrony powietrza. Wielkość emisji z tych źródeł jest trudna do oszacowania.

Do najważniejszych niekorzystnych zjawisk wymuszających działania w zakresie ochrony powietrza przed zanieczyszczeniem zalicza się:

- emisję zorganizowaną pochodzącą ze źródeł punktowych (przemysł, usługi, lokalne kotłownie, z ogrzewania budynków mieszkalnych tzw. niska emisja),
 - emisję niezorganizowaną, tj. emisję substancji wprowadzanych do powietrza bez pośrednictwa przeznaczonych do tego celu środków technicznych np. spawanie czy lakierowanie wykonywane poza obrębem warsztatu czy spalanie na powierzchni ziemi jak wypalanie traw, itp.,
 - emisję ze źródeł liniowych i powierzchniowych (drogi, parkingi).

Podstawowym źródłem zanieczyszczeń powietrza jest emisja substancji pochodzących z procesów spalania paliw stałych, ciekłych i gazowych w celach energetycznych i technologicznych.

Głównymi źródłami emisji zanieczyszczeń powietrza w procesach przemysłowych są procesy spalania paliw dla potrzeb technologicznych oraz grzewczych. Przyczynami tego są przede wszystkim przestarzałe urządzenia wytwórcze, nisko sprawne instalacje ochrony środowiska, jak też spalanie niskiej jakości paliw.

Podstawową masę zanieczyszczeń odprowadzanych do atmosfery stanowi dwutlenek węgla. Jednak najbardziej uciążliwe składniki spalin to przede wszystkim dwutlenek siarki, tlenki azotu, tlenek węgla i pył. W mniejszych ilościach emitowane są również chlorowódor, różnego rodzaju węglowodory aromatyczne i alifatyczne oraz związki węgla elementarnego w postaci sadzy. Wraz z pyłem emitowane są również metale ciężkie, pierwiastki promieniotwórcze i benzo(α)piren, który uznawany jest za jedną z bardziej znaczących substancji kancerogennych, co przy występujących stężeniach stwarza istotne ryzyko zdrowotne dla mieszkańców. Przy spalaniu odpadów z produkcji tworzyw sztucznych opartych na polichloroku winylu do atmosfery mogą dostawać się substancje chlorowcopochodne, a wśród nich dioksyny i furany.

Oceny stanu aerosanitarnego dokonuje się porównując uzyskane wyniki pomiarów z dopuszczalnymi stężeniami zanieczyszczeń.

Stężenia podstawowych zanieczyszczeń charakteryzują się dużą zmiennością w ciągu roku. W okresie zimowym obserwuje się znaczny wzrost stężeń SO_2 i pyłu zawieszonego. Wzrosty stężeń w sezonach grzewczych, w szczególności na terenach zabudowy mieszkaniowej wskazują na wpływ emisji niskiej z sektora komunalno-bytowego. Specyficzne zanieczyszczenia mają znaczenie przede wszystkim lokalne. Głównym źródłem emisji np. benzenu, węglowodorów wielopierścieniowych czy metali ciężkich jest sektor komunalny (spalanie węgla w paleniskach domowych) oraz transport samochodowy.

5.2.1.1. Obszary uciążliwości spowodowanej przez ciągi komunikacyjne

Drugim źródłem emisji zanieczyszczeń do powietrza w gminie jest wykorzystanie paliw płynnych do napędzania silników spalinowych w pojazdach samochodowych, maszynach rolniczych, budowlanych, w kolejnictwie, gdzie podczas spalania paliw emitowanych jest wiele zanieczyszczeń. Istotnym elementem emisji w tym zakresie jest również emisja powstająca w obrocie tymi paliwami występująca głównie w czasie tankowania oraz przeładunku. Na skutek czynności eksploatacyjnych do atmosfery emitowane są węglowodory. System komunikacyjny stwarza zagrożenie dla stanu jakości powietrza głównie z tytułu transportu tranzytowego pojazdów ciężkich. Gwałtowny wzrost liczby pojazdów powoduje przeciążenie zarówno dróg przelotowych jak i dróg lokalnych.

Sąsiedztwo dużych arterii komunikacji drogowej z obszarami wymagającymi zapewnienia właściwych standardów jakości powietrza powoduje, że obszary te należy sklasyfikować jako miejsca potencjalnego zagrożenia. Jest też bezsprzecznym faktem, iż najpoważniejszym problemem jest emisja generowana przez drogi krajowe.

Na stan powietrza a zarazem komfort akustyczny duży wpływ odgrywa płynność ruchu. Samochody stojące w korkach emitują znaczne zanieczyszczenia ze spalin. W celu poprawy jakości powietrza należy przeprowadzać modernizację dróg i poprawiać przepływ pojazdów. Na stan powietrza ma, zatem wpływ stan dróg, po których poruszają się pojazdy.

5.2.2. Ocena zagrożenia dla ludzi i środowiska

Na jakość powietrza ma wpływ sposób zabudowy terenu i pora roku. W gęsto zabudowanych miejscach dochodzi do słabej wymiany mas powietrza i kumulowania się zanieczyszczeń. Jakość powietrza pogarsza się w miesiącach zimowych w sezonie grzewczym, gdzie oprócz emisji ze źródeł komunikacyjnych występuje emisja ze źródeł energetycznego spalania paliw. Lokalną uciążliwością dla środowiska i mieszkańców gminy może być emisja przemysłowa i emisja komunikacyjna. Emisja niska natomiast, najbardziej dokuczliwa jest zimą we wszystkich miejscowościach gminy.

Zagrożenie emisją przemysłową może występować wówczas, jeśli przez przedsiębiorstwa przekraczane są parametry emisji zanieczyszczeń wprowadzanych do powietrza atmosferycznego. Stąd konieczne jest podejmowanie działań kontrolnych przez Inspektoraty Ochrony Środowiska oraz samokontrolę zakładowe (np. wprowadzanie systemów zarządzania środowiskiem ISO 14001, wymuszających stosowanie czystej produkcji).

Zagrożenie emisją komunikacyjną występuje głównie w miastach, przez które przebiegają drogi krajowe. Zanieczyszczenia komunikacyjne to przede wszystkim tlenki azotu, tlenek węgla i węglowodory aromatyczne, w tym benzen, wykazujący działanie kancerogenne. Zanieczyszczenia te są przede wszystkim prekursorami powstawania ozonu troposferycznego. W miesiącach letnich, w rejonie zwiększonego ruchu drogowego, są przekraczane dopuszczalne stężenia ozonu w powietrzu. Z kolei, równoczesne występowanie ozonu i węglowodorów powoduje nasilenie się reakcji synergicznych.

Podwyższone stężenia tlenków azotu (czynnik biogenny) mogą powodować zmiany w funkcjonowaniu ekosystemów, objawiające się zanikaniem szczególnie wrażliwych gatunków roślinnych na terenach położonych wzdłuż tras komunikacyjnych. Największe potencjalne zagrożenie hałasem i emisją spalin występuje wzdłuż dróg krajowych. Poza tym drogi krajowe są również zagrożeniem pod kątem przewożenia nimi materiałów niebezpiecznych.

Emisja niska ujemnie wpływa na odczucia estetyczne, daje poczucie dyskomfortu, a także zwiększa koszty utrzymania czystości (zapylenie). W grupie substancji emitowanych podczas spalania węgla w paleniskach domowych i lokalnych kotłowniach, oprócz dwutlenku siarki, pyłów i tlenków azotu, znajduje się także sadza, zawierająca wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne w tym benzo-a-piren, stanowiące największe potencjalne zagrożenie zdrowotne.

Źródłem emisji niskiej jest również palenie odpadów w piecach domowych, jest to procederem niezwykle masowym pomimo obowiązującego w Polsce zakazu.

Tlenek i dwutlenek węgla, dwutlenek siarki, chlorowódór i cyjanowódór – to tylko niektóre szkodliwe związki, jakie powstają przy spalaniu w przydomowych paleniskach odpadów.

Ekolodzy i lekarze ostrzegają: palenie odpadów w domowych piecach przynosi katastrofalne skutki dla naszego zdrowia i środowiska naturalnego. Palenie odpadów w niskich temperaturach (od 200 do 500 stopni C) - takie panują w naszych przydomowych piecach - sprawia, że do atmosfery emitowane są nie tylko szkodliwe pyły zawierające metale ciężkie, ale też liczne substancje trujące – tlenek i dwutlenek węgla, tlenki azotu, dwutlenek siarki, cyjanowódór i chlorowódór. Jako produkty uboczne palenia odpady w niskich temperaturach powstają też niezwykle niebezpieczne dla człowieka i środowiska rakotwórcze związki zwane dioksynami i furanami.

Wykorzystywanie pieców domowych do spalania odpadów powoduje też uszkodzenia instalacji i przewodów kominowych.

5.2.3. Przewidywane kierunki zmian

Prognozując zmiany stanu jakości powietrza w gminie należy odnieść się do zachodzących w nim zmian gospodarczych i przyjętej strategii rozwoju.

Mając powyższe na uwadze należy przewidywać, że w przyszłości będzie następować zmniejszanie się wielkości emisji ze źródeł przemysłowych – energetycznych i technologicznych,

i tym samym zmniejszanie udziału tej emisji w emisji całkowitej, zgodnie z obserwowaną w ostatnich latach tendencją ogólnokrajową wynikającą z upadku dużych nienowoczesnych obiektów przemysłowych, korelującą się ze wzmocnieniem działania organów administracji publicznej coraz skuteczniej wdrażających i egzekwujących prawo ochrony środowiska.

Dla poprawy jakości powietrza przyczyni się również eliminacja emisji niskiej, czyli wymiana starych palenisk domowych na nowoczesne ekologiczne piece.

Do minimalizacji emisji spalin z obszarów arterii komunikacyjnych przyczynią się realizowane nasadzenia zieleni wzdłuż pasów drogowych. Wykonanie tych działań w przypadku modernizacji i budowy dróg wymusi postępowanie w sprawie oceny oddziaływania na środowisko prowadzone przy lokalizacji i realizacji inwestycji.

5.2.4. Przyjęte cele

Podstawowym celem polityki ekologicznej w zakresie ochrony powietrza w perspektywie średniokresowej do 2016 jest osiągnięcie takiego jego stanu, który nie będzie zagrażał zdrowiu ludzi i środowisku oraz będzie spełniał wymagania prawne w zakresie jakości powietrza i norm emisyjnych.

Cele ilościowe wynikają z programów krajowych, zobowiązań przyjętych w Traktacie Akcesyjnym i ratyfikowanych umów międzynarodowych.

Cele średniokresowe do roku 2016

**Spełnienie wymagań prawnych w zakresie jakości powietrza
Spełnienie standardów emisyjnych z instalacji, wymaganych przepisami prawa,
Całkowita likwidacja emisji substancji niszczących warstwę ozonową przez wycofanie
ich
z obrotu i stosowania na terytorium Polski.**

5.2.5. Kierunki działań

Kierunki działań na lata 2009-2016 wyznaczone w II Polityce Ekologicznej Państwa:

1. Eliminacja niskich źródeł energii oraz zmniejszenie emisji pyłu ze środków transportu leżąca w kompetencji władz samorządowych.
2. Uruchomienie do 2010 r. pierwszej linii kolejowej dla samochodów ciężarowych przejeżdżających przez Polskę w transzycie wschód-zachód.
3. Kontrola gminy nad podpisywaniem przez mieszkańców umów na odbiór odpadów komunalnych,
4. Dalsza redukcja emisji SO_x, NO_x i pyłu drobnego pochodzących z procesów wytwarzania energii.
5. Możliwie szybkie uchwalenie nowej polityki energetycznej Polski do 2030 r., w której zawarte będą mechanizmy stymulujące zarówno oszczędność energii, jak i promujące rozwój odnawialnych źródeł energii.
6. Modernizacja systemu energetycznego z naciskiem na szybszą prywatyzację sektora energetycznego.
7. Konieczność opracowania i wdrożenia przez właściwych marszałków województw programów naprawczych w 161 strefach miejskich, w których notuje się przekroczenia standardów dla pyłu drobnego PM10 i PM 2,5 zawartych w dyrektywie CAFE.

5.2.6. Zhierarchizowana lista przedsięwzięć własnych i koordynowanych, w podziale na inwestycyjne i pozainwestycyjne, przewidzianych do realizacji w ramach Programu

Tabela 18 Przedsięwzięcia na lata 2009-2016 związane z ochroną powietrza atmosferycznego na terenie gminy Stanisławów

L.p.	Rodzaj przedsięwzięcia	Opis przedsięwzięcia	Jednostka odpowiedzialna / Jednostki współpracujące	Okres realizacji								Cel przedsięwzięcia	Szacunkowe nakłady zł	Potencjalne źródła finansowania
				2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Zadania własne														
1.	I	Modernizacja systemów ogrzewania w obiektach będących we władaniu gminy	Gmina									Zmniejszenie zanieczyszczenia powietrza	W miarę potrzeb i posiadanych środków	Środki własne, inne fundusze w tym UE
2.	I	Termomodernizacja obiektów będących we władaniu zarządu gminy	Gmina/ jednostki organizacyjne powiatu									Zmniejszenie zużycia energii	W miarę potrzeb i posiadanych środków	Środki własne, inne fundusze w tym UE
3.	I	Modernizacja nawierzchni drogowych wraz z infrastrukturą drogową na terenie gminy Stanisławów – drogi gminne	Gmina	1600.000zł	1600.000zł							Ograniczenie emisji	3 200 000 zł	Środki własne, inne fundusze w tym UE
4.	I	Obsadzanie dróg gminnych drzewami	Zarządcy dróg, gminy									Poprawa jakości powietrza	W miarę potrzeb i posiadanych środków	Środki własne
Zadania koordynowane														

Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla gminy Stanisławów

1.	I	Ograniczenie emisji substancji do powietrza przez inwestycje dotyczące budowy i modernizacji infrastruktury drogowej i kolejowej	zarządzający infrastrukturą/ wojewoda, zarząd województwa, Powiat, gmina								Ochrona jakości powietrza	środków w miarę potrzeb i posiadanych	Środki własne, inne fundusze w tym UE
2.	I	Budowa gazociągów przesyłowych i sieci gazowych: gazyfikacja pozostałej części Gminy	PGNiG								Ograniczenie emisji	-	Środki własne, inne fundusze w tym UE
3.	I	Sukcesywna zmiana sposobu ogrzewania budynków z węglowego na gazowe i olejowe – użytkownicy indywidualni Wprowadzanie przez gminy ulg podatkowych dla mieszkańców wymieniających piece	mieszkańcy/ gmina								Ograniczenie emisji	środków w miarę potrzeb i posiadanych	Mieszkańcy
4.	P	Promowanie kotłowni wykorzystujących alternatywne źródła energii (biomasa, pompy ciepła) -	Powiat, Gmina								Poprawa jakości powietrza	środków w miarę potrzeb i posiadanych	Środki własne
5.	I	Montaż ekranów w miejscach największej uciążliwości ruchu (zanieczyszczeń) komunikacyjnego	Zarządcy dróg								Poprawa komfortu akustycznego	środków- w miarę potrzeb i posiadanych	Środki własne

6.	I	Kontrole i interwencje policji w przypadku zgłoszeń spalania odpady w piecach CO.	policja, gmina											Poprawa jakości powietrza	-W miarę potrzeb i posiadanych środków	Środki własne

5.3. Poważne awarie

5.3.1. Analiza stanu istniejącego

Poważną awarią w rozumieniu ustawy POŚ jest zdarzenie, w szczególności emisja, pożar lub eksplozja, powstałe w trakcie procesu przemysłowego, magazynowania lub transportu, w których występuje jedna lub więcej niebezpiecznych substancji, prowadzące do natychmiastowego powstania zagrożenia życia lub zdrowia ludzi lub środowiska lub powstanie takiego zagrożenia z opóźnieniem.

Obowiązki związane z awariami przemysłowymi spoczywają głównie na prowadzącym zakład o dużym lub zwiększonym ryzyku wystąpienia awarii oraz na organach Państwowej Straży Pożarnej, a także Wojewodzie. Szczegółowy opis obowiązków podaje ustawa Prawo ochrony środowiska. WIOŚ realizuje zadania z zakresu zapobiegania występowania awarii przemysłowych poprzez:

- kontrolę podmiotów gospodarczych o dużym i zwiększonym ryzyku wystąpienia awarii
- badanie przyczyn wystąpienia awarii oraz sposobów likwidacji skutków awarii
- prowadzenie szkoleń i instruktażu pracowników ww. zakładów.

Podstawowym aktem prawnym w tej dziedzinie jest ustawa Prawo Ochrony Środowiska, która określa: instrumenty prawne służące przeciwdziałaniu awariom przemysłowym, obowiązki zakładu stwarzającego takie zagrożenie oraz obowiązki organów administracji w tym zakresie. Zgodnie z przepisami cytowanej na wstępie ustawy w przypadku wystąpienia takiej awarii Wojewoda poprzez Komendanta Wojewódzkiego Państwowej Straży Pożarnej i Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska podejmuje działania mające na celu usunięcie awarii i jej skutków.

Potencjalne zagrożenia mogące prowadzić do awarii i katastrof na terenie gminy Stanisławów są następujące:

- urządzenia techniczne (instalacje) w zakładach magazynowych lub stosujących w procesie produkcji toksyczne środki przemysłowe,
- rurociągi przemysłowe, przepompownie oraz stacje redukcyjne gazu,
- transport materiałów i substancji niebezpiecznych, głównie na drodze krajowej, wojewódzkiej oraz na drogach powiatowych i szlaku kolejowym, powodując między innymi zagrożenie zanieczyszczenia gleby oraz pożarowe zagrożenie na terenach leśnych,
- magazynowanie materiałów i substancji niebezpiecznych.

Przeciwdziałania zagrożeniom środowiska realizowane są poprzez:

- prowadzenie kontroli przedsiębiorców, których działalność produkcyjna może stanowić przyczynę powstania nadzwyczajnych zagrożeń środowiska,
- szkolenie pracowników administracji publicznej i przedsiębiorców,
- prowadzenie badań mających na celu ustalenia przyczyn powstawania oraz sposobów likwidacji awarii i katastrof

5.3.2. Cele średniookresowe do 2016 r.

Celem działań w obszarze zdrowia środowiskowego jest dalsza poprawa stanu zdrowotnego mieszkańców w wyniku wspólnych działań sektora ochrony środowiska z sektorem zdro-

wia oraz skuteczny nadzór nad wszystkimi w kraju instalacjami będącymi potencjalnymi źródłami awarii przemysłowych powodujących zanieczyszczenie środowiska.

5.3.3. Kierunki działań

Kierunki działań na lata 2009-2016 wyznaczone w II Polityce Ekologicznej Państwa:

Dla realizacji głównego celu najistotniejsza jest ścisła współpraca Państwowej Inspekcji Sanitarnej z Inspekcją Ochrony Środowiska w zakresie:

1. Zbierania i udostępniania informacji na temat zagrożeń dla zdrowia społeczeństwa (zarówno nagłych, jak i długotrwałych),
2. Opracowania zasad analizy ryzyka zdrowotnego dla procedur związanych z dopuszczeniem inwestycji do realizacji,
3. Poprawy funkcjonowania państwowego monitoringu środowiska i monitoringu sanitarnego przez poprawę technicznego wyposażenia służb kontrolnych w nowoczesny sprzęt oraz sieci alarmowe,
4. Wspólnych działań Państwowej Inspekcji Sanitarnej i Inspekcji Środowiska w celu poprawy jakości wody pitnej,
5. Wspólnego prowadzenia akcji edukacyjno-szkoleniowych dla służb zakładów przemysłowych i pracowników administracji publicznej w zakresie zapobiegania awariom oraz skażeniom środowiska.

Poza tym jest konieczne wyposażenie straży pożarnej w sprzęt do ratownictwa chemiczno-ekologicznego oraz sporządzanie planów zarządzania ryzykiem wystąpienia awarii.

5.3.4. Zhierarchizowana lista przedsięwzięć własnych i koordynowanych, w podziale na inwestycyjne i pozainwestycyjne, przewidzianych do realizacji w ramach Programu

Tabela 19 Zadania przeznaczone do realizacji w ramach zapobiegania wystąpienia awarii na terenie gminy Stanisławów

L.p.	Rodzaj przedsięwzięcia	Opis przedsięwzięcia	Jednostka odpowiedzialna / Jednostki współpracujące	Okres realizacji									Cel przedsięwzięcia	Szacunkowe nakłady zł	Potencjalne źródła finansowania
				2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	
Zadania koordynowane															
1.	P	Aktualizacja informacji o zakładach o zwiększonym i dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii,	Wojewoda/Powiat/ komendant wojewódzki straży pożarnej									Ochrona przed poważnymi awariami	-	Środki własne, inne fundusze	
2.	I	Rozbudowa bazy do walki z zanieczyszczeniem chemicznym.	Powiat/ Powiatowa Państwowa Straż Pożarna w Mińsku Mazowieckim									Ochrona przed poważnymi awariami	środkowW miarę potrzeb i posiadanych	Środki własne, inne fundusze	

3.	P	Badanie przyczyn powstawania oraz sposobów likwidacji skutków poważnych awarii dla środowiska z okresowym sporządzaniem raportów na ten temat	Powiat/ Powiatowa Państwowa Straż Pożarna w Mińsku Mazowieckim									Ochrona przed poważnymi awariami	środkówW miarę potrzeb i posiadanych	Środki własne, inne fundusze
4	P	Weryfikacja systemu wymiany informacji, komunikacji i łączności w zakresie ochrony przeciwpowodziowej	województwo/ Powiat, IMGW, RZGW, Staż pożarna									Ochrona przed klęskami żywiołowymi	środkówW miarę potrzeb i posiadanych	Środki własne, Inne fundusze
5.		Współpraca ze służbami porządkowymi (Straż Pożarna, Policja, Pogotowie Ratunkowe, WIOŚ) przy weryfikacji i aktualizacji procedur postępowania w przypadkach awarii drogowych, kolejowych i przemysłowych.	Straż Pożarna, Policja, Pogotowie Ratunkowe, WIOŚ, gmina									Ochrona przed poważnymi awariami	środkówW miarę potrzeb i posiadanych	Środki własne, Inne fundusze
6.	P	Kontrola przestrzegania europejskiej umowy "ADR" o przewozie substancji i materiałów niebezpiecznych	komendant wojewódzki straży pożarnej, gmina, Inspekcja Transportu Drogowego									Bezpieczny transport substancji niebezpiecznych	-	Środki własne, Inne fundusze
Zadania własne														
1.	P	Edukacja społeczeństwa w zakresie właściwych zachowań w sytuacji wystąpienia zagrożenia	organizacje pozarządowe, gazety lokalne/ powiat, gmina									Edukacja społeczności lokalnej	środkówW miarę potrzeb i posiadanych	Środki własne, Inne fundusze

5.4. Oddziaływanie hałasu

Hałasem nazywa się niepożądane, nieprzyjemne, dokuczliwe lub szkodliwe drgania mechaniczne ośrodka sprężystego, działające za pośrednictwem powietrza na ośrodek słuchu i inne zmysły oraz poszczególne elementy organizmu człowieka. W przypadku wibracji drgania przenoszone są przez ciała stałe. Hałas w szczególny sposób wpływa na jakość życia ludzkiego, powodując określone skutki zdrowotne i ekonomiczne.

Hałas jest zanieczyszczeniem środowiska, charakteryzującym się dużą ilością i różnorodnością źródeł oraz powszechnością występowania. Nadmierny hałas może wywoływać niekorzystne zmiany w organizmie człowieka. Powoduje on m.in. zaburzenia snu i wypoczynku, wpływa niekorzystnie na układ nerwowy, utrudnia pracę i naukę, zwiększa podatność na choroby psychiczne.

Stan środowiska, ze względu na jego zanieczyszczenie hałasem, określa się za pomocą tzw. klimatu akustycznego. Klimat akustyczny jest to zespół zjawisk akustycznych kształtowanych przede wszystkim przez źródła hałasu takie, jak :

- komunikacja samochodowa, kolejowa,
- zakłady : przemysłowe, rzemieślnicze i usługowe, emitujące hałas na zewnątrz,
- obiekty użyteczności publicznej związane z hałaśliwą działalnością, np. stadiony,
- transport dostawczy i komunalny, maszyny budowlane
- przesył energii elektrycznej o wysokich napięciach

Najczęściej klimat akustyczny ocenia się ilościowo przy pomocy równoważnego poziomu dźwięku A (L_{Aeq}), wyrażonego w decybelach [dB], będącego poziomem uśrednionym w funkcji czasu. Dopuszczalne wartości poziomów dźwięku w środowisku określa załącznik do Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz.U. z 2007 nr 120 poz. 826). Wartości te przedstawia tabela nr 20:

Tabela 20 Dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku powodowanego przez poszczególne grupy źródeł hałasu, z wyłączeniem hałasu powodowanego przez starty, lądowania i przeloty statków powietrznych oraz linie elektroenergetyczne, wyrażone wskaźnikami $L_{Aeq D}$ i $L_{Aeq N}$, które to wskaźniki mają zastosowanie do ustalania i kontroli warunków korzystania ze środowiska, w odniesieniu do jednej doby.

L.p	Rodzaj terenu	Dopuszczalny poziom hałasu w dB			
		Drogi lub linie kolejowe		Pozostałe obiekty i działalność będąca źródłem hałasu	
		$L_{Aeq D}$ Przedział czasu odniesienia równy 16 godzinom	$L_{Aeq N}$ przedział czasu odniesienia równy 8 h	$L_{Aeq D}$ przedział czasu odniesienia równy 8-miu najmniej korzystnym godz. dnia	$L_{Aeq N}$ przedział czasu odniesienia równy 1-ej najmniej korzystnej godz. nocy
1	2	3	4	5	6
1.	a. Obszary A ochrony uzdrowiskowej b. Tereny szpitali poza miastem	50	45	45	40
2.	a. Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej b. Tereny zabudowy związanej ze stałym lub wielogodzinnym pobytem dzieci i młodzieży c. Tereny domów opieki d. Tereny szpitali w miastach	55	50	50	40
3.	a. Tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i zamieszkania zbiorowego c. Tereny zabudowy zagrodowej d. tereny mieszkaniowo-usługowe	60	50	55	45
4.	Tereny w strefie śródmiejskiej miast powyżej 100 tys. mieszkańców	65	55	55	45

5.4.1. Analiza stanu istniejącego

Długotrwałe występowanie hałasu wywołuje zmęczenie, podatność na stres, bezsenność, a więc jego wpływ na człowieka jest zdecydowanie negatywny. Głównym źródłem hałasu uciążliwego dla środowiska przyrodniczego i ludzi jest komunikacja. Uciążliwość hałasu zależy od jego poziomu, pory i częstotliwości od jego trwania. Dominującym źródłem hałasu w środowisku miej-

skim jest ruch kołowy. O wielkości poziomu hałasu decyduje przede wszystkim hałas pojazdów, natężenie ruchu, udział taboru ciężkiego w natężeniu ruchu pojazdów kołowych, prędkość pojazdów i inne.

5.4.1.1. Hałas komunikacyjny

Pod pojęciem hałasu drogowego rozumie się hałas pochodzący od środków transportu poruszających się po wszelkiego rodzaju drogach nie będących drogami kolejowymi. Jest to hałas typu liniowego.

Stan techniczny dróg wojewódzkich powiatowych i gminnych, od dawna nie odpowiada wzrastającemu natężeniu ruchu osobowego i towarowego. Obserwacje poczynione na drogach wskazują jednoznacznie, że stan ten systematycznie się pogarsza. Na wielu odcinkach dróg występują niebezpieczne koleiny, co stwarza zagrożenie dla ruchu oraz zwiększa poziom hałasu.

Obecnie mamy do czynienia z gwałtownym rozwojem motoryzacji. Konsekwencją tego jest:

- stały wzrost natężenia ruchu,
- nakładanie się ruchu tranzytowego na ruch lokalny,
- dekapitalizacja zasobów drogowej infrastruktury komunikacyjnej,
- rozciąganie się godzin szczytu komunikacyjnego,
- powstanie nowych obszarów będących w zasięgu uciążliwości hałasu,
- wzrost liczby mieszkańców przy głównych drogach i ulicach,
- stały wzrost uciążliwości hałasu i drgań wywołanych przez ruch drogowy.

Hałas drogowy można zmniejszyć poprzez zapewnienie odpowiedniego stanu techniczny drogi oraz także poprzez:

- ograniczenie prędkości na określonych odcinkach dróg,
- poprawę płynności ruchu,
- ograniczenie możliwości wjazdu pojazdów ciężkich.

5.4.1.2. Obszary narażone na hałas przemysłowy

Na hałas przemysłowy składają się wszelkie źródła dźwięku znajdujące się na terenie zakładu, zarówno na otwartej przestrzeni (punktowe źródła hałasu), jak i w budynkach (wtórne źródła hałasu). Punktowymi źródłami hałasu zewnętrznego są np. piły mechaniczne, wentylatory, czerpnie powietrza, sprężarki itp. usytuowane na zewnątrz budynków. Źródłem hałasu wtórnego są obiekty budowlane, w tym produkcyjne, w których hałas pochodzący od pracy maszyn i urządzeń emitowany jest do środowiska przez ściany, strop, okna i drzwi. Ponadto prace dorywcze wykonywane poza budynkami produkcyjnymi jak np. cięcie, kucie, a także obsługa zakładów przez środki transportu (np. wózki widłowe, ciężarowy transport zewnętrzny) stanowią dodatkowe źródło hałasu.

Hałas przemysłowy jest z reguły uciążliwy w granicach danego obiektu, poza granicami przekroczenia występują jednostkowo.

Celem skutecznej ochrony środowiska przed nadmiarem hałasu między innymi należy:

- zinwentaryzować źródła emisji hałasu do środowiska;
- wyszukiwać tzw. „obszary szczególnej uciążliwości dla środowiska”;
- kontynuować ciągłe badania (monitoring) w środowisku chronionym akustycznie;
- kontynuować systematycznie pomiary hałasu komunikacyjnego i przemysłowego;
- wdrażać technologie (urządzenie) charakteryzujące się niskimi emisjami hałasu do środowiska;
- stosować maszyn i urządzeń o obniżonej hałaśliwości;
- budować ekrany akustyczne w miejscach o dużej uciążliwości hałasu drogowego;
- budować obwodnice drogowe, w pierwszej kolejności budowa obwodnicy we Wrzesznie i Miłosławiu;
- zakładać pasy zieleni ochronnej (izolacyjne);

5.4.2. Ocena zagrożenia dla ludzi i środowiska

Głównym problemem z zakresu ochrony przed hałasem w gminie Stanisławów jest duża uciążliwość hałasu pochodzenia komunikacyjnego, w szczególności z dróg krajowych i wojewódzkich przebiegających przez gminę, a także hałasu generowanego przez ruch kolejowy. Rozwiązaniem może być wymiana nawierzchni i modernizacja dróg oraz wprowadzanie zieleni, które w znaczny sposób ograniczą emisję hałasu (analogicznie jak dla emisji zanieczyszczeń ze źródeł komunikacyjnych). Uciążliwość związana z hałasem przemysłowym może występować jedynie w granicach obiektu lub też ograniczać się do najbliższego otoczenia.

5.4.3. Przewidywane kierunki zmian

Politykę Unii Europejskiej w dziedzinie walki z hałasem określa dyrektywa 2002/49/WE w sprawie oceny i zarządzania hałasem w środowisku. Wg POŚ (art.112), ochrona przed hałasem polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu akustycznego środowiska, w szczególności poprzez:

- utrzymanie poziomu hałasu poniżej dopuszczalnego lub, co najmniej na tym poziomie,
- zmniejszanie poziomu hałasu, co najmniej do dopuszczalnego, gdy nie jest on dotrzymany.

Polityka unijna zmierza w kierunku stworzenia sprawnego systemu gromadzenia informacji o stanie klimatu akustycznego środowiska.

Problem zagrożenia emisją hałasu należy integrować z aspektami planowania przestrzennego w opracowywaniu lub wprowadzaniu zmian do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Dla ograniczenia emisji hałasu komunikacyjnego w gminie, istotne znaczenie będą miały przedsięwzięcia, dotyczące ograniczenia emisji komunikacyjnej. Są to działania z zakresu modernizacji sieci drogowej i zwiększenia przepustowości ruchu. W skali lokalnej istotne znaczenie ma zmniejszenie emisji hałasu do środowiska z obiektów działalności gospodarczej.

Kontrole przez służby WIOŚ instalacji emitujących nadmierny hałas do środowiska w znacznej mierze wymuszają na podmiotach inwestowanie w urządzenia ograniczające jego emisję (tłumiki, obudowy dźwiękoszczelne, przenoszenie instalacji do innego obiektu, skrócenie czasu pracy urządzeń).

5.4.4. Przyjęte cele

Celem średniookresowym do 2016r.

**Dokonanie wiarygodnej oceny narażenia społeczeństwa na ponadnormatywny hałas i podjęcie kroków do zmniejszenia tego zagrożenia tam, gdzie jest ono największe
Zmniejszanie uciążliwości hałasu dla mieszkańców i środowiska**

5.4.5. Kierunki działań

Kierunki działań na lata 2009-2016 wyznaczone w II Polityce Ekologicznej Państwa:

1. Budowa obwodnic miast
2. Opracowanie konkretnych technicznych i organizacyjnych przedsięwzięć dla zmniejszenia poziomu hałasu, tam gdzie jest on ponadnormatywny
3. Likwidacja źródeł hałasu u podstaw przez tworzenie stref wolnych od transportu
4. Ograniczenie szybkości ruchu
5. Budowa ekranów akustycznych
6. Wykorzystywanie planowania przestrzennego dla rozdzielania potencjalnych źródeł hałasu od terenów mieszkaniowych
7. Konieczność rozwoju systemu monitoringu hałasu

5.4.6. Zhierarchizowana lista przedsięwzięć własnych i koordynowanych, w podziale na inwestycyjne i pozainwestycyjne, przewidzianych do realizacji w ramach Programu

Tabela 21 Przedsięwzięcia do realizacji w latach 2009-2016 w zakresie ochrony przed hałasem na terenie gminy Stanisławów

L.p.	Rodzaj przedsięwzięcia	Opis przedsięwzięcia	Jednostka odpowiedzialna / Jednostki współpracujące	Okres realizacji								Cel przedsięwzięcia	Szacunkowe nakłady zł	Potencjalne źródła finansowania
				2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Zadania własne														
1.	I	Optymalizacja transportu publicznego i rozwój innych rodzajów transportu (nie samochodowych) oraz budowa i modernizacja sieci drogowej z towarzyszącą infrastrukturą w warunkach pełnej ochrony obszarów cennych przyrodniczo.	zarząd województwa, gmina/powiat, przewoźnicy									Ograniczenie emisji hałasu	W miarę potrzeb i posiadanych środków	Środki własne, Inne fundusze w tym strukturalne UE.
2.	I	Wprowadzanie rozwiązań bezpośrednio zmniejszających uciążliwość hałasu dla mieszkańców (np. budowa ekranów akustycznych, zwłaszcza na odcinkach tras o nadmiernym ruchu).	Administratorzy dróg									Osiągnięcie właściwego komfortu akustycznego	W miarę potrzeb i posiadanych środków	Środki własne, Inne fundusze w tym strukturalne UE.
3.	P	Podejmowanie przedsięwzięć organizacyjnych i technicznych na rzecz ograniczenia emisji hałasu przemysłowego.	przedsiębiorcy/WIOŚ, gmina									Ograniczenie emisji hałasu przemysłowego	W miarę potrzeb i posiadanych środków	Środki własne, Inne fundusze w tym strukturalne UE.
Zadania koordynowane														

1.	I	Realizacja zadań modernizacyjnych na drogach powiatowych w oparciu o uprzednio opracowany program i harmonogram prac.	Powiat/ zarząd dróg powiatowych								Ograniczenie emisji hałasu	Środki własne, Inne fundusze w tym strukturalne UE.
2.	I	Prowadzenie nasadzeń i odnowy zieleni ochronnej przy drogach powiatowych.	zarząd dróg powiatowych								Ograniczenie emisji hałasu	Środki własne, Inne fundusze w tym strukturalne UE.
3.	P	Identyfikacja i sporządzenie wykazu terenu wokół dróg i linii kolejowych z przekroczeniami dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku, terenów zagrożonych hałasem i obszarów ograniczonego użytkowania.	WIOŚ								Ograniczenie emisji hałasu w pobliżu linii kolejowych i dróg	Środki własne, Inne fundusze w tym strukturalne UE.

5.5. Oddziaływanie pól elektromagnetycznych

5.5.1. Analiza stanu istniejącego

Na obszarze gminy Stanisławów, podobnie jak w innych regionach, głównym źródłem emisji pól elektromagnetycznych o szkodliwym promieniowaniu niejonizującym, są napowietrzne linie energetyczne. Przy obecnym stanie wiedzy i badań w tym zakresie, określenie wpływu fal elektromagnetycznych na środowisko i zdrowie ludzi na danym obszarze jest niemożliwe. Bardzo ważna jest świadomość nawet niewielkiego zagrożenia, która powinna być wykorzystana do racjonalnej ochrony przed ich szkodliwym działaniem.

Natężenie pól wokół linii przesyłowych – 400 kW – zmniejsza się znacznie w odległości 40 m. W strefach ochronnych linii przesyłowych nie należy lokalizować obiektów mieszkalnych i produkcyjnych.

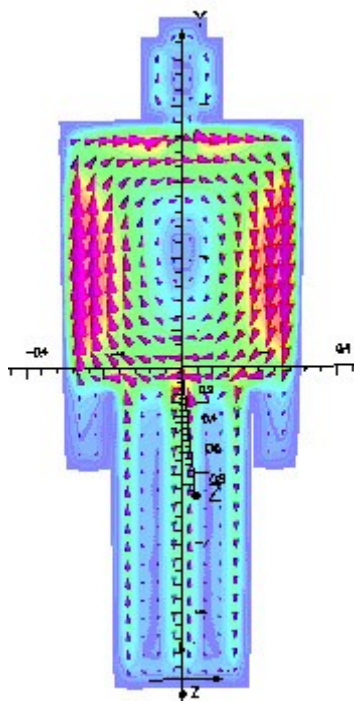

a) linie elektromagnetyczne wysokiego napięcia

b) anteny nadawcze telefonii komórkowej

Rysunek 6 Przykładowe źródła pola elektromagnetycznego.

Energia pól elektromagnetycznych absorbowana bezpośrednio w organizmie powoduje powstawanie w nim elektrycznych prądów indukowanych oraz podgrzewanie tkanek. Może to być przyczyną niepożądanych efektów biologicznych i w konsekwencji zmian stanu zdrowia (czasowego i trwałego). Mimo wieloletnich badań w celu ustalenia czy wieloletnia, chroniczna ekspozycja na pola o natężeniach niewywołujących istotnych zmian krótkoterminowych może wpływać na stan zdrowia ludzi, wciąż nie ma ostatecznych rozstrzygnięć w tej sprawie.

Rysunek 7 Symulacje numeryczne prądu indukowanego w ciele człowieka znajdującego się w polu magnetycznym o polaryzacji poziomej.

Oprócz różnorodnego bezpośredniego oddziaływania na organizm pracownika, pole elektromagnetyczne może stwarzać także zagrożenie dla ludzi poprzez oddziaływanie na infrastrukturę techniczną, ponieważ odbiór energii pola elektromagnetycznego przez urządzenia może być przyczyną m.in.:

- zakłóceń pracy automatycznych urządzeń sterujących i elektronicznej aparatury medycznej (w tym elektrostymulatorów serca oraz innych elektronicznych implantów medycznych),
- detonacji urządzeń elektrowybuchowych (detonatorów),
- pożarów i eksplozji związanych z zapaleniem się materiałów łatwopalnych od iskieł wywoływanych przez pola indukowane lub ładunki elektrostatyczne.

Oddziaływanie pól elektromagnetycznych może powodować występowanie niepożądanych skutków. Z tego powodu wprowadzono okresową kontrolę warunków ekspozycji oraz ograniczenia ekspozycji:

- ogółu ludności,
- pracowników,
- infrastruktury technicznej.

Ustawa POŚ zobowiązuje wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska do prowadzenia okresowych badań kontrolnych poziomów pól elektromagnetycznych oraz do prowadzenia rejestru zawierającego informacje o terenach, na których stwierdzono przekroczenie dopuszczalnych poziomów pól. Badania pól elektromagnetycznych w zakresie wynikającym z przepisów o Państwowej Inspekcji Sanitarnej prowadzi w ramach nadzoru bieżącego Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna (WSSE). Potrzeba ochrony środowiska przed polami elektromagnetycznymi znalazła wyraz w rozdziale 4.8. Polityki ekologicznej państwa, przyjętej uchwałą Sejmu RP z dnia 8 maja 2003r. Cele i działania w dziedzinie ochrony przed polami elektromagnetycznymi określone w Polityce ekologicznej nie dotyczą samorządów powiatów i koncentrują się na:

- opracowaniu przepisów wykonawczych i wytycznych zapewniających wdrożenie ustawy Prawo ochrony środowiska, m.in. w zakresie norm i badań,
- stworzeniu odpowiednich struktur organizacyjnych zajmujących się monitorowaniem i badaniem pól elektromagnetycznych,
- zapewnieniu tym strukturom (laboratoriom) odpowiedniej aparatury do pomiaru pól elektromagnetycznych
- opracowaniu projektu bazy danych o polach elektromagnetycznych.

Dla jakości środowiska istotne znaczenie mają urządzenia emitujące fale elektromagnetyczne wysokiej częstotliwości w postaci radiofal o różnych częstotliwościach oraz punktowe źródła pól elektromagnetycznych. Są to przede wszystkim stacje bazowe telefonii komórkowej.

Postępowanie administracyjne związane z lokalizacją stacji odbywa się zgodnie z obowiązującymi przepisami Prawa ochrony środowiska i poprzedzone jest w większości przypadków procedurą ocen oddziaływania na środowisko. W przypadku wykonania oceny oddziaływania na środowisko jej przeprowadzenie odbywa się zgodnie z ustawą o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko. Przepisy ochrony środowiska nakładają na inwestora obowiązek wykonania pomiarów pól elektromagnetycznych bezpośrednio po uruchomieniu obiektu.

Lokalizacja anten na znacznych wysokościach (30-40 m npt.) oraz kierunkowa charakterystyka ich promieniowania powodują, że w miejscach dostępnych dla ludności pole elektromagnetyczne emitowane przez anteny nadawcze stacji bazowych jest wielokrotnie niższe niż dopuszczalne. Potwierdzają to badania wykonywane przez operatorów stacji komórkowych. WSSE nie prowadziły badań monitoringowych. Wg opinii WSSE Stacje bazowe nie stanowią zagrożenia dla zdrowia mieszkańców gminy Stanisławów

5.5.2. Przewidywane kierunki zmian

Polskie przepisy ochrony środowiska odnoszą się do wszystkich linii elektroenergetycznych. Znajomość problematyki oddziaływania linii energetycznych na środowisko ma istotne znaczenie przy ustalaniu zapisów w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Ograniczenia lub sposoby korzystania z obszarów położonych bezpośrednio pod liniami elektromagnetycznymi oraz w ich sąsiedztwie powinny być zapisane w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Szczegółowe zasady ochrony przed polami elektromagnetycznymi i hałasem emitowanym przez linie elektromagnetyczne zostały określone w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz. U. Nr 120, poz. 826) rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposobów sprawdzania dotrzymania tych poziomów (Dz.U.Nr.192,poz. 1883).

5.5.3. Przyjęte cele**Cel średniookresowy do 2016r.**

Bieżąca kontrola źródeł emisji promieniowania elektromagnetycznego.

5.5.4. Kierunki działań

Kierunki działań na lata 2009-2016 wyznaczone w II Polityce Ekologicznej Państwa:

1. Opracowanie w Ministerstwie Środowiska procedur zapewniających bezpieczną lokalizację źródeł pól elektromagnetycznych
2. Zobowiązanie operatorów telefonii komórkowej do zgłoszenia organowi ochrony środowiska instalacji stanowiących źródła promieniowania

5.5.5. Lista przedsięwzięć własnych i koordynowanych

Tabela 22 Przedsięwzięcia do realizacji w latach 2009-2016 w zakresie ochrony przed promieniowaniem elektromagnetycznym.

L.p.	Rodzaj przedsięwzięcia	Opis przedsięwzięcia	Jednostka odpowiedzialna / Jednostki współpracujące	Okres realizacji									Cel przedsięwzięcia	Szacunkowe nakłady zł	Potencjalne źródła finansowania
				2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	
Zadania koordynowane															
1.	P	Współpraca ze służbami kontrolno-pomiarowymi obiektów emitujących pola elektromagnetyczne.	WIOŚ, WSSE/										Element systemu zarządzania środowiskiem	środków w miarę potrzeb i posiadanych	Budżet Państwa

2.	I	Modernizacja istniejących sieci elektroenergetycznych I stacji transformatorowych	Zakłady Energetyczne												Wzrost bezpieczeństwa	Środki Zakładu energetycznego, środki UE
----	---	---	----------------------	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	-----------------------	--

Wskaźniki monitorowania efektywności Programu

Podstawą właściwego systemu oceny realizacji Programu jest dobry system sprawozdawczości, oparty na wskaźnikach (miernikach) stanu środowiska i zmiany presji na środowisko, a także na wskaźnikach świadomości społecznej. Poniżej zaproponowano istotne wskaźniki, przyjmując, że lista ta nie jest wyczerpująca i będzie sukcesywnie modyfikowana.

Tabela 23 Wskaźniki monitorowania Programu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka
A. Wskaźniki stanu środowiska i zmiany presji na środowisko		
1	Jakość wód powierzchniowych płynących; udział wód pozaklasowych (wg oceny ogólnej)	%
2	Jakość zbiorników wodnych; udział wód pozaklasowych (wg oceny ogólnej)	%
3	Jakość wód podziemnych; udział wód o bardzo dobrej i dobrej jakości (klasa Ia i Ib)	%
4	Stopień zwodociągowania gminy	%
5	Stopień skanalizowania gminy	%
6	Ścieki przemysłowe i komunalne odprowadzane do wód powierzchniowych lub do ziemi nieoczyszczone	dam ³
7	Ścieki przemysłowe i komunalne odprowadzane do wód powierzchniowych lub do ziemi i oczyszczone	dam ³
8	Długości sieci kanalizacyjnej do sieci wodociągowej	km
9	Ilość wytwarzanych odpadów komunalnych / 1 mieszkańca x rok	Szczegóły w PGO
10	Udział odpadów komunalnych składowanych na składowiskach	Szczegóły w PGO
11	Udział odpadów przemysłowych składowanych na składowiskach	Szczegóły w PGO
12	Wielkość emisji zanieczyszczeń pyłowych do powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych	Mg /rok
13	Wielkość emisji zanieczyszczeń gazowych do powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych (bez CO ₂)	Mg /rok
14	Procentowy udział lasów	%
15	Procentowy udział powierzchni terenów objętych ochroną prawną	%
B. Wskaźniki świadomości społecznej		
16	Udział społeczeństwa w działaniach na rzecz ochrony środowiska wg oceny jakościowej	Opis
17	Ilość i jakość interwencji (wniosków) zgłaszanych przez mieszkańców	Ilość/opis
18	Liczba, jakość i skuteczność kampanii edukacyjno-informacyjnych	Liczba/opis

Określenie powyższych wskaźników wymaga posiadania odpowiednich informacji:

- Pochodzących z monitoringu środowiska (grupa A). Informacje te pochodzą głównie z WIOŚ i GUS
- Pochodzących z przeprowadzenia odpowiednich badań społecznych (grupa B), np. raz na 4 lata. Badania te mogą być prowadzone przez wyspecjalizowane jednostki badania opinii społecznej. Mierniki społecznych efektów programu są wielkościami wolnozmiennymi. Są wynikiem badań opinii społecznej i opracowań służących jakościowej ocenie udziału społeczeństwa w działaniach na rzecz poprawy stanu środowiska, a także ocenie odbioru przez społeczeństwo efektów programu przez ilość i jakość interwencji zgłaszanych do Urzędu Gminy, Starostwa, Urzędu Wojewódzkiego, WIOŚ.

W oparciu o analizę wskaźników grupy A i grupy B będzie możliwa ocena efektywności realizacji „Programu ochrony środowiska” a w oparciu o tą ocenę - aktualizacja programu.

5.6. Harmonogram realizacji Programu

W tabeli poniżej przedstawiono harmonogram wdrażania „Programu Ochrony Środowiska dla gminy Stanisławów”. Harmonogram ten ujmuje cyklicznie prowadzone działania opisane wcześniej.

Należy jednak zaznaczyć, iż możliwe są modyfikacje tego harmonogramu w zależności od oceny postępów w zakresie osiągania celów i zmieniających się uwarunkowań

Tabela 24 Harmonogram wdrażania „Programu Ochrony Środowiska dla gminy Stanisławów

Lp.	Rok Zadania	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
1.	Program ochrony środowiska								
	a) Cele i kierunki działań do 2016 r.								
	b) lista przedsięwzięć proponowanych do realizacji w latach 2009 -2016	2009 do 2012				2013 do 2016			
2.	Monitoring								
2.1.	Monitoring stanu środowiska								
2.2.	Monitoring polityki środowiskowej								
	Mierniki efektywności Programu								
	Ocena realizacji listy przedsięwzięć								
	Raporty z realizacji Programu								
	Ocena realizacji celów do 2016r. i kierunków działań								

5.7. Edukacja społeczności lokalnej

Podstawowe cele dotyczące edukacji ekologicznej sformułowane zostały w Narodowej Strategii Edukacji Ekologicznej: „Edukacja ekologiczna kształtuje całościowy obraz relacji pomiędzy człowiekiem, społeczeństwem i przyrodą. Ukazuje zależność człowieka od środowiska oraz uczy odpowiedzialności za zmiany dokonywane w środowisku naturalnym. Istotne jest, aby został on osiągnięty zarówno wśród młodego pokolenia, jak i u ludzi dorosłych poprzez: edukację ekologiczną w formalnym systemie kształcenia oraz pozaszkolną edukację ekologiczną.

Zjawiska takie jak eksplozja demograficzna oraz konsumpcyjny model życia powodują, że następuje stopniowa degradacja środowiska przyrodniczego. Zachodzi więc konieczność zmiany relacji między gospodarką człowieka, a środowiskiem na rzecz rozwoju zrównoważonego. Potrzeba stosowania zasad rozwoju powinna być szeroko rozpowszechniona wśród wszystkich grup społeczeństwa. Ważnym elementem jest podnoszenie świadomości ekologicznej, co jest warunkiem zapewniającym naszemu krajowi właściwe miejsce w zjednoczonej Europie.

W Polityce ekologicznej na lata 2009-2012, z uwzględnieniem perspektywy do roku 2016, celem średniookresowym w omawianym zakresie jest stałe podnoszenie świadomości ekologicznej społeczeństwa zgodnie z zasadą „myśl globalnie, działaj lokalnie”, która prowadzi do:

- proekologicznych zachowań konsumenckich
- pośrodowiskowych nawyków i pobudzenia odpowiedzialności za stan środowiska
- organizowania akcji lokalnych służących ochronie środowiska
- uczestniczenia w procedurach prawnych i kontrolnych dotyczących ochrony środowiska

Zagadnienia dotyczące edukacji ekologicznej zawarte są w wielu dokumentach o randze międzynarodowej. Jednym z ważniejszych dokumentów jest „Deklaracja z Rio” i „Agenda 21”. Na konferencji Narodów Zjednoczonych „Środowisko i Rozwój”, która odbyła się w czerwcu 1992 r. w Rio de Janeiro przyjęto pięć dokumentów istotnych dla ochrony środowiska.

Z „Deklaracji z Rio” ważne są dwie zasady dotyczące udziału obywateli w sprawach dotyczących zagadnień środowiska. Są to:

Zasada 10 – Zagadnienia środowiskowe są najlepiej rozwiązywane na odpowiednim poziomie z udziałem wszystkich zainteresowanych obywateli. Każda jednostka powinna mieć zapewniony dostęp do informacji dotyczącej środowiska, w której posiadaniu jest władza publiczna. Zasada 10 obejmuje zarówno informacje dotyczące substancji niebezpiecznych, jak i działań podejmowanych w obrębie społeczności lokalnych, a także możliwości udziału obywateli w procesie podejmowania decyzji.

Zasada 23 – Ludność miejscowa i społeczności lokalne odgrywają znaczącą rolę w zarządzaniu środowiskiem i rozwojem ze względu na ich wiedzę i tradycję. Państwa powinny rozpoznawać i właściwie podtrzymywać ich tożsamość kulturową i zainteresowania oraz umożliwić im efektywny udział w osiąganiu zrównoważonego rozwoju (ekorozwoju) w skali globalnej, krajowej, regionalnej i lokalnej w podejmowaniu decyzji oraz uzyskiwaniu akceptacji społecznej dla realizowania polityki środowiskowej.

Podstawowym dokumentem, na którym powinna opierać się edukacja ekologiczna w Polsce, jest „Narodowa strategia edukacji ekologicznej”. Główne cele zawarte w tym programie, to:

- stworzenie mechanizmów pozwalających sprostać wyzwaniom związanym z wdrażaniem idei i zasad zrównoważonego rozwoju, pozwalających kształtować świadomość ekologiczną w warunkach demokratyzacji życia społecznego i wzrastającej roli komunikacji społecznej;
- zwiększenie efektywności edukacji ekologicznej przez promowanie najskuteczniejszych jej form i najważniejszych treści, wskazanie sposobów optymalnej alokacji środków finansowych, uporządkowanie informacji i decyzji wykorzystując najlepsze krajowe i zagraniczne doświadczenia;
- wdrożenie zaleceń „Narodowej strategii edukacji ekologicznej” z uwzględnieniem zmian zachodzących w procesie reformowania państwa oraz integracji z Unią Europejską.

W Strategii wyróżniamy trzy sfery:

1. Edukacja formalna - to zorganizowany system kształcenia zgodny z określonymi zasadami sformułowanymi w odpowiednich aktach prawnych. Polski system edukacji formalnej obejmuje system oświaty i szkolnictwa wyższego.
2. Ekologiczna świadomość społeczna – jest to stan poglądów i wyobrażeń ludzi o środowisku przyrodniczym, jego antropogenicznym obciążeniu, stopniu wyeksploatowania, zagrożeniach i ochronie, w tym także stan wiedzy o sposobach i instrumentach sterowania, użytkowania i ochrony środowiska. Świadomość ta kształtowana jest przede wszystkim przez organizacje państwowe, społeczne oraz media.
3. Szkolenia – to formy przekazywania wiedzy i umiejętności dla określonej grupy zawodowej lub społecznej, służące podnoszeniu kwalifikacji niezbędnych zarówno w życiu zawodowym, działalności społecznej, jak i dla potrzeb indywidualnych.

Zgodnie z „Narodową strategią edukacji ekologicznej” rząd powinien zapewnić wsparcie finansowe, organizacyjne i techniczne instytucjom publicznym na rzecz działań edukacyjnych realizowanych przez organizacje ekologiczne.

Ważnym jest, aby znaleźć odpowiednie środki przekazu, żeby informacja w zakresie wiedzy ekologicznej docierała do wszystkich grup społecznych i to zarówno do dzieci, jak i dorosłych. Powinna ona docierać do pracowników samorządowych, nauczycieli, do dzieci i młodzieży oraz wszystkich dorosłych mieszkańców gminy.

Działania, jakie powinno się prowadzić na rzecz edukacji ekologicznej w gminie Stanisławów, to przede wszystkim:

- edukacja w Internecie;
- edukacja ekologiczna w szkole;
 - zajęcia zawierające elementy edukacji ekologicznej w przedszkolach,
 - wprowadzanie przedmiotów w programach szkolnych - klasy o profilu ekologicznym,
 - uczestnictwo uczniów w olimpiadach, konkursach i programach ekologicznych o charakterze regionalnym i krajowym,
 - prenumeratę czasopism ekologicznych, wystawy ekologiczne, konkursy wewnątrzszkolne,
 - angażowanie uczniów i szkół w akcje sprzątnięcia terenu gminy i zbierania baterii,
- organizowanie wystaw, konkursów, przedstawień, wycieczek, festynów;
- promowanie alternatywnej (rower, komunikacja zbiorowa) komunikacji w stosunku do samochodu osobowego;
- organizowania specjalistycznych szkoleń, między innymi w zakresie:
 - gospodarki wodno - ściekowej,
 - selektywnej zbiórki odpadów,
 - ochrony gruntów, wód powierzchniowych i podziemnych,
 - nawożenia i ochrony roślin,
- włączenie gminnych instytucji kultury na rzecz środowiska poprzez animację ekologiczną,

5.8. Udział społeczeństwa w podejmowaniu decyzji

Włączenie do procesu realizacji zrównoważonego rozwoju szerokiego grona partnerów daje szansę na jego społeczną akceptację i przyjmowanie przez nich współodpowiedzialności tak za sukcesy jak i porażki. Społeczność gminy Stanisławów jest głównym adresatem działań przewidywanych *Programem*, stąd tak ważnym elementem jest uspołecznienie procesu planowania i podejmowania decyzji i przejrzystość procedur włączając doń szerokie grono partnerów. Zadanie to, by mogło przynieść pozytywny skutek, musi być realizowane przez społeczeństwo świadome zagrożeń, jakie niesie za sobą rozwój cywilizacyjny, a więc odpowiednio przygotowane. W przeciwnym wypadku podejmowane przez władze samorządowe próby rozwiązania szeregu problemów będą napotykały na społeczny opór.

5.9. Podejście do planowania przestrzennego – ekologizacja

Zasady polityki ekologicznej państwa są zasadami, na których oparta jest również polityka ochrony środowiska województwa wielkopolskiego. Oprócz **zasady zrównoważonego rozwoju**, jako nadrzędnej uwzględniono szereg zasad pomocniczych i konkretyzujących, m.in.:

1. **Zasadę prewencji**, oznaczającą w szczególności:

- zapobieganie powstawaniu zanieczyszczeń poprzez stosowanie najlepszych dostępnych technik (BAT),
- recykling, czyli zamykanie obiegu materiałów i surowców, odzysk, energii, wody i surowców ze ścieków i odpadów oraz gospodarcze wykorzystanie odpadów zamiast ich składowania,
- zintegrowane podejście do ograniczania i likwidacji zanieczyszczeń i zagrożeń, zgodnie z zaleceniami Dyrektywy Rady 96/61/WE w sprawie zintegrowanego zapobiegania i ograniczania zanieczyszczeń (tzw. dyrektywa IPPC),
- wprowadzanie pro-środowiskowych systemów zarządzania procesami produkcji i usługami, zgodnie z ogólnymi i europejskimi wymogami w tym zakresie, wyrażonymi m.in. w standardach ISO

14000

i EMAS, programach czystszej produkcji, Responsible Care, itp.

2. **Zasadę "zanieczyszczający płaci"**, odnoszącą się do odpowiedzialności za skutki zanieczyszczenia i stwarzania innych zagrożeń. Odpowiedzialność tę ponosić powinny wszystkie jednostki użytkujące środowisko a więc także konsumenci, zwłaszcza, gdy mają możliwość wyboru mniej zagrażających środowisku dóbr konsumpcyjnych.
3. **Zasadę integracji** polityki ekologicznej z politykami sektorowymi, oznaczającą uwzględnienie w politykach sektorowych celów ekologicznych na równi z celami gospodarczymi i społecznymi.
4. **Zasadę regionalizacji**, oznaczającą m.in. skoordynowanie polityki regionalnej z regionalnymi ekosystemami w Europie (np. doliny rzeczne i obszary wodno-błotne, szczególnie w strefach przygranicznych).
5. **Zasadę subsydiarności**, wynikającą m.in. z Traktatu o Unii Europejskiej a oznaczającą przekazywanie części kompetencji i uprawnień decyzyjnych dotyczących ochrony środowiska na właściwy szczebel, regionalny lub lokalny, tak aby był on rozwiązywany na najniższym szczeblu, na którym może zostać skutecznie i efektywnie rozwiązany.
6. **Zasadę skuteczności ekologicznej i efektywności ekonomicznej** odnoszącą się do wyboru planowanych przedsięwzięć inwestycyjnych ochrony środowiska, a oznaczającą potrzebę minimalizacji nakładów na jednostkę uzyskanego efektu.

6. Podsumowanie Programu Ochrony Środowiska

Przedmiotem niniejszego opracowania jest Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla gminy Stanisławów, który zgodnie z przepisami ustawy Prawo Ochrony Środowiska powinien podlegać aktualizacji nie rzadziej, niż co 4 lata.

Podstawę opracowania stanowi szereg dokumentów udostępnionych m.in. przez Urząd Gminy, Powiat, MZMiUW, Nadleśnictwo, ARiMR, GUS, WIOŚ. Informacje wykorzystane w opracowaniu posłużyły określeniu stanu aktualnego wszystkich komponentów środowiska przyrodniczego. Uwzględniono zmiany, jakie zaszły na przełomie ostatnich lat w zakresie rozwoju infrastruktury, zmiany w stanie jakości wód, powietrza, gleb.

Program powinien być realizowany poprzez uwzględnienie zapisów wynikających z dokumentów rządowych, zwłaszcza wynikających z listy przedsięwzięć własnych i koordynowanych. Ponadto wszelkie działania winny wynikać z przedsięwzięć zawartych w opracowaniach na szczeblu regionalnym (Program wojewódzki, Strategia wojewódzka) i lokalnym zwłaszcza z Programu powiatowego oraz z dokumentów, koncepcji gminy, postulatów rozmaitych środowisk, w tym organizacji pozarządowych i mieszkańców. Dodatkowo niektóre z przedsięwzięć zostały zaproponowane przez zespół opracowujący Program.

Zhierarchizowana lista przedsięwzięć, odnośnie każdego komponentu środowiska przyrodniczego została zawarta w tabelach. Zadania podzielone są na zadania inwestycyjne i pozainwestycyjne. W każdej z tych grup wyróżnia się zadania własne i koordynowane.

Przy opracowywaniu programu, duży nacisk położono na poprawę stanu świadomości ekologicznej oraz edukację ekologiczną mieszkańców gminy.